

ARGIA

POLITIKA

Iparraldeko
aizapezen
errezeloak instituzio
antolamenduari

NAZIOARTEA

Bosniako gerraren
alderdi ezkutua
Kroaziatik zuzenean

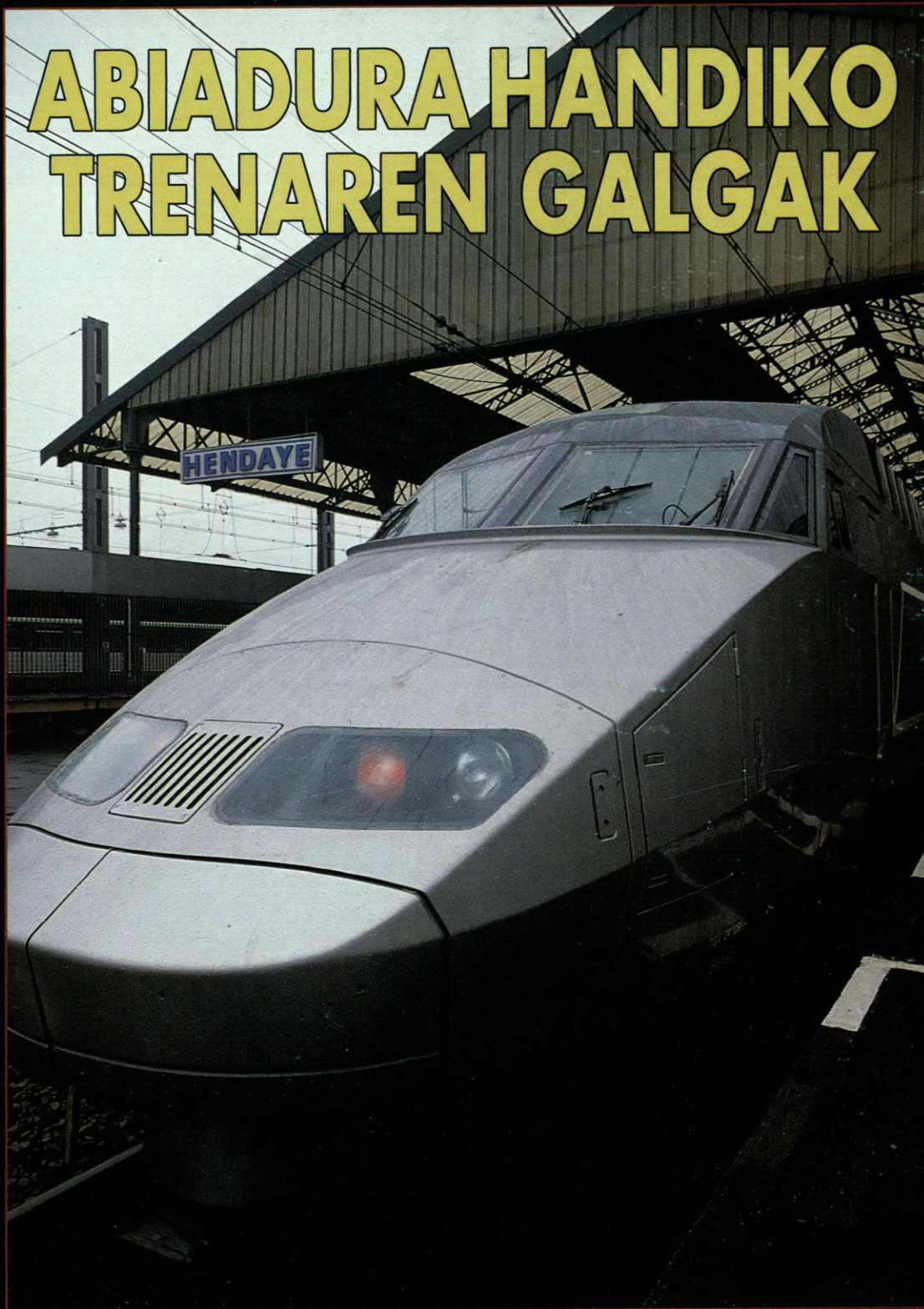
IRAKASKUNTZA

Gobernuaren magala
uztekotan
Nafarroako
Unibertsitate
Publikoa

MIGUEL UNZUETA

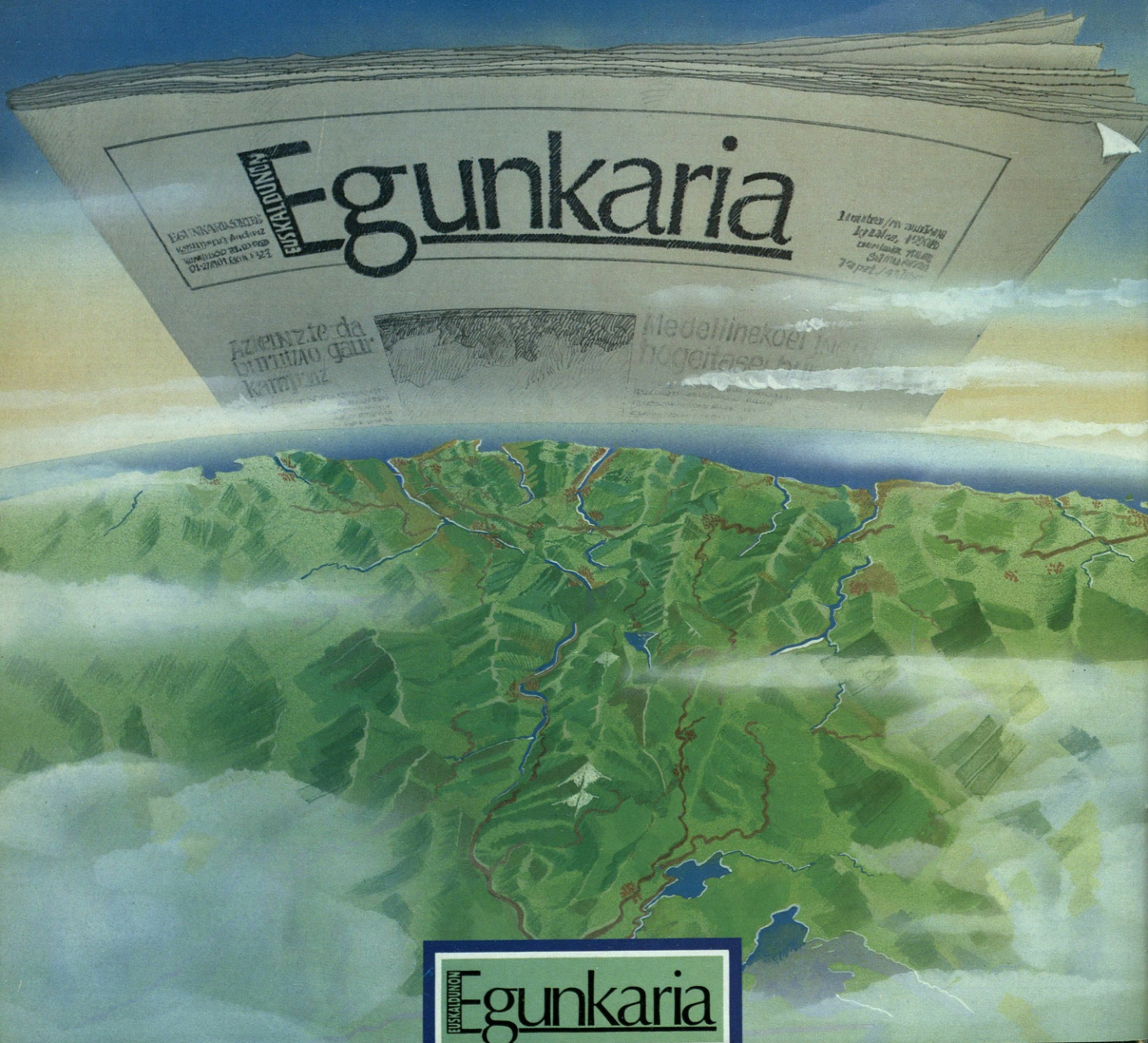
«Estatutuaren
sistemak ez du
luze iraungo,
agortzeaz da»

ABIADURA HANDIKO TRENAREN GALGAK

Euskal Herriko Egunkaria

Zure Egunkaria

Lezoko hizkera ez da gipuzkera

JASO berria dut Lur Hiztegi Entziklopedikoaren 7. liburukia eta kuriositate haundiz begiratu dut Lezori buruz esaten duena. Betikoa eta ongi esana: biztanleria, koka-pena, bilakaera... baina ezuste galanta hartu dut bertako euskalkiari buruz dioena ikusirik, lezoarren euskera gipuzkera dela baitio.

Nik beti aditu eta irakurri izan dut, garai bateko baskoien lurraldea zenez, bertako hizkera Iparraldeko goi-nafarreraren barruan kokatu beharra dagoela, Gipuzkoako azpieuskalkian zehazkiago. Mitxelena berak gauza berbera zioen, nahiz eta behin eta berriro aipatu gipuzkeraren eragina nabaria izan, Erretereria muga-mugan baitugu.

Buka dezadan aipamentxo anekdotiko bat emanaz: «Erretereriako elizetan —sinisten det— errezatzen duten bitartean, Lezokoetan —sinisten dut— egiten da oitotz», eta zinez sinisten dut lezoar hizkera ez dela gipuzkera, Iparraldeko ogi-nafarrera baizik.

Karlos Barrentsoro
Lezo (Gipuzkoa)

Bertsolari txapelketa

Zoriontasun osoan burutu da Euskalerriko Bertsolari Txapelketa, aurtengoarekin hamargarrena. Txapelketa ongi antolatua izan da eta bertsozaleen artean arrakasta haundikoa. Jende haunitz bildu da haitaldi guztietan.

Azken-laurdenetan, final-aurrekoan eta batez ere finalean, bertsolaritzaren historian ezpaitugu holakorik ikusi, guzien gainekoa izan baita. Bertsolariek erakutsi dituzte beren dohain miresgarriak. Zorionak parte hartu duten guzietan eta batez ere Egaña

txapeldunari.

Orain ohar batzuk behar nituzke erakutsi. Ni ados nago Euzkitzerekin, bertsotetan mintzaira zaindu behar dela erdarakadarik sartu gabe eta xuxen mintzatuz euskarak eskatzen duen bezala. Bertsolariak behar du xukun mintzatu eta ez zenbaitek erabili dituzten hitz eta solas itsusiak hala nola: «malaletxean», «latigazoa», «masokista», «falta de riego», «akordatu», «klasista», «espresatzea» eta aunitz gehiago ere eta itsusiagokoak erabili bait dituzte.

Bertzalde, gaietan eta oinak eman direnean, izan dira zenbait hitz erdaldun, gure Iparraldeko bertsolariek ulertu ez dezaketenak, hortarako espainol erdara ere ulertu behar baita. Gero bertze izen bat ere anitz errepikatu zena «Kartzelako gaietan»: «Bankua». Horrek badauka bere izen jatorria, *alki* edo *aulki* eta hau ikastolako haurrek ere badakite.

Gogora heldu zait Xalbador zenak erra-ten zuena: «*Nik ez dakit espainol eta frantzes, zenbaiten eskuara konprenitzeko*».

Mariano Izeta
Elizondo (Nafarroa)

H I R U G A R R E N B E G I A

Bukatu da krisia

URTEBETE krisia gosaldut, bazkaldu, afaldu eta bereziki ohaide izan eta gero, kitto! Ohitzen hasiak garen guztiok arazoak izango ditugu orain krisirik gabe bizitzeko, oparotasunean, lanez gainezka... esne mamitan. Psikoanalistak —argentina-rrak, noski— erabili beharko ditugu gure onera etortzeko. Nori leporatu krisiaren errua? Noren elkartasuna eskatu guk krisiaren ondorio gorrienak pairatzen ditugunok? Gaitzerdi, hala ere, atzera etorriko da eta. Gaztetan irakatsi ziguten bazela errusierazko izena zuen ekonomilari jakintsu

bat zeinak esaten baitzuen krisiaren kontu hauek ziklikoak direla. Batetik bestera tarterik ez dagoenean sortzen dira arazoak, orde, eta orain hala gabiltza. Errusiarrak arrazoi. Bat joan eta bestea etorri.

Krisia. Patinete baten gainean igoko du **Indurainek** Tourmalet? Real Madrider Vallecasen jokatu beharko al du? Antena-3k —hau zoriona!— erdira utzi beharko al du igortze denbora? **Mario Condek** Madrileko metroan dirua eskatuko du? Gerta zitekeen, eta **Olen-tzerori** eskatu ez dionak iradokizun gisa har bitza

galderok opariak ekartzen dituzten erregeei edo **Bizarzuriri** eskatzeko. Noski, Banestorena ere betikoeak jasango dute, diru zirkinik ez dutenek. Dugunok. Baina lasai, bertsolari txapelketa ere bukatu da krisia baino lehenxeago. Orain, bi hilabetez, finaleko zortzikoteak osatutako bertso saioak baino ez ditugu izango, baina tira, orrialdeotan atsedetik hartuko dugu (ustez). Eta txapela etxean.

Astebetez zuen txo-koetara hurbildu ez (langostino kondarrak biltzeko erabil ez zenezaten, noski), eta izan dugu asti-

rik krisirik gabeko gure urtea antolatzeko. Indartu gatoz eta horren seinale hurrengo hilabeteetan asperruneak bete ditzazuen oparia. TXT. Komune-ko bakardade zoragarrian, irakasleak tonu berean diskurtsu jasangaitza botatzen duen ordu gogaikarrian, Tele-5ekoek iragarki tartean botatzen dituzten filme zatietan... Edozein unetan. Irudimena, boligrafoa eta ezer gutxi gehiago behar duzue horren baliatzeko. Eta agian joandako krisiak ere ezer gutxi gehiago utzi dizue. On egin dizuela.

MIKEL ELORZA

N O N - Z E R

7. Politika kronika. AITZIBER YARZA.

8. Andde Luberriagak Ipar Euskal Herriko auzapezak bildu ditu biltzar batean. Institutio berri baten bultzatzen ari ote? AITZIBER YARZA.

10. Politika ttantaka.

12. Nazioarte kronika. LUKAS MARTINEZ.

14. Kroaziarren esku luzeak. JON ANDER UBEDA.

18. Nazioarte ttantaka.

20. Banestok hondoa jo du sei urteko krisiaren ondorioz. Iragarritako heriotzaren kronika. MYRIAM GARTZIA.

22. Abiadura Handiko Trenaren galgak. AMAGOIA IBAN.

26. Hilaren 13an hautatuko da Nafarroako Unibertsitate Publikoko errektore berria. Klaustroak aukeratua. IÑIGO HERCE, ALBERTO IRAZU.

31. Hamabi izarreko kondoiak. MYRIAM GARTZIA.

34. Miguel Unzueta: «Estatuaren sistemak ez du luze iraungo, agortzeaz da». NERE PORTILLO.

40. Kultura kronika. J.J. PETRIKORENA.

42. Mariano Arsuaga eta Manuel Bello dira teknika honen bultzatzaile. Serigrafiaren iraultza. PATXI SARRIEGI.

46. Lur Hiztegi Entziklopedikoaren arduradunak azken hilabeteotako 'gerraz': «Babes bereziak» dituzten enpresek besteok bidegabek erasotzen gaituzte». J.J. PETRIKORENA.

50. Munduaren zabaletik kultura. J.M. HERITZ.

52. Kultura Agenda.

54. Argitalpenak.

56. Kultura ttantaka.

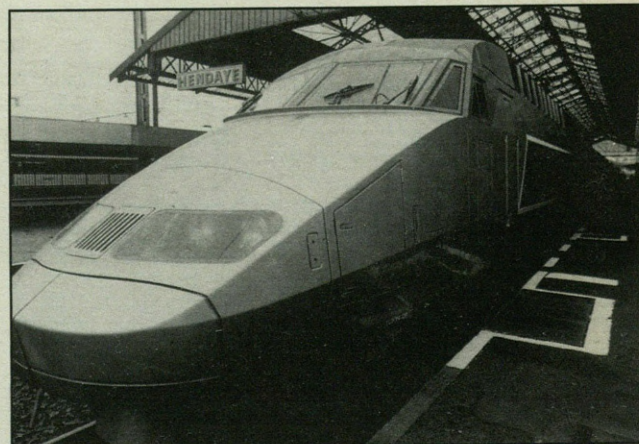
58. Aukeran.

64. Denborapasa.

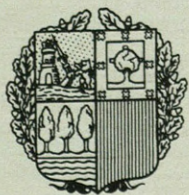
66. Orain, aldats gora. JON ARIÑO.

NAZIOARTEA: Gipuzkoako Tolosaldeko hainbat erakundek material ugari bildu (elikagaiak, eskola materialak eta medikamentuak) eta Jugoeslavia ohira jo zuten abenduaren 4an, Kroaziako errefuxiatu bosniarrei laguntza ematera. Bertan hamar egunetan zehar bizitako pasadizoen kronika zuzena osatu dugu, egoera ezin larriagoa zertan den erakutsiz./ **14**

AHT: 2007. urtean EAEn «Y» legeaz eta Nafarroan «H» bezala ezaguna den AHT amaitua izango dela iragarri du Madril. Dirutza handia inbertituko da horretarako. Gero eta ugariagoa izaten ari den dirutza. Iparraldetik datorren adar europarrari beste adarska geldiaraztea lortu dute Ipar Euskal Herrian. Hegoaldean ere hainbat protesta egin dira. Progresua ezin dela gelditu diotenen oraingoz arrazoi dute./ **22**

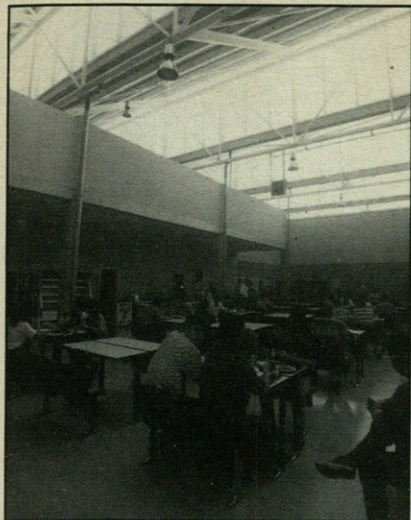
Eusko Jaurilaritzako Kultura Sailak
diruz lagundutako aldizkaria

Gipuzkoako Foru Diputazioa
Kultura eta Turismo Departamenduak

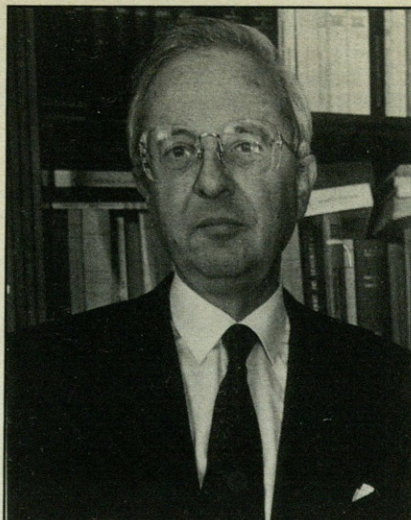

Aldizkari honek Nafarroako Gobernuaren
laguntza jaso du

UNIBERTSITATEA:

Urtarrilaren 13an izango dira Nafarroako Unibertsitate Publikoan errektore berria aukeratzeko hauteskundeak. Estreinako aldiz, klaustroa izango da —eta ez Nafarroako Gobernua— NUPeko burua aukeratzeko duena. Lau urteko ibileraren ondoren, unibertsitatea behin-betiko autonomia bereganatzeko atarian dago. Honela, klaustroak abendurako estatutu berriak zehaztu behar ditu, irailean hasitako prozesuari amaiera emanez./26

MIGUEL UNZUETA: Joan den ekainean izendatu zuten Miguel Unzueta Euskal Herriaren Adiskideen Elkarteko lehendakari. Bere garaian Euskadi Buru Batzarreko kide izana, Madrilen autonomia estatutua negoziatzen aritueta bat... Xabier Arzalluz da, besteak beste, Bilbon lanean aritzen den abokatu bulegoko lankideetako bat. Bera lehendakaritzat duen erakundea, estatutua, Europa eta Euskal Herria izan ditugu mintzagai nagusiak./34

KULTURGINTZA:

Lur eta Eusebio proiektuen gainean hamaika kontu esan dira, 'entziklopedien gerra' deituaren inguruan. Bataren eta bestearen lanak, babesak eta guneak izan dira eztabaidagarri. Eusebioekin elkarrizketa egin ondoren, Lurreko arduradunak, Josu Zabaleta, Koro Lasarte eta Iñaki Mujika ekarri ditugu orriotara./46.

JABEA: ZERUKO ARGIA, S.A.L.

ZUZENDARIA: Garbiñe Ubeda.

GERENTZIA: Joxe Mari Irazusta.

ADMINISTRATZIOA: Aitor Aznar.

PUBLIZITATEA: Josu Martikorena, Pello Zubiria.

PROMOZIOA: Jose Luis Olaziregi.

HARPIDETZAK: Olatz Korta.

BIDALKETA: Koldo Azkue, Pedro Benitez "Zapa".

ERREDAKZIOA

LASARTE: Joxi Goikoetxea, Amagoia Iban, Alberto Irazu, Juan Jose Petrikorena, Aitziber Yarza.

BILBO: Myriam Gartzia, Xabier Letona.

IRUÑA: Patxi Larrión.

URRUÑA: Ixabel Etxeberria.

ERREDAKZIO LAGUNTZAILEAK

LASARTE: Ritxi Lizartza, Bego Montorio, Jon Odriozola, Joxemi Saizar, Patxi Sarriegi.

BILBO: Maite Artola, Monika Belastegi, Patxi Gaztelumendi, Mikel Lizaso, Nere Portillo, Lierni Uribarren, Arritxu Zelaia, Ainara Zuazabeitia, Aitor Zuberogitia.

GASTEIZ: Jaione Guridi, Olatz Irizar, Leire Lopez de Aberasturi, Vanessa Sanchez.

IRUÑA: Iñigo Herce, Ixiar Rozas, Ander Usabiaga, Miren Valverde.

KOLABORATZAILEAK

Iñaki Agirresarobe, Joxerra Aizpurua, Gurutz Ansola, Xabier Alegria, Edorta Arana, Hilario Arbelaitz, Gorka Arrese, Mikel Arrieta, Patxi Azpillaga, Juan Mari Arzak, Mikel Asurmendi, Iñaki Barcena, Itxaro Borda, Pablo Cabeza, Sergio G. Cruzado, Jean Louis Davant, Joxan Elozegi, Ramon Etxezarreta, Luis Fernandez, Julian Florez, Ander Gillenea, Garikoitz Garaialde, Joxan Goia, Andres Gostin, Joxe Anjel Iturbe, Joxemari Iturralde, Joxe Lacalle, Josu Landa, Karmelo Landa, Juan Jose Lapitz, Jon Larrañaga, Xabier Lekuona, Emilio Lopez Adan, Iñaki Martiarena "Mattiñ", Xabier Mendiguren Elizegi, Imanol Murua Uria, Iñaki Murua, Bea Narbaiza, Iñintza Ostolaza, Jaione Ogiza, Joxe Mari Ostolaza, Jesus M. Rodriguez Ibabe, Juanjo San Miguel, Jon Sarasua, Eulogio Talavera "Tala", Arantza Tapia, Txillardegi, Iñaki Uria, Iñaki Uriarte, Fernando Villar, Iñaki Zarata, Patxi Zubizarreta.

HIZKUNTZ ARDURADUNA: Mikel Elorza.

ARGAZKILARIA: Leire Arzuaga.

DISEINUA, INFOGRAFIA ETA MUNTAKETA: Garbiñe Ubeda, Karlos Beristain.

HELBIDEAK

GIPUZKOA: Zirkuitu ibilbidea, 1 eta 2 pabiloiak. 20160 Lasarte-Oria.

Tlf: 37 15 45. Faxe: 36 10 48.

BIZKAIA: Zabalburu 2, 1. ezkerre. 48002

Bilbo. Tlf: 410 34 34. Faxe: 410 37 15.

NAFARROA: Iratxe Monastegia 70, 3. ezkerre. 31011 Iruñea.

Tlf: 17 80 78. Faxe: 17 80 77.

IPARRALDEA: Harrobiko Etxea, 64122

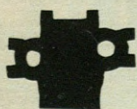
Urruña. Fax-Tlf: 47 17 10

LEGE GORDAILUA: NA 80-1963.

ISSN: 0213-909X.

BATZORDE PAREKIDEA: 72562 E.

INPRIMATEGIA ETA FOTOMEKANIKA: Antza, S.A.L.

kutxa fundazioa
fundación kutxa

- gipuzkoa donostia kutzaren
- gizarte-ekintza
- obra social
- de la caja gipuzkoa san sebastián

 ARGIA

ARGIA

1994
egutegia

SALGA

Liburudenda,
kiosko, elkarte,
tabernetan...
aurkituko duzu
Aurten ez duzu ARGIA
EGUNEAN eskuratzeko

Uzta ona nahi duenak hazi ona erein behar

BARATZEKO fruituak kalitatez zein kantitatez eskasak izaten direnean eguraldiaren errua izaten da askotan. Urte euritsuegiak edo lehorre-giak ez dira batere egokiak izaten, eta kalitate eskasa justifikatzeko nahiko izaten dira. Gutxitan pentsatu izaten da, ordea, ereindako hazia txarra dela, baina jakina da uzta ona nahi duenak, hazi ona erein behar duela. Horrela gertatzen zaie behintzat, aspalditik, euskal preso politikoen sakabanatze politika diseinatu zutenei.

Sakabanaketa izan da azken urteetan erein duten hazia, eta honetatik

presoen zatiketaren fruitua jaso nahi izan dute. Hala ere, uzta honek ez du horrelako fruiturik eman, eta hau justifikatzeko zatiketak egon badaudela kaleratu da etengabe. Azken asteotako informazioa da honen adierazle. Langraitzeko espetxean zeuden hamaika presoek Euskal Legebiltzarreko Giza Eskubideen Batzordearekin bildu nahi zutela azaldu zuten, eta hau presoen kolektiboaren zatiketa seinale bezala agertu nahi izan da. Argi dago ordea, gertaera honek ez duela zatiketarik adierazten. Preso hauek, beraiek aitortu bezala, aspaldi

aldendu ziren ETA erakundetik, eta ondorioz, hamaika preso zehatzen eskaera soil bezala hartu behar da.

ONDOREN, 80 presok borroka armatuaren baliagarritasun eza eztabaidatzen ari zirela kaleratu zuen SER irrati kateak, eta hau azaltzeko zazpi presoren izenak aipatzen zituen. Zazpi preso hauetatik bost Burgoseko espetxean daude, eta hauek notizia plazaratu bezain laster, Burgosen dauden beste presoekin batera, eskutitz bat kaleratu zuten hau gezurtatuz. Aipatuak izan diren presoen artean daude Kubati eta Medius, eta hauen pentsaera azaltzen duten eskutitzak irakurri eta haien hitzak entzun ahal izan ditugu, eta ez du inolako antzik komunikabideek beraien ideiei buruz kaleratzen ari direnekin. Eta kanpaina honen azken atala Manuel Aviles Langraitzeko zuzendari ohiren bisitaldiak izan dira, presoek ETArri suetena eskatuz sinatzeko agiriak eskainiz. Erantzuna, ezezkoa.

SAKABANAKETAK ez ditu honen bultzatzaileak espero zituzten fruituak ekarri. Fruitu txarrak ordea ugari izan dira, jipoiak isolamendua, komunikaziorako oztopoak, familia askoren egoera ekonomiko larria eta abar. Hala ere, Espainiako Espetxe Arazoetako Estatu idazkari berriak sakabanaketarekin jarraituko duela adierazi zuen kargua hartu eta aste-betera. Ez da oso hasiera ona izan.

Sei egun gose greban igaro dituzte 700 pertsona inguruk Arantzazun euskal preso politikoen alde. Arantzazu 93 ekimenen bildutakoek hainbat txosten eta mobilizazio burutu dituzte. Mobilizazio ezberdin hauen amaiera Anoetan egindako ekitaldi jendetsuarekin etorri da. Berriro ere, euskal gizartearen zati handi bat presoen alde dagoela argi ikusi da. Orain horrek izango duen oihartzuna ikusi behar.

Aitziber Yarza

Andde Luberriagak Ipar Euskal Herriko auzapezak bildu ditu biltzar batean

Instituzio berri baten bultzatzen ari ote?

Azkaineko auzapeza den Andde Luberriagak Ipar Euskal Herriko auzapez guztien biltzeko asmoa agertu du. Uda honetan eskuratu dute dei hori, eta 40ek adierazi ekimenaren aldeko jarrera. Elkarte horren lehen urratsak finkatzeko, ofizialtasuna ukan dezan eta arduradun nagusien izenak zehaztuak izan daitezen Heletako herriko etxea hautatua izan zen. Abenduaren 18an iragana da lehen lan bilera. Antolatzaileen esanetan, asmo nagusia komunikazioa da, baina instituzio berri baten sorburu izan daitekeela susmorik ere bada.

TRADIZIOZ Iparraldeko auzapezak herrialdeka bildu izan dira, hala-nola Lapurdiko, Nafarroa Beherea eta Zuberoako biltzarren inguruan. Garbi dago leku horiek ez direla, politika eremuan, erabaki guneak izan, Estatu frantziarrak erabaki gune oso konkretuak baititu: Pariseko Asanblea Nazionala edo Kontseilu Nagusia, esate baterako. Baina jakina da, Europako beste estatuetan ere hainbestetan aipatu den dezentralizazio politika dela eta, azken urteetan botere handiagoa jarria izan dela auzapezen eskuetan, bereziki herriaren antolakuntzari dagokionez.

Auzapezak paper garrantzitsuagoa betetzen hasi dira eta ondorioz, joan den udan, Andde Luberriagak lehenagotik buruan zeukan auzapezen biltzeko ideia

horri bide ematen hasi zitzaion. Abuztuaren 24ean Iparraldeko auzapez guztiei gutun bat luzatu zien Andde Luberriagak auzapezen elkarrekin berri baten bultzatzeko gogoen xehetasunak emanez. Irailaren 20rako 38 kideek elkartze berri honen aldeko iritzia eman zuten.

Banatuak izan diren gutunetan azaltzen den moduan, lanerako proposatu diren ardatz nagusiak

«Elkarrekin lan egin nahi dugu, hori da elkartzen gaituena, baina oraindik mesfidantza dago» ●

ANDE LUBERRIAGA

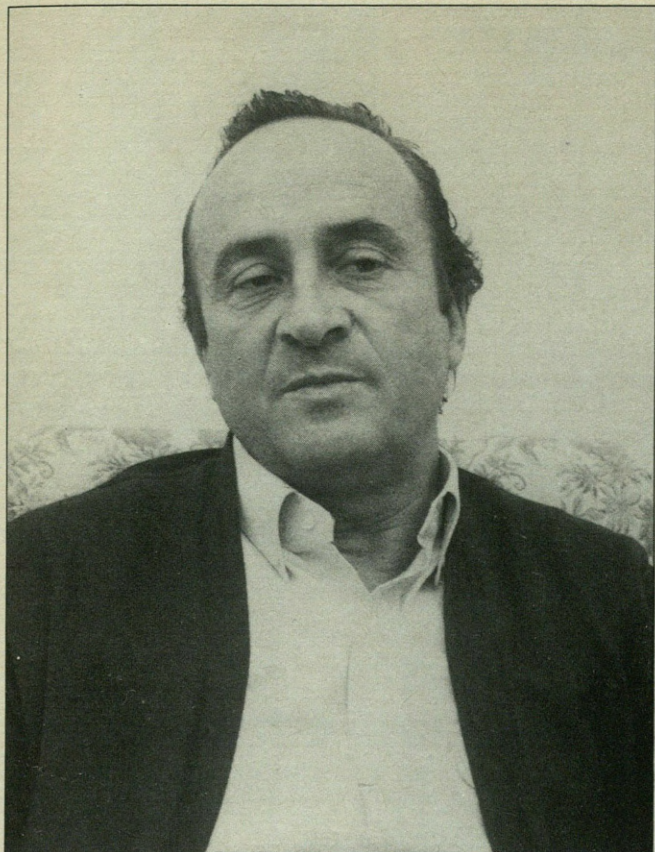
proiektu zehatzetan oinarritzen dira momentuko. Hala-nola ingurune eta ekologiari buruzkoak, herriek dauzkaten egitasmoen berri ematea, garapenean oreka bat bultzatzea... Azken batean, komunikatzea da agertzen den ideia nagusia. Hala ere, gai konkreturen bat ere aipatu izan da. Jean Unazobizkaik, Behorlegiko auzapezak adierazi digunez, 25 auzapez besterik bildu ez zituen azken bileran Ipar Euskal Herriako laborantza ganbara baten beharraz aritu ziren. Bilera horretan, bestalde, «Euskal Herria 2010» proiektuaren berri ematera ere joan zitzaion Bernard Lassere, lan horren eramailea, egitasmoaren xehetasunak eskainiz. Beraz, ikusten da bestelako zenbait elkarerekin ere harremanik bultzatu nahi duela auzapezen bil-

tzar honek. Azaroaren 13an Iparraldeko auzapez gehienak bildu ziren Heletako herriko etxean elkarteari ofizialtasuna emateko eta honen arduradunak hautatzeko. Biltzar horretan zuzendaritza izendatua izan zen: lehendakari Andde Luberriaga, Azkaineko auzapeza; lehendakariorde Michel Beguerie, Sohutako auzapeza, eta François Cesat, Luhusoko auzapeza; idazkari Raphael Lassalette, Hendaiaiko auzapeza; eta azkenik, Marie Andree Arbelbide, Heletako auzapeza, elkarrearen diruzain. Administrazio Kontseiluan Donibane Lohizuneko auzapeza Paul Badiola dago, besteak beste.

Hainbat izen ezagun

Zenbait herriko etxe garrantzitsuetako ordezkariak biltzar honetan dauden arren, beste zenbait kanpo geratu dira, hauen artean Baiona eta Miarriztekoak.

Andde Luberriagak ekimenaren hastapenak nola doazen adierazi eta baikor agertu zaigu: «Erran daiteke gure asmo horiek arrakastatsuak izan direla, zeren

Andde Luberriagak bultzatu du Auzapezen Biltzarra, eta oso baikor ageri da orain arteko lanaz eta etorkizunaz. Henri Grenet Baionako auzapezak, aldiz, ez du ekimen hau oso begi onez ikusten, ezer gutxirako balioko duelakoan.

eta ororen buru 40 auzapezek izenpetu baitute gure proiektua. Hogeita bi dira Lapurditik, eta hau aipatzekoa da, jendea gebienbat bertan bizi baita. Elkarrekin lan egin nahi dugu, hori da elkartzen gaituen elementu nagusia, baina oraindik mesfidantza dago. Sei hilabete beharko dira. Miarrizkeo eta Baionako auzapezekin ere egona naiz, eta elkartze oso ona izan da, ez dira gure ikuspuntuaren kontra».

Alta, Baionako auzapeza ez da hain baikor ageri proiektuarekiko. Henri Greneten esanetan, «ez dut elkarte horretan parte hartuko ez baitute aurrekonturik, eta dirurik gabe ez da deus egiten abal. Elkarte aski daude. Herrialdeetako biltzarrek ere porrot egin

dute dirurik ez zeukatelako; urtean behin bazkari bat egiteko besterik ez zuen balio».

Baionako diputatu nagusia ere ez zaigu hain interesatua irudit. Noski, maila desberdinean hunkitua da,

«Ez dakit beste instituzio berririk behar dugun; nire ustez etorkizuna metatze ikuspuntutik begiratu behar dugu, eta hori Landetako hegoaldetik Donostiara definituko nuke» ●

JEAN GRENET

ez baita auzapeza, baina proiektuaren bultzagileak, Andde Luberriagak adierazi digu Iparraldeko diputatu guztiak ere gonbidatuak izan zirela biltzar horietan

parte hartzera, Iparraldean horrelako ekimenetan ohizkoa izaten den bezala. «Ez dakit beste instituzio berririk behar dugun, ez dut batere argi ikusten —zioen Jean Grenet diputatuak—, funtsean denborak erranen

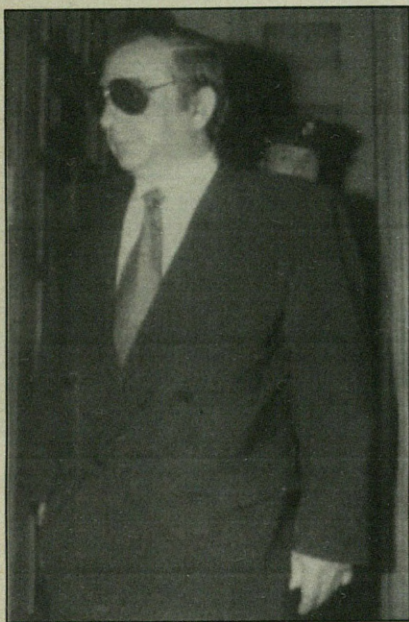
digu hori. Auzapezak biltzen badira lan egiteko interesgarria iduritzen zait, eta prest nengoke komisiotan parte hartzeko, baina nire iduriko, etorkizuna

metatze ikuspuntutik begiratu behar dugu. Metatze bori Landetako begoaldetik Donostiara definituko nuke. Etorkizuna metatze borretan kokatzen da, nire ustez».

Iritzi kontrajarri horiek biltzen dute gaur egungo kezka garapena aipatzeko unean: batetik, kostaldearena ala hiru herrialdeen arteko garapen orekatua eta, bestetik, zentralizazio ala herritarren hurbileneko erakundearen garapena. Honen inguruko erabakiak gaur hartzen ari dira, eta auzapezek badute eta izango dute zeresanik hortaz. Azken batean, instituzioen gaia nabari da honetan, eta elkarte honek horrelako kutsua ere badu.

Ixabel Etxeberria

E Z P A L A K

■ «EL FRANCES» MURTZIAN ATXILOTUA

JUAN Jose Rodriguez Diaz «el Frances» arma trafikaria Murtzian atxilotu zuten hiru milioi pezeta (137.000 libera) eta kokaina zeramatzala. El Francesek joan den maiatzean zortzi urteko espetxe zigorra jaso zuen Brouard kasua dela eta egin zen epailetan. Epaiketa hartan, hilketan parte hartzeaz absolutua izan bazen ere, hiltzaileei armak berak eman zizkielako jaso zuen zigorra. Hala ere, epaia eman ondoren, aurretik bezala, behin-behineko askatasunean jarraitu zuen. Oraingoan, droga trafikoa zebilen polizia bat atxilotzeko Poliziak eratu zuen sarekadaren erdian atzeman dute El Frances. Polizia horrek Juan izeneko gizon batekin kontaktua egin zuela jakitean jarri zen martxan sarea, eta azkenean Juan izenekoa Rodriguez Diaz zela jakin ahal izan zen.

■ ERTZAINTZAK GIZA ESKUBIDEETIKO DUEN ERRESPETUA EZBAIAN

BARNE Sailak kaleratu berri duen inkesta baten arabera, Ertzaintza zabalduz dagoen herrietako biztanleen erdiak polizi gorputz honek atxilotuen giza eskubideak errespetatzen dituela uste du. % 23k, aldiz, atxilotuek tratatu txarra jasaten dituztela uste du.

Emaizta hauek aldatuz doaz adin, sexu, bizileku eta jatorriaren arabera. Ondorioz, emakume gehiagok uste dute atxilotuen giza eskubideak ez direla errespetatzen. Adinari dagokionez, gazteak dira mesfidantza handiena agertzen dutenak. Jatorriaren arabera, aldiz, EAetik kanpo jaioetakoe Ertzaintzak atxilotuak hobe tratatzen dituela uste dute bertan jaioetakoe baino. Azkenik, bizilekuaren arabera, Beasain eta Zumarragako biztanleen kopuru altuago batek uste du giza eskubideak errespetatuak izaten direla. Gernika eta Laudioko biztanleak, ordea, ez dira hain gustura azaltzen.

■ MIKEL CASTILLO HIL ZUEN POLIZIAK EZ DU ZIGORRIK JASOKO

AKUSAZIO partikularrak Mikel Castillo hil zuen polizia absolutu zuen epaiaren aurka jarri zuen errekursoak ez du aurrerabiderik egin. Auzitegi Gorenak ez du errekurtsio onetsi poliziak bere burua defenditzeko tiro egin zuela azalduz, eta ondorioz, polizia ez dela zigortzen ahal esanez. Era honetan, akusazio partikularri geratzen zaion aukera bakarria Auzitegi Konstituzionalera jotzea da, eta gaur egun aukera hori aztertzen ari da.

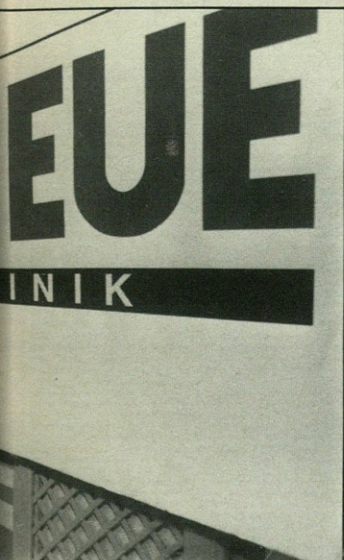
«Presoen irteera orokorra izango da eta, dagokionean, Estatua eta Euskal Herriaren artean dagoen gatazkaren irtenbide politiko batek lagunduta etorri beharko luke»

Joseba Azkarraga, EAko diputatu ohia. Egin, 93-XII-29

«EAJ-PSE-PP hitzarmena gobernura eraman beharra dago».

Gregorio Ordoñez, EAeko PPko bozeramailea. El Correo Español, 93-XII-27

G O R D E T Z E K O A K

EUSKAL DIPUTATUAK DIRUDUNENAK

MADRIL-EKO Diputatuen Kongresuko kideek 575.000 pezeta (26.136 libera inguru) irabazten dituzte hilero Madriletik kanpokoak badira. Ez da soldata makala baina, gainera, EAE eta Nafarroaren ordezkari gisa Madrilén dauden hainbat diputatuk bestelako kargu pribatu eta irabaziak ere badituzte. Ondorioz, Xabier Albistur, Jesus Aizpun eta Marcelino Oreja diputatuak ageri dira gehien irabazten duten 22 diputatuen artean.

«Irlandan eta Mazedonian gertatutakoaren eragina bona ere iritsiko da».

Iñaki Anasagasti, EAJko bozeramailea Kongresuan. Deia, 93-XII-5

«Berregiteko hitzaldi zentzudun bat osatzen ez badugu, EAJ gora joango da, baina ez EA jaitsiko den era berean».

Joseba Egibar, EBBko bozeramailea. Deia, 93-XII-26

«Presoen grabaketak egitean legearen esparruan jokatzén dugu. Horiek dira joko arauak».

Paz Fernandez, Espainiako Espetxe Gaietarako idazkaria. Diario 16, 93-XII-29

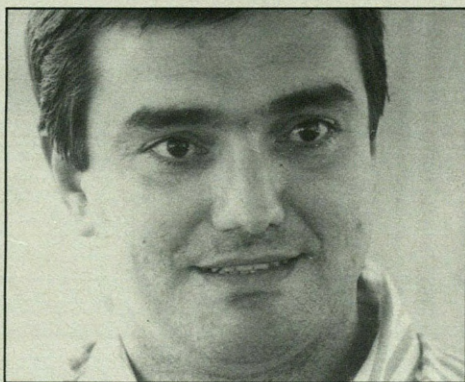
«Arantzazun talde bakezaleek burututako bileretan eztabaida taldeen konposaketa aldatzen joan da, taldeen erradikaltasun maila aldatzen joan den neurri berean».

Xabier Onaindia, Gernika Batzordeko kidea. Egin, 93-XII-29

K A R T A J O K O A N

en bido...

...ordago!

JONAN FERNANDEZ

Elkarri taldeko partaideei gotzainengan beraien ekimenaren berri ematera joateko ideia otu zitzaion. Berri emateaz gain, Eguberri-tako hitzaldietako erabilgarria izan zitekeen materiala eskaini eta eliz atarietan sinadurak biltzeko laguntza ere eskatu zuten. Baina horretaz gain, beste zenbait proposamen ere eraman zizkieten gotzainei. Hala-nola, elizetako taldeetan mugimendua aurkeztea, eta honen inguruko hainbat hitzaldi antolatzea. Guzti honekin, bere estraategian beste pauso bat eman nahi izan du Elkarri-k ●

JOSE MARIA SETIEN

Bide horretan ez du agian asmatu Elkarri-k, gotzainek ez baitute batere begi onez ikusi egindako proposamena. Donostiako Go-tzaitegiak kaleratutako ohar batean azaldu zuenez, «jarrera honekin elizaren laguntza baliatzea bilatu da, eta honen aurrean erantzuteko beharrean gaude. Legezkoak diren aukera guztiak errespetatzen ditugu aukera askatasunari oztoporik jarri gabe». Bestetik, onartezintzat jo zuten giza mugimendu batek gotzainei beraien hitzaldietan erabil ditzaketen materialak eskaintzea ●

Irlanda, autodeterminazioaren arantza

MAJOR-REINOLDS akordioak hasieratik jaso zuen unionisten erre-
fluxapena. Muturreko mugimendu
errepublikarrak, Sinn Fein eta IRAk,
ez diote oraindik ezezeko biribilik
eman baina IRAk atentatuekin aurrera
jarraitzen du, benetako akordioa lortu
arte bere jarduerarekin jarraituko
duela adierazi guran edo. Gerry
Adamsek egin dituen adierazpenak
eta errepublikarren arteko eztabaida
prozesuaren hasieratik antzeman
daitekeen arabera, akordioak ez ditu
errepublikarrak asetzen, ezta gutxia-
go ere. Baina oraingoz berau errefu-
xatzeko erabakirik ere ez dute hartu
eta ez dirudi akordioa bere osotasu-
nean atzera botako dutenik.

Iragan astean muturreko errepu-
blikarrek eztabaida prozesuari ekin

zioten Loughmacrory herrian egin-
dako bilkuran. Baina hau hasiera
besterik ez da eta berau gauzatu harte
ez da Sinn Fein eta IRAren balorazio
ofizialik ezagutuko. Zenbait aste pa-
satu beharko dira, beraz.

AKORDIOAN zentratuz, ezin uka
lorpen oso garrantzitsuak dituela,

**— Major-Reinolds
akordioaren funtsa:
arazoen sustraletara jo
barik ez da
konponbiderik ●**

orain arte gobernu britainiarraren al-
detik behin eta berriz ukatuak izan
direnak behintzat. Horietan garran-
tziatsuenak, Irlanda osoarentzat eza-
gutzen duen autodeterminazio es-
kubidea eta bakea lortzeko elkarriz-
keta zabalarri ekin beharra. Funtsean,
eta akordioak oso garbi dio hau, lo-
gikak edozein gatazkatan agintzen
duen printzipio nagusia azpimarra-
tzen du: arazoa konpontzeko su-
straletara jo behar dela. Gainera be-
giratutako ikuspuntu hauetan
behintzat, Europako gobernu ugari-
ere badute zer ikasi Reynolds eta Ma-
jor lehen ministroek adostutako
akordiotik.

Egunerokoak, aldiz, idazten de-
netik errealtaterara egundoko jauzia
dagoela erakusten digu. Begiratu

Vatikanok Israel estatu gisa onartu zuen
iragan astean bi estatuon arteko
aspaldiko ezinikusiei amaiera teorikoa
emanez. Politikoki harreman
diplomatiko normalei ekingo zaie,
baina normaltasunera iritsi arte
denbora pasatu beharko da oraindik,
estatu biak erlijioetan oinarrituta
baitaude eta katoliko eta juduen arteko
liskarrak handiak izan dira historian
zehar; batipat lehenbizikoek
bigarrenetik izan duten jarreragatik.
Horrexegatik, Meir Lau juduen Rabino
Handiak laster azpimarratu zuen
akordioa politikoa zela, ez erlijiozkoa.
Juduek oraindik ere ez dute ahanzten
eliza katolikoak holokausto naziaren
garaian izandako jarrera.

besterik ez ekialdeko herrietako konstituzio ohietako autodeterminazio eskubideari, mendebaldeko konstituzioetako eskubide zerrenda luzeei, edota urrutirago joan barik, azken urtean behin eta berriz porrota ezagutzen ari diren Jugoeslavia ohiko bake elkarrizketei.

Hots, akordioaren izpiritua, gai-netik irakur daitekeena, gauza bat izan liteke eta gero barruko miaketa egin ondoren beste inpresio bat jaso liteke. Akordioak badiu finkatu gabeko zenbait puntu, garrantzitsuena elkarrizketei dagokiena, ez baitu zehazten nola bideratu behar diren eta haietan nortzuk parte hartu behar duten. Sinn Feinek hauetan parte hartzeko hiru hilabetez berba egiten da, baina modu nahasian. Batetik, behin IRAk atentaturik egin gabeko hiru hilabetezko denboraldiaren ondoren, Sinn Feinek negoziazioetan parte hartu ahal izango lukeela ulertu izan da. Beste irakurketan, ordea, alderdi errepublikarrak parte har dezan IRAk borroka armatuari zehatz mehatz egin beharko lioke uko. Argitzekotan geratzen da, beraz, Sinn Feinne elkarrizketa horietan parte nola hartu beharko lukeen zehaztearena. Bakearen bidean ezibesteko

baldintza zalantza barik.

AUTODETERMINAZIOARENA

gai korapilatsuagoa da. Berez duen lorpena ukatu barik, beronen aplikazio bidean adostasuna lortzea ezinbestekoa da bakea lortzeko. Mugimendu errepublikarrentzat zauria sor dezakeen arantza ere izan liteke. Akordioak garbi zehazten du Irlandako irlak, bere osotasunean, autodeterminaziorako duen eskubidea, baina batasunerako Ipar Irlandako biztanle guztiek beren adostasuna erakutsi behar dutela ere bai. Alegia, bi erreferendum egin beharko liratekeela, bat hegoaldean eta bestean iparraldean. Horrela gertatuz gero, egun unionistak nagusi direnez, batasuna ezinezkoa litzateke, epe laburrean behintzat.

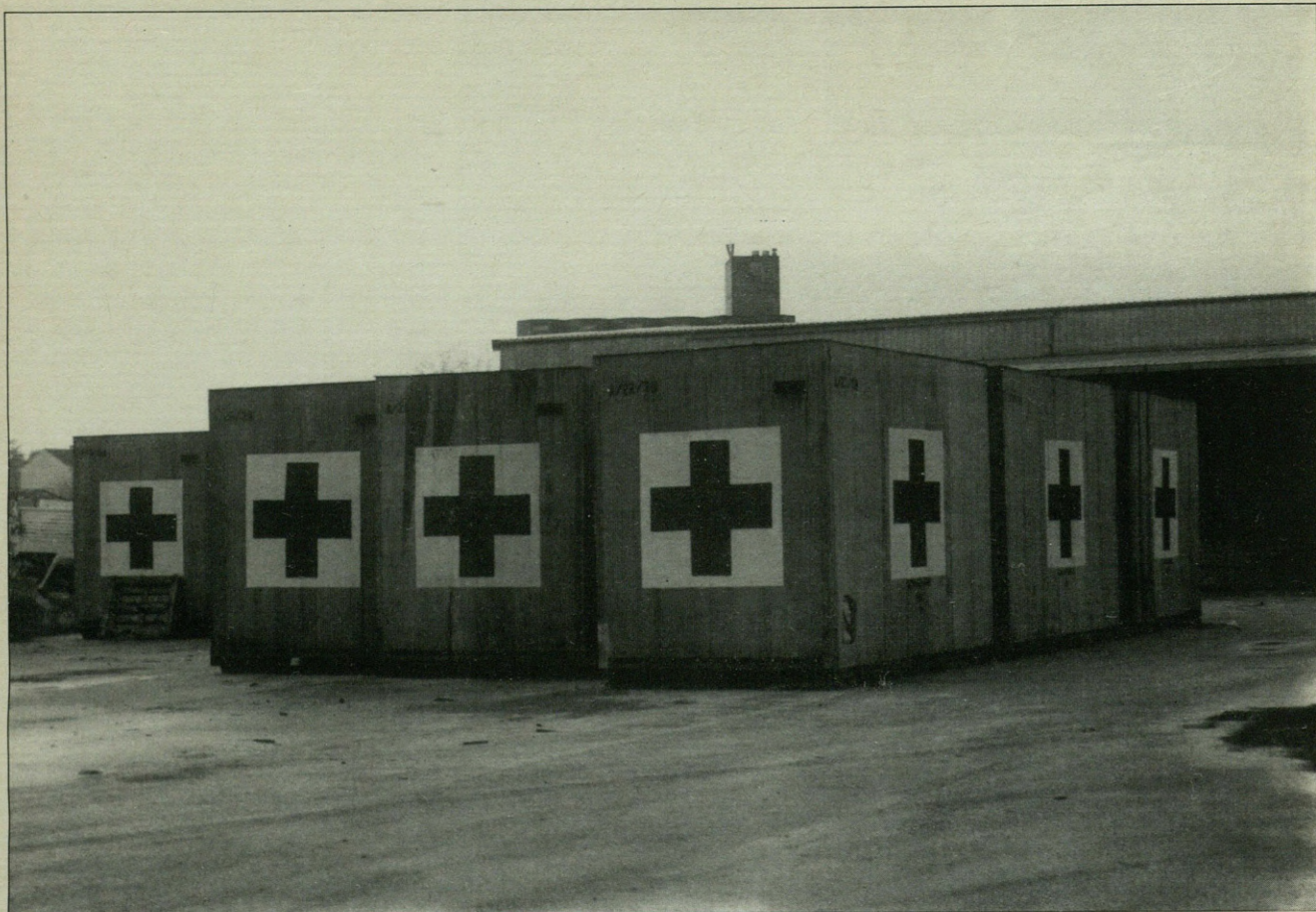
Horrexegatik, Sinn Fein eta IRAk, onartutako batasun horren izenean, irla osoan erreferendum bakarra egitea proposatzen dute. Baietza aterako litzateke baina unionistek ez lukete horrelakorik onartuko eta gatazkak aurrera jarraituko luke seguruenik. Beraz, nola atera akordioaren sareetatik? Batetik gauza oso interesgarriak onartzen ditu, bestetik bere aplikazio zuzenak, epe laburrera behintzat, ho-

Ez da inongo gauza berria Kubak pairatzen duen egoera larria. Berau eta beroni aurre egiteko bideratzen ari den erreforma ekonomikoaren norabidea aztertu asmoz bildu zen Kubako Legebiltzarra iragan astean. Iritzi anitzekin gainera, erreformak kapitalismora bultzatzen duela egindako kritikekin, eta baita erreforma gehiago bultzatu behar dela argudiatuz ere. Ohi bezala, Fidel Castro buruzagiak gauzak bere lekuan jarri zituen, erreformak bere gustuko ez zirela baina beharrezkoak zirela adieraziz. 1994. hau oso urte zaila izango da Kubarentzat, ez baita zalantzarik munduko gainerako herrialde sozialista ohietan kapitalismoaren tresnak eskuratu izan direnean eremu politikoan ere eragin erabatekoa izan dutela. Kontrol politiko handiagoa ala txikiagoarekin, baina gauzak aldatzen joango dira.

rrenbeste odol ekarri duten helburuak ez lortzea esan nahiko luke (epe luzera, dena den, populazio katolikoa nagusi izango bide da egungo bilakaera demografikoak aurrera jarraitzen badu). Horra hor Sinn Fein eta IRAren bidegurutze erabakiorra.

ZENBAIT gauza behintzat oso garbi geratzen dira. Akordio hau Adams-Hume akordioaren ondoren lortzea ez da kasualitate hutsa; abertzale errepublikarren adostasuna funtsezkoa izan da Dublin eta Londres ados jar daitezen; bada zer ikasterik hortik. Armen indarrak behartu du Major eta Reinoldsen akordio hau. Sustraietara jo ezik ez da arazoen konponbiderik (beraz, oraingo prozesua ateratzen ez bada ere, ikasgai funtsezkoak uzten ditu etorkizunerako). Populazio sektore garrantzitsu bat ezin da indarrez menderatu (unionistekiko ere berdin balio du honek). Akordioak agerian utzi du britainiar okupazioaren zentzugabekeria. Arazo nazionala Europak oraindik konpondu gabe duen gaia da, eta ez Europako ekialdean bakarrik.

Xabier Letona

Kroaziarren esku luzeak

Nairobitarra taldeko abenturazaleen proposamenari jarraituz, Tolosaldeko zenbait erakundek material ugari bildu zuten Jugoeslavia ohira eramateko asmotan, Kroaziako errefuxiatu bosniarrei zuzendua hain zuzen. Hamar egunetan 4.000 kilo elikagai, 800 kilo eskola material, eta medikamentuetan 200 kilo inguru bildu zituzten. Euskal Herritik abiatutako talde honetan sei kazetari ere abiatu ziren, hegoeslaviarren lurraldeetako testigantza jaso asmoz.

ABENDUAREN

4ean atera ginen Tolosatik eta Mediterranio eta Adriatikoko itsasoaren kostaldea zeharkatu eta gero, Kroaziako Splitera iritsi hiru egun beranduago. Bertan, SOS Balkanes-eko bi bolondres zain genituen.

Aduanak ezartzen duen burokrasia gainditu bitartean, Split hirian zehar ibili ginen. Itxurazko hiri lasai honetan, guda zuzen zuzenean bizi ez bada ere, tentsioa suma daiteke egune-

roko bizimoduan. Militarrez jantziriko oinezkoak non-nahi daude,, baina batez ere tren eta autobus geltokietan eta portuan ageri dira, gudarren lehen lerrora joateko.

Spliteko komertzioetan ez da hornikuntza arazorik nabari, dendetan orotarik ikusten baita. Komertzioek normaltasun osoz funtzionatzen dute eta munduko gainerako lekuetan gertatzen den gisa, poltsikoa berro duenak —bertako inflazioa ikaratzekoa da— izan-

go du etxera eramatekorik.

Iluntzean Nairobitarra hartu eta Stobrec-era joan ginen, bertan baitago SOS Balkanes-ek koordinatzen duen errefuxiatu eremua.

Laguntzaren desbideraketa

Heldu ginen egunean bertan SOSeko bolondresek zuten Nissanean eskola materiala bosniarren eskola batera eraman genuen. Legez bosniar jatorriko umeei Kroaziako eskoletan egoteko eskubidea badute ere, irakasle eta ikasle kroaziarrek gaitzetsiak zirela eta, IGASE erakunde arabiarren laguntzarekin gobernu bosniarrak zortzi eskola extraterritorial antolatu zituen. Materiala eraman genuen eskola bihurturiko hotelean 440 ikasle eta 27 irakasle zeuden, eta bertako umetxoek koadernorik eta arkatzik ere ez zuten. Ume bosniarrek Zizurkilgo eskola-umeei oparitutako kaieretan euskaraz idatzitako mezu, gutun, poesia edota marrazkiak jaso zituzten.

Hurrengo goizean berriro ere Spliten izan ginen. Hiraren inguruetan 500.000 errefuxiatu daude ofizialki, baina legez kanpoko egoeran daudenak beste hainbeste dira. Klean giro hori berehala nabaritzen da.

Kroaziako Gobernuak nazioarteko erakundeetatik errefuxiatu bakoitzeko egunero 410 pezeta (18 libera inguru) jasotzen dituela jakina bada ere, Splitera joan beharra dago diru hori errefuxiatuei ez zaiela iristen ikusteko. Guztion ahotan da Spliten diru hori gudan diren kroaziarrek finantziatzeko, bideratzen dela. Gainera, Kroazian

dauden errefuxiatu eremuetan kroaziar bat dago arduradun gisa. Hauek giza laguntzaren sarrera-irteeren kontrola dute. Askotan, bosniarrentzat jasotzen den laguntzaren zati handi bat euren eskuetan geratzen da.

Espediziokideok, horretaz konturaturik, janaria zuzenean eraman genuen errefuxiatu eremuetara. Elikagaien beste zatia 20 kiloko familia-kaxetan antolatu genuen, SOSekoek eremu txikiagotan pertsonalki eraman zituzten.

Split laguntza humanitarioaren erdigunea da, baina zoritxarrez irtenbide argirik gabe metatzen da laguntza guzti hau. Bertako biltegi guztiak goraino beteta daude. Gogorra egiten da kroaziarrek eurek nahi dutena egiten dutela ikustea. Inpotentzia da han sentitzen dena. Gurutze Gorriak mundu zabalean jasotzen duen laguntza humanitarioa monopolizatzen du, eta erakunde honen eginbeharrak neutrala behar zuen arren, kroziarren esku dago

Espedizioaren kronologia

ABENDUA

4. Nairobitarra Tolosatik irten zen 5.000 kiloko laguntza humanitarioarekin, Jugoeslavia zeneko lurraldeetarantz.

7. Espedizioa, Hendaia-Cannes-Niza-Venezia-Trieste-Kozina (Eslovenia) -Rijeka (Kroazia) zeharkatu ondoren, Splitera iritsi zen SOS Balkanes-ek Stobrec-en duen errefuxiatu eremura. Egun berean eskolako materiala eraman zen bosniarren eskola extraterritorial batera.

9. Split hirian bertan, 250 pertsonak osatutako errefuxiatu talde bat zegoen eta elikagaien zati handi bat hara eraman zen.

10. SOS Balkanes-ek koordinaturik, Nairobittarrak 500 kilo medikamentu eraman zituen Metkovicera, handik Medicus Mundi erakundeak Mostarreko ospitalera eraman zitzaiz.

12. Kroaziako hiri desberdinetatik etorrita, 140 ibilgailuz osaturiko konboi berezia irten zen Gabonetako kanpaina berezi batean. Caritas eta beste zenbait erakundek antolatutako konboi hau kroaziarra zen eta medikamentuak, arropa eta elikagaiak zeramatzen. Hurrengo egunetan bosniarren prentsa bulegoak jakinarazi zuenez, konboi honetan armaz beteriko kamioi bat zeramaten. Egun berean Nairobitarra Rijekarantz atera zen, ferryz, Tolosalderako bidean. Espediziokide batzuek bidaia autobusez egin zuten eta Zadar inguruan kroaziar eta serbiarren arteko liskarra ezagutu.

14. Nairobitarra Tolosara iritsi zen, helburu guztiak bete ondoren.

Nairobittarrako kideak laguntza humanitarioaren banaketarekin ari dira Spliten

Angeles Martinez, Medicus Mundi-ko kidea:

«Eliza katolikoa guda honetan ez du zuzen jokatzeko»

ARGIA. Zein da zuen zereregina une hauetan?

ANGELES MARTINEZ. Mostarreko ospitalean ari gara, bertan pediatria bat eta anestesista bat ditugu lanean. Hango egoera oso gogorra da, Sarajevokoa baino gogorragoa. Jablanican ere ari gara laguntza lanetan; botikak eta janaria eramaten dugu.

A. Zeintzuk dira zauririk obizkoenak?

A.M. Kasu ohizkoenak balaz zauritutakoak dira, zauri anitzak dituztenak, morteroz zauritutakoak... Gehienbat gerraren ondorioz sorturiko zauriak dira. Mostarreko ospitalean egoera oso tamalgarrian lan egiten ari dira. Ospitaleetan dagoen gehiengoa biztanleria zibila da eta batez ere emakume eta haurrek. Haurrei, gainera, bereziki egiten diete eraso.

A. Premiazko zer gauza behar dira?

A.M. Nik kamioi batekin amesten dut. Elikagairik ez baduzu hauek beste kanpaina edota nazioarteko erakundeetatik etortzen dira. Arazoa Bosnia aldera igotzea da, beharra dagoen lekuraino iristea eta ibilgailu eza. legezko erakundea bazara, paper guztiekin Mostar edo Jablanica aldera igotzea posible da. Hispavat-ek (kasko urdin espainiarrak) babesten zaitu eta. Orain arte laguntza humanitarioa igotzeko UNHCR-ren bitartez (Nazio Batuetako Errefuxiatuentzako Komisariatu Nagusia) egin izan dugu, baina honek asko mugatzen zaitu, besteen esanetara egon behar baituzu.

A. Bosnia barrualdean gertatzen denaren informazio zehatzik ematen al

da?

A.M. Sarajevoz besterik ez da hitz egiten, berau sinbolo bilakatu da. Baina Mostar, Jablanica, Denicha, Tuzla... leku hauetan bizi den egoera antzekoa edo okerragoa da. Bestetik, neguak eta honek dakarrean hotza, elurra... giza laguntzaren biderapena gero eta zailagoa egiten du. Bigarren negu hau ikaragarria izango da. Eltxoak bezala hilko dira Bosnia barrualdean. Seguraski neguak gerrak baino hildako gehiago eragingo ditu.

A. Bertakoek zer diote gerrate honetaz?

A.M. Mostarren izan dudan esperientzia ezagutu-ta, bertakoek behin eta berriro «ez dakigu zergatik...», «hau eromena da...» eta gisakoak errepikatzen dituzte.

Gerrate hau boterean

dauden burukideek sortarazi dute. Honen ildotan zenbait gauza argitu beharra dago. Telebista kroaziarrek eta medio idatziek etengabeko jario informatibo kutsatua eskaintzen dute, benetako informazioa aldrebes ematen ari dira eta biztanle baketsuak ziren musulmanak fanatiko eta basati gisa aurkezten dituzte. Kroaziar biztanleriaren artean gorrotoa sortu dute bosniarren aurka mugiarazteko.

Bestetik, eliza katolikoa guda honetan betetzen ari den papera ez da oso zuzena. Uxtasi kroaziar mugimenduaren aldeko apologia egiten du mezetan, eta zenbait apaiz ere armaturik ibiltzen dira. Bestalde, Caritas nazioarteko erakundeak giza laguntza katolikoen artean bakarrik bideratzen du.

eta jasotzen duten guztia euren eskutan geratzen da. Gehiena kroaziarrei bidaltzen zaie, eta beste zati handi bat Spliten arras zabaldua dagoen merkato beltzera joaten da, hortik lortzen den dirua armagintzara bideratzeko.

Gerrak mila aurpegi badi-tu ere, arbuia garriena ha-ren kontura aberasten dena-rena da, gudan sufritzen dutenei zuzenduriko la-guntzaren baitan dagoen eskusartze lotsagabea.

Baina gure asmoei jarrai-tu behar genien. Metkovic-en zegoen gure norabidea. Metkovic Dalmaziako kos-taldean dago, Adriatikoaren itsasertzean eta Kroazia eta Bosniaren arteko egungo

Angeles Martinez, Medicus Mundi erakundearen antolaketaz arduratzen da Kroaziako hegoaldean.

Tiratzaileek haurren aurka bereziki egiten dute tiro.

muga da. Handik 40 kilometrora Mostar hiria dago. Bertara 500 kilo botika eramán genituen, eta han Medicus Mundi-ko logista den Angeles Martinezek hartu gintuen.

Metkovicetik Splitera itzuli ginen. Abenduaren 12a zen eta Euskal Herrirako bidea hartu behar genuen.

Splitera joan beharra dago laguntza humanitarioa Bosniara ez dela iristen ikusteko

Stobrecetik atera ginen egun berean Nova Bila izeneko bosniar lurraldeetara 140 ibilgailuz osaturiko kroaziar konboi bat abiatu zen, frontean dauden kroaziarrei zuzenduriko Gabonetako kanpaina berezi batetan.

Egun horretan antolaketa lanetan Caritas erakundeko partaideak zeuden. Konboieko partaideek eliza katolikoaren bedeinkapena jaso zuten atera aurretik egin zen meza batean. Prentsaren bitartez hurrengo egunetan jakin ahal izan genuenez, konboi horretan armaz josi-riko kamioi bat omen zihoan. Angelesekin esandakoa entzun eta gero, ez zitzaidan batere harritu. Euskal Herrira iristean, nire lagunak zioen bezala, erantzunak baino galdera gehiago ekarri genituen. Baita ikusitako injustiziaren aurrean kezka handia ere. Guda baino, kaosa da han bizi dena. Guztiok egin beharko genuke itzuliren bat lurralde haietan, miseria eta injustizia zuzenean ikus eta pairatu ahal izateko. Orduan elkartasun hitzak itxura ho-beagoa izango luke. Ziur.

Jon Ander Ubeda

La Casa del Café

— Juan Irujo S.A. —
D O N O S T I A

HISTORIA ETA GERO

■ BARNE JANTZI
ZERGARINGARRIAK

AGINTARIEK, normala denez, beti azpimarratu izan dute zergen ordaindu beharra, gero sarritan euren kontuak oso garbi ere ez zeudela ikusi izan den arren. Ez diegu horrelako salaketa gogorrik egotziko Bill Clinton eta Hillary bere emazteari, baina euren larru sendoa behintzat agerian gera bedi. Azken hamar urteetako euren errenta adierazpenek agertzen dutenez, zergetak 65.000 pezeta zergarindu dituzte urtero (2.800 mila pezeta inguru) behartsuen alde egiten duten erakundeek barne jantziak emateagatik.

■ FAMILI IRUZURRA

LARRU sendo kontuekin jarraituz gero, ezin aipatu barik utzi Tim Yeo Erresuma Batuko Ingurugiro ministroarearen kasu bitxia. Alderdi Kontserbatzaileko kide honek 47 urte ditu, ezkondata dago eta bi seme-alaba ditu. Beno, orain aitortu duenez bost hilabeteko beste alaba ere badu, baina

beste emakume batena. 34 urteko emakume hau Alderdi Kontserbatzailearen iazko kongresuan ezagutu zuen eta bertan izandako harremanetatik sortu zen oraingo fruitua. Kontuak ez luke inongo garrantzirik, ministroaren beste kargu bat kontuan hartuko ez balitz: Alderdi Kontserbatzaileko famili baloreen arduraduna ere bada.

■ BAZTANGAREN
'HERIOTZ ZIGORRA'
ATZERATUA

GIZATERIAK izan duen hiltzailerik handienetakoa izan den baztangaren birusaren heriotz zigorra atzeratu egin zen iragan astean. Atzerapena ikerlariak egindako dei bereziari kasu eginenez lortu izan da, hauen ustez geratzen diren birusen ikerketarekin jarraitu behar da eta. Egun gizakumeak ezagutzen dituen agerpenak EEBB eta Errusiako laborategietan bakarrik daude, eta urte bukaeraren azken egunetan desagertarazi egin behar ziren guztiak. Oraingoz, beraz, birusak bizia gorde ahal izango du.

E L E M E N T E S

«Espainia eta Marokko nazioarteko zuzenbidea bortxatzen ari dira. Harrituta gaude Espainiak Marokkori maileguak eman eta armak nola saltzen dizkion ikusirik».

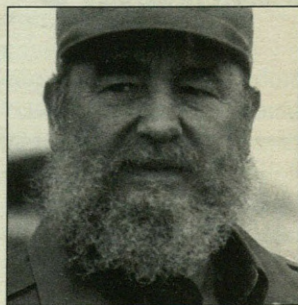
Mohamed Abdelaziz, Fronte Polisarioko idazkari nagusia eta RASDeko lehendakaria.

«Armada jadanik ez da El Salvadorreko botererik garrantzitsuen».

Ruben Zamora, El Salvadorrerako lehendakari izateko FMLNren hautagaia.

«Nazka diet kapitalismoa eta bere politikariei(...) Kuban egun egiten ari garen erreforma ekonomikoa kristal zatien gainean ortozik ibiltzea da, baina ez dugu beste irtenbiderik».

Fidel Castro, Kubako gorenko buruzagia.

O I H A R T Z U N A K

URRITIK AURRERA «A NOSA TERRA»K BI ZENBAKI ASTERO

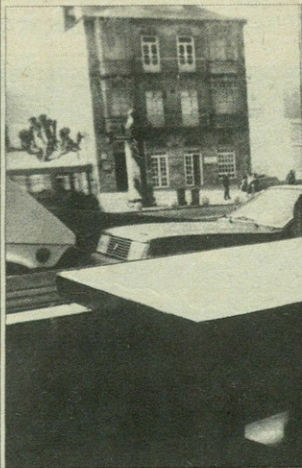
DAGOENeko hamasei urteko ibilaldia egin duen «A Nosa Terra» Galiziako astekaria astean bi bider egiten da. Aldizkariak 602 zenbaki kaleratu ditu jadanik eta Galizian galizieraz idazten den astekari bakarra da. Erabaki hau aldizkaria egunkari bihurtzeko bidean urrats garrantzitsutzat jo zuen Promocions Culturals Galegas S.A. aldizkariaren enpresa argitaldaria. Halaber, Enpresa honetako Akzionisten Batzarrak abenduan egindako bileran 35 milioi pezetako (1,5 milioi libera inguru) kapital zabalketa egingo du. Astean egindako bi zenbakiak desberdinak izango lirateke, bat gehiago asteburuetan irakurtzeko modukoa eta bestea eguneroko kontuei lotuagoa.

A NOSA TERRA

ANO XVI - 18 DE NOVIEMBRE - 1983

PERIÓDICO GALEGO SEMANAL

Nº 596 - 150 PTA

Os sindicatos recuperan a iniciativa fronte ao goberno central

Contra o paro

A enxurrada de recortes sociais que o goberno central está a levar a cabo terá unha contestación sindical nas manifestacións convocadas para o día 25. A CIG pede unha resposta contundente mentres CCOO e UGT optan por unha vía máis gradual.

HIZKUNTZA GUTXIAGOTUEN DOKUMENTAZIO ZENTROA GIRONAN

HMENDIK denbora gutxira Katalunian, Gironan hain zuzen, Europan hizkuntza gutxiagotuei buruz egongo den zentrorik garrantzitsuen izango da. Joan den astean hizkuntza eta kultura gutxiagotuen inguruan lanean aritu den Alexandre Cirici Institutoak, UdGri (Gironako Unibertsitatea) pasatu zizkion bere materialak hiru milioi pezetaren (130.000 bat libera) truke. Pasatutako materialaren artean 300 liburu eta 2.000 dokumentu daude. Hizkuntza Gutxiagotuei Buruzko Dokumentazio Zentroa izango da bere izena eta UdGk bi milioi pezetako aurrekontua jarriko du urtero zerbitzu berri hau mantentzeko.

«Erregimen Komunista deuseztu behar bada, baina baita bonek eraikitako mugak ere, horrek esan gura du 1917ko urriaren hasierara itzultzen garela, eta orduan Polonia eta Finlandia Errusia ziren».

Vladimir Jirinovski, Errusiako Alderdi Liberal Demokratikoko buruzagia.

«Beste familia batean ez jaio izatea gogotik sentitzen dut, askatasun geiago edukiko nukeen eta».

Wang Xiaozhi, Mao Zedongen iloba.

«Jerusalem, Palestinako biriburua bibur ez dadin bere inguruan eraikitzen jarraitu behar dugu».

Ehud Olmert, Jerusalemeko alkatea (Likud).

Banestok hondoa jo du sei urteko krisiaren ondorioz

Iragarritako heriotzaren kronika

Aurreko astean Banesto bankuaren krisia izan zen ekonomia eremuan tinta gehien isuri zuena. Mario Conde, amerikar ametsaren ordezkaria Espainiako erara, bilakatu zen kritika guztien jomuga. Banesto aginte politikorako bihurtu nahi zuen, baina galiziarrek ez zuen lortu galiziarrek amestutako bótorea. Espainiako Bankuak laguntzarako soka bota du, baina lehergailuak dagoenenako eztanda egin du.

DUELA sei urte jarri zen Mario Conde Banco Español de Creditoren leman. Joan den astean, ordea, Mario Conde banka-

riaren lasterketak horma jo du. Hilabete asko zeramatzan Espainiako Bankuaren ikuskaritzak Banesto eta honen eragiketak zaintzen,

eta uste baino lehenago esku sartu behar izan du. Azken urteetan oso larriak izan dira Banestoren finantz arazoak, likidezia eta or-

dainketa aldetik bereziki, eta udan kapital haditzean JP Morgan banku estatubatuarren laguntzak prozesua moztu baino soilik atzeratu egin duela dirudi. Espainiako Bankuak epea ezarria zion Mario Conderi egoerari irtenbidea topa zekion, baina burtsan akzioen salmenta andanak eragindako beherakadak erabaki azkena ekarri zuen. Espainiako Bankuak Baneston esku sartu eta bertako Administrazio Kontseilu osoa kendu zuen.

Hurrengo pausoa burtsatik akzioak baztertu eta beste banketxetako aholkulariekin osatutako Administrazio Kontseilua izendatzea izan zen. Salbatzaileen artean Alfredo Saenz, Marcial Portela, Epifanio Ridruejo, oko, Ildefonso Ayala eta Matias Rodriguez Inziarte.

Arriskuak nagusi

Hondoa jotze honen arrazoi nagusia bankuaren berezko baliabideen defizita izan da, are gehiago, ez dauka etekinak sortzeko ahalmenik. Kapital handiketaren ondoren eta gestio eta salmenta zalantzaokoak medio, or-

Banestoren krisiaren ondorioz, Bilboko Burtsak 15,88 puntu galdu zituen.

Altueraren neurriko kolpea

DUELA gutxi arte, Mario Conde zen bankuetako izarririk distiratsuen, finantza zeruko gorena. Baina aurreko astera arte Banestoko lehendakaria izan denak bere altueraren neurriko kolpea hartu du.

Pontevedrako Tuy herrian jaio zen duela 46 urte eta Deustuko Unibertsitatea aukeratu zuen zuzenbide ikasketak burutzeko. 1973an lehenbiziko lana lortu zuen, oposaketa k gaingitu eta Estatuko abokatu aritu zenean. Baina laster konturatu zen Mario Conde funtzionaria izatea ez zela bere neurriko helburua, eta enpresa pribatuan jarri zuen ikusmira. Juan Abello, Abello Labo-

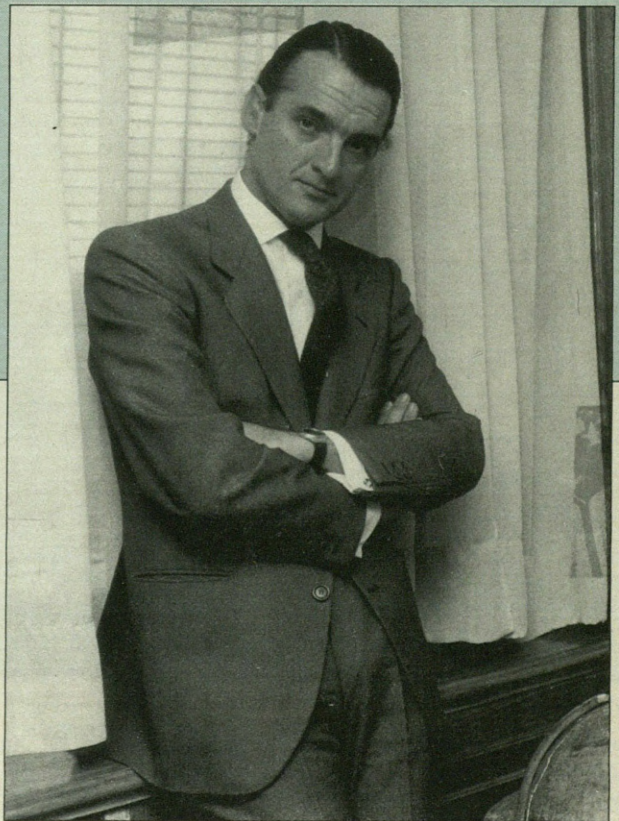
rategien jabeak enpresako administrazio kontseiluko kide egin zuen. Eta honi esker lortu zuen Condek bere lehenengo komisio milioilaria, *broker* bezala aritu baitzen negozio honen salmentan, eta eragiketaren ondorioz 125 milioi pezeta jaso zituen. Dena den Montedison enpresa italiarrari Antibioticos enpresa saltzea izan zen jauzi erabakiorra ematen lagundu ziona. 58.200 milioi pezeta (2.500 milioi libera) izan zen salneurria, eta Mario Condek 6.000 milioi eskuratu zituen.

Hurrengo urratsa Banestoren akzioak erostea izan zen, eta administrazio kontseiluan leku bat alda-

rrikatu. Banco de Bilbao-ren OPA (erosteko Eskaintza Publikoa) izan zen salbatzaile moduan aurkeztea erraztu ziona. Orduan lortu zuen akziodunen konfiantza eta bere 'erara' gauzak egiteko aukera. 1987ko azaroaren 30ean —egun berean Madrileko burtsan aurkeztu

zen OParen dokumentazioa— Mario Conde Banestoko lehendakari bihurtu zen.

Sei urte hauetan Mario Conde protagonista bihurtu zaigu ekonomiako aldizkari espezializatuetan zein bestelako prentsan. Baina, dirudienez, ametsa gaizto bihurtu zaio.

Mario Conde bankariaren gurpilak zulaketa latza izan du.

dainketa eta likidezia beharrei ezin erantzunik geratu da bankua. Bila ibili arren, premia horiei erantzungo liokeen dirurik ez du lortu, ez Espainian ez atzerrian, eta putzua agortu egin zaio. Etxeko sosak baliatu ditu hainabt ordainketari erantzuteko, eta hauek amaitu direnean kanpokorik ez zaio etorri, edo oso prezio garestian saldu dizkiote. Barkua, handia eta izugarritzko pisukoa, mugitzeko beharrezko erregairik gabe, noraezean geratu da.

Euskal Herri mailan Banestoren krisiak izen bat du: Banco Vitoria. Banesto Taldeko banku honek orain arte erakunde publikoen laguntza izan badu ere, ez dago argi zein izango den honen etorkizuna. Marcial Herrero ekonomilariak esan digunez, «ez dut uste diru fondoan irteera masiboa gertatuko denik, baina krisi

bonen ondorio ez zuzenak nabaritutako ditu, batez ere aurrezle ertainak jasango dituzte».

Hala ere, Espainiko Bankuak izendatutako Administrazio Kontseilu berriaren esku gelditu da diru irteera masibo hori ekiditea.

«Iragarritako heriotza bat zen —jarraitu du Marcial Herrero—, eta Espainiako Bankuak oso gertutik jarraitzen zuen Banestoren garapena, baina JP Morganekin lortutako kapital handitzeak —130.000 milioi pezeta— eskubartzea atzeratu zuen».

Txirindulari talde milioidunak, mezenazgoak, prentsa eta telebistako ak-

zioak edo industri talde bat sortzeak ez du dirurik ematen. «Kapitalizazio arazo larriak zituen eta hala ere banku baten obizko paperetik aldentzen zen. Dirua jaso eta prestatu beharrean, eta krisi ekonomiko baten atarian, Mario Condek industri taldea sortu zuen eta kolokan zeuden enpresa hauek eragindako errentabilitate eza izan dira, besteak beste, bere krisiaren

arrazoiak».

Kritikak ziurtatuta daude eta norabide bakarra dute: Mario Conde. Asmo politikoak zituela ukatu du betidanik, eta ahotsik ere entzun da ildo horretan, hots, bidenabar Gobernuak ari-rio politikoa baztertu duela. Milioi asko, orrialde anitz eta ageriko egia gutxi.

**Euskal Herrian
Banestoren krisiak
izen bat du: Banco
Vitoria ●**

Myriam Gartzia

ABIADURA HANDIKO TRENAREN GALGAK

Abiadura Handiko Trenari hegazti izena jarri diote hemendik kanpo. Euskal Herrian, ziur aski, sator itxura hartuko diogu, bere sarearen zati handi bat lurpean egingo baitu. Satorzuloaren ertza ikusi besterik ez dugun honetan, susmo txarra hartu dionik bada dagoeneko. Beso zabalik hartu duenik ere bai. Satorra hobe ezagutzea da jarrerok ulertzeko bidea.

MUTUR luzea du Abiadura Handiko Trenaren (AHT) lokomotorak. Abiadurak mokoa zorrotzu izan balio bezala. Beharrezkoa du, batez beste 250-350 kilometro orduko abiaduraz lortzeko egina baita. Guzti hau

esaten zigun bitartean, Asunta Uribek, Renfek Bilbon duen ordezkariak, CAF enpresa beasaindarrea n egingako bagoi bateko atea ireki du. Bere atzetik, Eusko Jaurlaritzako Garraio Azpiegitura Saileko zuzenda-

ria den Jose Ignacio Ortiz, Nafarroako Gobernuan pareko kargua duen Jaime Sole, Eusko Jaurlaritzan burdinbide kontuetan aholkulari lanetan diharduen Jose Ramon Areitio eta hamaika kazetari barneratu dira. Atearen barrualderantz jo dute, halaber, detailerik txikiena ere jasotzeko prest agertu diren Victor Pachon —Ipar Euskal Herrian AHTren aurka sortu diren herri batzordeen elkarteko koordinatzaile nagusia—, Mikel Alvarez, AHTren Aurkako Asanblearen ordezkaria, eta EKI talde ekologistako partaide den Manu Gonzalez.

Gonbidatu guztiak daude Renfeko langilearen hitza

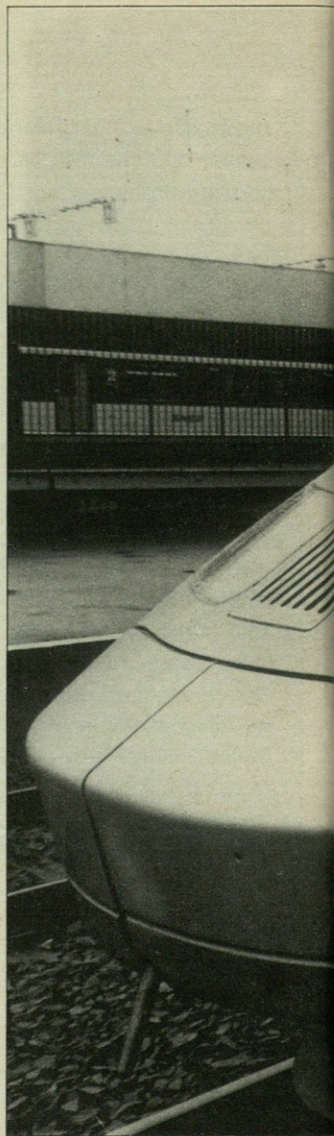
entzuten. «AHTren helburua bezeroari abalik eta erosotasun eta praktikotasun handiena eskaintzea da. Horretarako, hegazkinen eskaintza bartsu dugu eredu. Obizko trenaren antza gutxi du bonek. Burdinbidearen zabalera ere normalean erabiltzen dugunaren desberdina da». 1.668 milimetroko zabaleratik 1.485ekora pasatuko diren bide balioanitez mintzatu da Uribe. Lortu beharreko abiadura dela eta aldats eta bihurtune gutxi onartzen dituen trenbideaz. EAEko hiru hiriburuek lotuko dituen «Y» famatuaren 164,7 kilometroei Tolo-

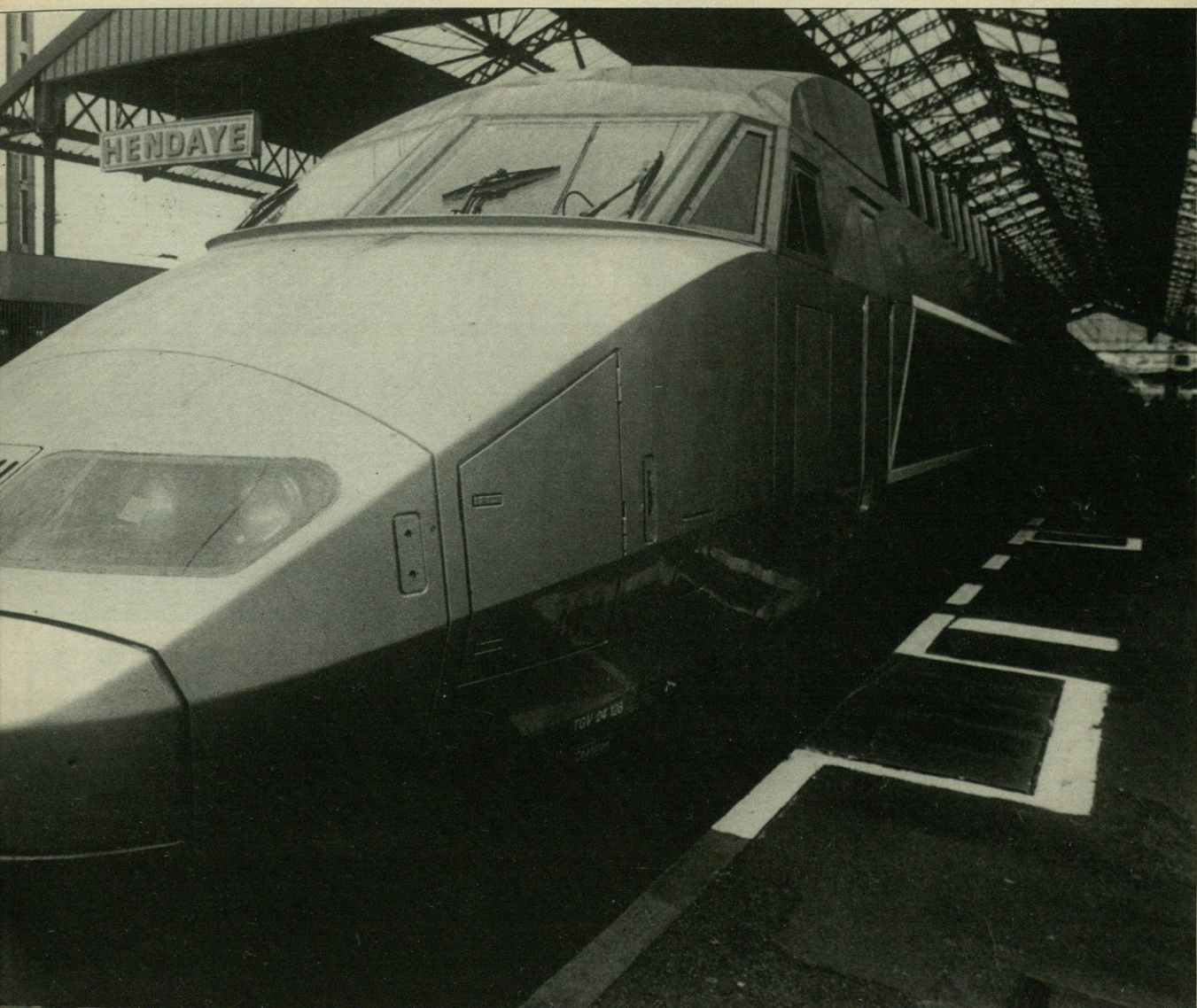
Denboraren aurkako lehian irabazle atera nahi izan du Europak. Apustua egin du behintzat, aurrikusten diren bidaien iraupenak ikusita.

AHT-REN EZAUGARRIAK

Energia:	Argindarra
Erraileen zabalera:	1435mm
Trenbidearen luzera:	192 km Nafarroan, 164,7km EAEn, (*)
Bidaien iraupena:	Gasteiz - Muga: 44 minutu
	Gasteiz - Donostia: 39 minutu
	Bilbo - Donostia: 44 minutu
	Bilbo - Muga: 50 minutu
Bidaiariak:	Iruñea - Muga: 50 minutu
	Adin ertainekoa gehiengoa, klase ertain altukoa
Aurrikuspenak:	3.670.000 bidaiari 2.002 urterako
Aurrekontuak: (guztiz zehazteke daude)	350.000 - 375.000 milioi pezeta (14.583 - 15.635 milioi libera) EAEn. 145.000 milioi pezeta Nafarroan

(*) Ipar Euskal Herrian, zehazteke baina aurrikusita dagoen Dax-Hendaia bideak 37km inguru izango lituzke.

satik iragan eta Iruñeraino luzatuko den 191,975 kilometroko besoa gehitu behar zaiola argitu du Uribek, Hego Euskal Herriko AHT sarea «H» bilakatuz. Sare horren 356,6 kilometroetatik, 128 lur azpitik joango direla, eta ezer gehitzeko aukera izan baino lehen, Eusko Jaurlaritzako Jose Ignacio Ortizek hitza hartu du: «EAEko sarearen % 55,2 lurpetik doa, baita Nafarroakoaren % 19,3 ere. Arrazoa sinplea da: azpitik doan tren batek kalte ekologiko gutxiago eragiten du. Biaduktuek, guztira, 14 km inguru osatzen dituzte. Argi dugu Europara begira

eraiki beharreko sarea dela, eta hori oinarritzat hartuta, abalik eta eragin ekologiko gutxien izango duen proiektuak burutu behar direla. Eraginik, dena den, beti egongo da. Progresua borrelakoa da, eta lehen-tasuna du Euskal Herriarentzat Europako AHT sarean sartzea».

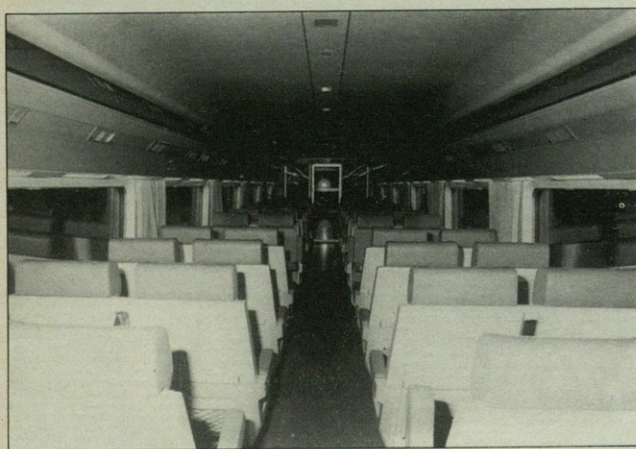
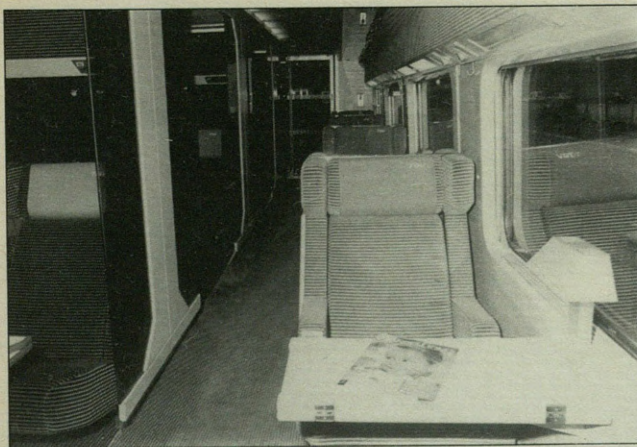
Satorraren zalantzak

Mikel Alvarez AHTren Aurkako Asanbleakoak Victor Pachon Ipar Euskal Herriko kideari hitz batzuk bota dizkio: «Zumarraga aldean 30

kilometroko esparruan 100etik gora kilometro tunel bilduko dira. Hori izugarritzko kontzentrazioa da. Zergatik ez da aipatzen Euskal Herritik kanpo gero eta jende gehiagok esan duela Zaragozara zuzenean Sonport-etik joatea dela egokiena?».

Jaurlaritzako Areitio, bi gizon hauen elkarrizketa entzun duela eta, harrituta agertu zaie: «Nik dakidala, tunelak ez dira ekologikoki kaltegarriak. Alderantzizkoa esango nuke: borrexegatik egiten dira. Aralar lur azpitik gurutzatuko duen 11 kilometroko tunela dela eta kexak, Udalaiz azpitik

AHTk ezaugarri erabat bereziak ditu. Orain arte ezagutu ditugun trenekin zerikusi gutxi du. 800 kilometroko hegaldiak egiten dituzten hegazkinekin lehiatu ahal izateko sortuak direla esan izan da.

Frantziako AHTren bagoiak barrutik. Goiko argazkian, lehen mailako bat. Behekoan, bigarren mailakoa.

ere 6,5 kilometroko beste bat doala eta protestak. Lur azalean egingo balitz ere kexu izango zinatekete».

Albotik, EKiko Manu Gonzalezek arazoa ez dela soilik ekologikoa aipatu du gero eta zabalagoa den tal-

dearen partaideen aurrean: «Proiektu hauetaz aritzean, AHTk Euskal Herriari ekarriko dizkion kostu ekonomiko eta sozialak eta bere bitartez gauzatuko den lurraldeen arteko desoreka ere aipatu behar dira. Arlo ekonomikoan, 'Y' 157.000 milioi pezetako aurrekontua zuen proiektu bezala aurkeztu zen 1989an, eta zifra bikoiztu zela hilabete batzuk dira jada. Gebiegizko inbertsioa delakoan

nago, batez ere abo bete krisi ari direnean».

Jaurilaritzako Ortizek hori normala dela dio: «Aurre-proiektuak zebazten doazen heinean, kostuak ere zebaztu egin dira. Zati asko bobetu egin dira, obrak garestituz. Gainera, ez abaztu 2007. urtea dela obren amaiera data, eta tarte borretan KPIren alaketek ere asko puzten dituztela kopuruak».

Gonzalezek jadanik Eus-

Agerikoa ez den eragina

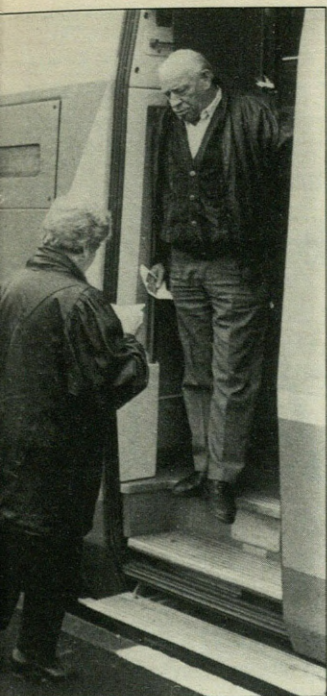
AHT-REN eragin ekologikoa behin eta berrirò aipatzen den gaia da, baina aipauagatik ere hainbat xehetasun ihesi egiten zaizkigu. Tunelen zulaketak, adibidez, ondorio zeharo zuzenak ditu: oraindik zeharo ezezagunak diren haitzulo eta inguru karstiko eta jurasiko anitz (espeleologoen eremua litzateke inguru karstikoetan egoten diren laberintoak katalogatzea) eztanda eta obren dardarak eraldatu egingo ditu. Aralar, esaterako, 11 kilometroko luzerako tunel batek zeharkatuko duen inguru karstikoa da.

Uraren gain ere izango du eragina. Albiztur-Tolosa artean dagoen salubita biltegia tunel batek ukituko du. Insalus eta Beteluko urak ere ez dira urruti ibiliko.

Haitzuloetako fauna ere oso anitza da. 12.500 bat espezie ezagun kaltetuak izango direla aurrikusi da. Ezagun erabiliz, jakina, adierazi nahi da milaka espezie ezezagun daudela haitzulootan; oraindik zientzilariek katalogatu gabe daudenak. Ezagutzen ditugunak bezainbat badira, gutxienez. Beraien inguruari eraso eginez gero, asko eta asko hil egingo

lirateke.

Tuneletako obrek sortzen dituzten hondakinena ere berebiziko arazoa da. 25 milioi metro kubiko hondakin sortuko dira, 50 milioi tonako pisua izango dutela. Hau guztia beste nonbait sartu behar dela eta, irtenbideak hiru dira: hondakintegiak egitea, eraikuntzarako erabiltzea eta zati bat mendian sakabanatzea. Sorgin bihurtzen den gurpilean, hondakion garraiaketarako kamioiak beharko dira, eta hauek ibil daitezen estratak ireki, ingurugiroaren beste eraldaketa ekarriz.

Europar izandako esperientziak erakusten duenez, lehen hegazkina erabiltzen zutenek orain AHT erabiltzen dute iraupen ertaineko bidaietarako.

kal Herriak badituen Talgoei etekin hobea ateratzea proposatu du: «EEBBetan 250 kilometro orduko abiada lortzen dute Talgoek. Zertarako orduan borrelako munstro bat erai-ki? Lurraldeen arteko desoreka nabarmenak ekarriko ditu. Lur ordenaketarako direktaritzetan interes estrategikotzat jotzen da AHT, Bergarako ekialdeko eremu funtzionala aipatuz, adibidez, behin eta berriro. AHTren bitartez hainbat lekuri mesede egingo zaiola diote, baina ez al da esaten, era berean, hiriburuetan soilik geldituko dela tren hau?».

Pachon guztiz ados agertu zaio: «Iparraldean ere ondorio horretara heldu gara. Publiko egin nahi ez zituzten proiektu biren berri izan genuen. Biek zebarkatzen zituzten

abiada bizian gure lurak. AHTk zebarkatzen zituen berri guztietan mugitu gara, berri batzordeen bitartez, eta oraingoz lortu duguna proiektuak geldiaraztea da». Batzorde horien lanen emaitzen berri eman du Pachonek: tren honen abiadari esker aurreztuko

«Nik dakidala, tunelak ez dira ekologikoki kaltegarriak; alderantzizkoa esango nuke» ●

J.R. ARETIO

litzatekeen balizko denbora adina galduko luke hiriburu-ruetatik bazterreko jendeak geltokietara hurbiltzen. Frantzia AHTk trenbide arruntari asko jan diola ziurtatu du Pachonek: «Iaz, esate baterako, SNCFk 4.500 langile galdu zituen geltoki txiki asko bersten

basiak direlako; sindika-tuak oso baserre daude».

Kazetari batek progresuak eskatzen dituen azpiegiturak nola lortu daitezkeen galdetu du. Nafarroako Gobernuak Solek ezin gabela Europaren trenetik jaitsi erantzun du. Pachonek dagoeneko osatuak dauden

trenbide sareak baliatu daitezkeela gaineratu.

Renfeko uniforme urdinaz jantzitako gizon batek zerbitu dituen jatekoak taberna lana betetzen duen bagoian. Ekologikoki kalte gutxi eragiten dituen argindarra erabiliko duela AHTk gogoratu du Uribe. Pachon

bizkor erantzun du: «Españiarrek GEC Alstom enpresari erosi dizkio trenak, eta enpresa berberaren filial bati —Alcatel Alstom-i— erosi diote argindarra. Zentral nuklearren bitartez lortzen du, baina zuzen, argindarra gehiena enpresa bonek. Oso ekologikoa, beraz».

Aurkezpena amaitutzat eman du Uribe. Jada dena erakutsia duela. Bagoia atzean utzi, eta abiada handian sakabanatu dira guztiak. Proiektuak zehaztu eta aurkeztu direnean berriro hitz egitekotan geratu dira batzuk. Beste batzuk behar adina informazio ez dela ematen salatuz joan dira, AHTren muturra zorrotzegia sumatzen dutela eta, galga jarri behar zaiola behingoz argudiatuz

Amagoia | ban

Hilaren 13an hautatuko da Nafarroako Unibertsitate Publikoko errektore berria

KLAUSTROAK AUKERATUA

Urtarrilaren 13an izango dira Nafarroako Unibertsitate Publikoan errektore berria aukeratzeko hauteskundeak. Garai berria zabalduko da ordutik aitzinera, unibertsitate publikoak behin-betiko autonomia bereganatuko baitu. Baina une honetara iristeko hainbat istilu eta gorabehera bizi izan dira, unibertsitatearen irudi baketsurik ematen lagundu ez dutenak.

IRAGAN azaroak 24ean amaitu zen hautagaiak aurkezteko epea, eta data horretan hiru gizon azaldu ziren errektore postua bereganatzeko asmoz: egun

Ikasleek 45 ordezkari dituzte klaustroan, eta beren botoa erabakiorra izan daiteke hiru hautagaien arteko borrokan. (Argazkia: Alfredo Lakuntza).

NUPeko errektorea den Juan Garcia Blasco; Zuzenbide saileko zuzendaria, Jose Antonio Corriente; eta Estatistika eta Ikerkuntza Operatibo saileko zuzendaria, Antonio Perez Prados. Hiru gizon hauek araudiak eskatzen dituen baldintzak betetzen dituzte: katedraduna izatea eta klaustroaren % 10en laguntza izatea. Gauzak horrela, urtarilaren 13an erabakiko da zein izango den datorren urtean unibertsitateko bu-
rria.

Errektore berriak ez du lan makala izango esku artean, datorren urte hau ikaragarri garrantzitsua izanen baita NUPen etorkizunari begira. Urte honen buruan unibertsitateari behin-betiko autonomia emango dioten estatutuak osatuko dira. Urte osoko lan honekin unibertsitatearen aro instituzionalari amaiera emanen zaio, eta burujabetasuna eskuratzeko gai izanen da.

Estatutu berriak abendurako

Autonomia. Horixe da NUPek egun bizi dituen egun erabakior hauek ulertzeko giltzarria. Lau urte hauetan NUPek egindako ibileran, izan ere, Nafarroako Parlamentua izan da unibertsitateko estatutuak zehaztu, errektoreak hautatu eta erakundearen norabidea agintzen aritu dena. Hemenetik aurrera, abenduan bukatuko den prozesuaren ondoren alegia, unibertsitateak Parlamentuarekiko izango duen menpekotasun bakarra aurrekontu alorrekoa izango da. Ez unibertsitateko barruko araudian ez ekintzetan ere, estatutu berriari jaso behar baitira. Go-

Juan Garcia Blasco, NUPeko errektorea:

«Unibertsitatearen bizkarrezurra osatu da»

ARGIA. *Urte t'erdi darrazazu Errektoretzan. Balorapena egin diezaguzu.*

JUAN GARCIA BLASCO. Iritsi nintzenean, helburu bat argi neukan eta hori bederen bete da, hots, giroa pixka bat baretzea eta jendea lasaitzea. Alde horretatik balantzea baikorra da. Egun elkar bizitza giroa badago eta honek lan egiteko aukera ematen du. Bestela ere aurrerapauso batzuk eman dira: klaustroa oso denbora gutxian eratu da eta aurki errektorea hautatu eta estatutuak onartuko dira. Unibertsitatearen bizkarrezurra osatu da, beraz. Ikas-kuntza mailan ere aurrera goaz, ikerketak gelditu gabe dihardu, eta gure eskaintzan zuzenbidezko titulazio berria dugu.

A. *Errektore izaten jarraitzeko aukeratzen bazaituzte, zeintzuk izango dira lehenetsiak?*

J.G.B. Nire asmoa betebeharrak amaitzea da, eta betebeharrak hori, orain, unibertsitatearen osaketa instituzionala da. Garai hau estatutuak osatutakoan amaituko da. Ho-

regatik, oso argi dut orain arteko taldeak jarraipena behar duela, lan hauek eta beste hainbat bukatzeko.

A. *Zein helburu dituzu euskara sustatu eta bultzatzeko?*

J.G.B. Hiru urteko epeaz ari gara, eta hizkuntza unibertsitate giroan ezartzea aurrikusten dugu. Estatutuek izango dute

azken hitza euskararen inguruan, eta euskara gauza normal bezala ulertua izan dadila espero dut unibertsitatearen egunerokotasunean. Honek arazo teknikoak ditu, noski. Orain arte konprometua eta oreka izan dira nagusi euskararen inguruan, eta hala jarraitzea espero dut.

bernuak ez du esku sartzerik izango.

Honela, estreinako aldiz, klaustroa izango da errektorea aukeratuko duena. Abendurako unibertsitatearen estatutu berriak buruturik izan beharko dituen klaustro bera. Irailean eratu, klaustroak 233 kide ditu. Horietako % 55 oraingo errektoretza taldeko kideek

eta unibertsitateko dokto-reek osatua da. Beste % 45 doktore ez diren irakasleek, irakasle laguntzaileek, langileek eta ikasleek osatzen dute.

Klaustroan 45 dira ikasle-
leen ordezkariak; 45 boto,

Errektorea den Juan Blascoren iritziz, egun Errektoretzan lanean diharduen taldeak jarraipena behar du hainbat lan ondo bukatzekotan.

Jose Antonio Corriente, Errektoretzarako hautagaia:

«Unibertsitateak erabateko independentzia politikoa behar du»

ARGIA. Zeintzuk dira zure programaren ildo nagusiak?

JOSE ANTONIO CORRIENTE. Unibertsitatean talde lanean arituko den talde baten premia dago. Bestalde, unibertsitateak erabateko independentzia politikoa izan behar du. Honela, beharrezkoa da Nafarroako Gobernua eta beste erakundeekin harreman onak mantentzea, eta orain ez bezala, gardenak izatea. Unibertsitate ereduari dagokionez, gizartearen eskariari erantzun nahi diogu, ikerketa eta irakaskuntz kalitatea zainduz, eta baliabide guztiak erabat aprobetxatuz. Gestioan ere asko hobetu behar da. Azkenik, unibertsitatearen irudia zaindu behar da gizarteari begira.

A. Zeintzuk lirateke, epe laburrera, heldu beharreko erronkak?

J.A.C. Lehena, instituzioaren garapena burutzea. Hori, ia urtebetez,

klaustro eratzailearen arabera egongo da. Errektoretzan behin-behineko taldea sortu nahi dugu, klaustro eratzailearen lanak bultzatu eta jarraitzeko. Hurrengo urtean estatutu horiek aplikatu beharko lirateke, juntak, dekanok eta abarrak hautatuz, prozesua errektore berria izendatuta amaitzeko. Bestalde, irakaslegoaren bilakaera orekatu bultzatu behar da; bai egungo irakasleena, baita jada prestakuntza eta promozio bidean daudenena. Bestalde, ikerketa institutu bultzatu beharra dago irakaskuntzan, irakasleen etengabeko formakuntza ziurtatzeko. Titulazioei dagokienez, ez dugu kopurua handitu beharra ikusten, dagoena bultzatzea baizik. Ikerketa ere sustatu behar da. Azkenik, ikasleen errektoreordetzaren suspentzea beharrezkoa da.

A. Euskararen alorrean xederik baduzue?

J.A.C. Orain arteko zerbitzuari eutsi behar zaio, euskara normalizatzeko egitura gisa. Bestalde, unibertsitateko hizkuntz politika planifikatu eta gauzatu asmoz, eta euskarazko institutu eta katedra bultzatu xedez, legezkiokkeen eskuduntzak izango lituzkeen erakundea sortu beharra dago. Horrekin batera, eskaintza sare berria osa daiteke, bai gai baita ikasketa aldetik ere.

Nafarroako gobernu ezberdinek egindako izendapenak hainbat istilu sortarazi izan dituzte.

beraz. Ikasleen ordezkariak denek hautagai beraren alde bozkatzeko dutela erabaki dutenez, botook erabakiorrak suerta daitezke. Lerrook idazterakoan, klaustroan ordezkariak ditzuten Ikasle Abertzaleak, Zabalik eta Grupo Universitario taldeek erabaki artean gabe zuten boto bateratu hori noren aldekoa izanen den.

Baina une garrantzitsu honetara iristeko, lau urteko ibilbidea urratu behar izan du Sadar ondoan dagoen unibertsitateak. Eta bidea ez da beti leuna eta atsegina izan.

Kontseilu sozialaren koska

NUPen irakaskuntz jarduerak 1989-1990 ikasturtean hasi zen. Orduan 1.500 ikasle

inguru zituen, lokaztutako terreno anitz eta guztiz bukatutako eraikuntza gutxi.

Ikasle kopurua egun 9.500 ingururaino iritsi da, % 95 nafarra. Datu hauek gauza bat uzten dute agerian: Opus-en Nafarroako Unibertsitateak ez zituela lurraldearen beharrak asebetzen eta unibertsitate publikoak eskaintzen duen aukera zabala eta anitza premiazkoa zela. Gaur egungo Nafarroako Unibertsitate Publikoak 17 ikasketak, 8 lizentziatura eta 9 diplomatura, ditu eskaintza gisa.

Datu hauek NUPen sendotzea aditzera ematen baldin badute ere, lau urte hauetan izan dira hain distirak ederra izan ez duten gertakizunak. Barne funtzionamenduan, Errektoretzak burutuko lanak urak askotxo nahastu ditu.

Orain arte errektorea

Nafarroako Gobernuak aukeratu izanak istilu ugari ekarri ditu kanpusera. Lau urte hauetan hiru errektore izan ditu NUPEk: lehenengoa, Pedro Burillo, PSN-PSOEk gubernuan zegoela izendatu zuen. Hurrengo hauteskundeetan, ordea, UPN agintera helduta, Burillo postutik kendu eta Alberto Gonzalez donostiarra ipini zuten bere ordeiz. Bi gizon hauen gidaritzapean, baina, liskar anitz sortu ziren unibertsitatean. Alberto Gonzalezen dimisioa horren lekuko. Menpekotasun politikoak unibertsitateari kalte baino ez ziola egiten salatu zuten askok. Gonzala-

Nafarroako Unibertsitate Publikoa behin-betiko autonomia lortzeko atarian dago ●

Antonio Perez Prados, Errektoretzarako hautagaia:

«Unibertsitateak sinesgarritasuna berreskuratu behar du»

ARGIA. Zeintzuk dira Nafarroako Unibertsitate Publikoaren erronka nagusienak?

JOSE ANTONIO PEREZ PRADOS.

Lortutakoa sendotu behar da, baina batez ere, kalitatezkoa eta konpetitiboa izango den unibertsitatea lortzeko ekintzak planifikatzeko premia dago. Unibertsitate proiektua definitzeaz ari naiz, ondorengo xedek kontuan izango dituenak: hasierako kanpusa berreskuratzea, titulazio eta irakasgaien mapa diseinatzea, ikerketa lerroak zehaztea, eta gestio eredu finkatzea.

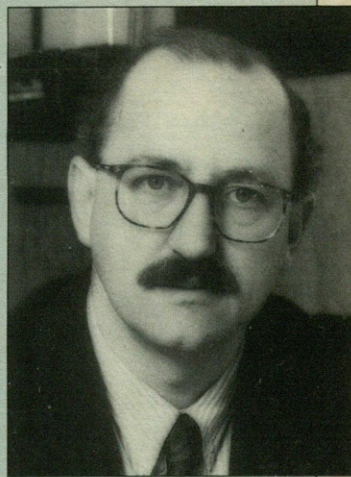
A. Hautatua izanez gero, zein neurri hartuko zenu-

tuzke?

A.P.P. Nafarroako instituzioekin kolaborazio eta konfiantza giroa bilatuko nuke, batez ere Gobernuarekin, baina beti ere unibertsitateak sinesgarritasuna berreskuratu behar duela oinarri izanik. Bestalde, besteak beste, oraingo titulazio eta irakaskuntza eskaintza sendotu, eta irakaslego, administrazio eta zerbitzu langileria zehaztea.

A. Euskarari dagokionez, zein premia ikusten dituzu?

A.P.P. Titulazio eta eskaintzan, oraingo egoera aztertu behar da etorkizuneko beharrak zehazteko. Bestalde, Magisteri-

tza eskolako katedra berreskuratu behar da. Gainera, egungo euskara zerbitzua bultzatu beharra dago, hainbat zeregin edukiko lituzkeen hizkuntza institutua indartuz.

lezen ondoren, Juan Garcia Blasco izan zen ur nahasi hauek baretzeko hautatua. Bera dugu une erabakior honetara errektore postuan iritsi dena.

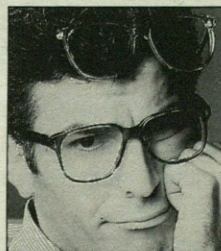
NUPen eginbeharren zerrrenda luzean argi nabarmentzen den atala Kontseilu Sozialaren osaketa da. Unibertsitatearen autonomia areagotzeko erakunde honen eraketa ezinbestekoa da, gizarte eta unibertsitatearen arteko zubia irekitzeko. Bertan indar ezberdinek parte hartuko lukete: sindikatuek, enpresariak, alderdi politikoak, dagoeneko osatua beharko lukeen erakunde hau eratu gabe dago oraindik. Gobernuaren eskuduntza da aurreproiektua aurkeztea. Errektoretzara aurkeztu hiru hautagaiek zentzu horretan eginiko eskakizunei jara-

VARILUX EZ BADUZU, EZ DAKIZU ZER GALTZEN DUZUN.

Varilux Comfort lente berria, MULTIOPTICASEk bermatutako egoitzapenarekin. Dagoen lenterik perfektuena distantzia luze, ertain eta laburrera ikusmen naturala izateko.

VARILUX COMFORT LENTE BERRIA. IKUSMENIK ATSEGINENA

Naturala, duen ikuspen-eremu zabalagatik, hurbiletik urrunerako aldaketa leunagatik eta buruari eta begiei mugitzeko ematen dien askatasunagatik. Eta gainera, diseinu eksklusibo, moderno eta edergarria. Lehenago edo geroago Varilux aukeratu duzu. Ikusiko duzu zein atsegina den.

Lehenago edo geroago...

...VARILUX aukeratu duzu

ZINKUNEGI OPTIKA

MULTIOPTICAS

Hernani, 4 - DONOSTIA

Joan den urtean egindako inkesta baten arabera, ikasleen artean gero eta gehiago dira beren ikasketak euskaraz burutu nahi dituztenak. Oraingoz, baina, Magisteritza da NUPen euskaraz egin daitekeen bakarra. (Argazkia: Alfredo Lakuntza).

monik eginez gero, behinik-behin, Gobernuak lehenbailehen heldu beharko lioke gai honi.

Nafarroako Unibertsitate Publikoaren hedapena bat baino gehiago harritzeko modukoa izan da. Lau urteko ibilbidean ia 10.000 ikasle izatera iritsi da. Hau ez litzateke hain harrigarria izango Opusen unibertsita-

tea alboan edukiko ez balu. Unibertsitate honek egundoko pisua du nafar gizartean, eta urtero jasotzen duen ikasle kopurua 13.000 inguruan izaten da. Hain erakunde indartsua izanik, jende anitz izan zen unibertsitate publikoa gauzatzearen aurka azaldu zena. Agian, hasierako tirabira hauek gaur egungo hartue-

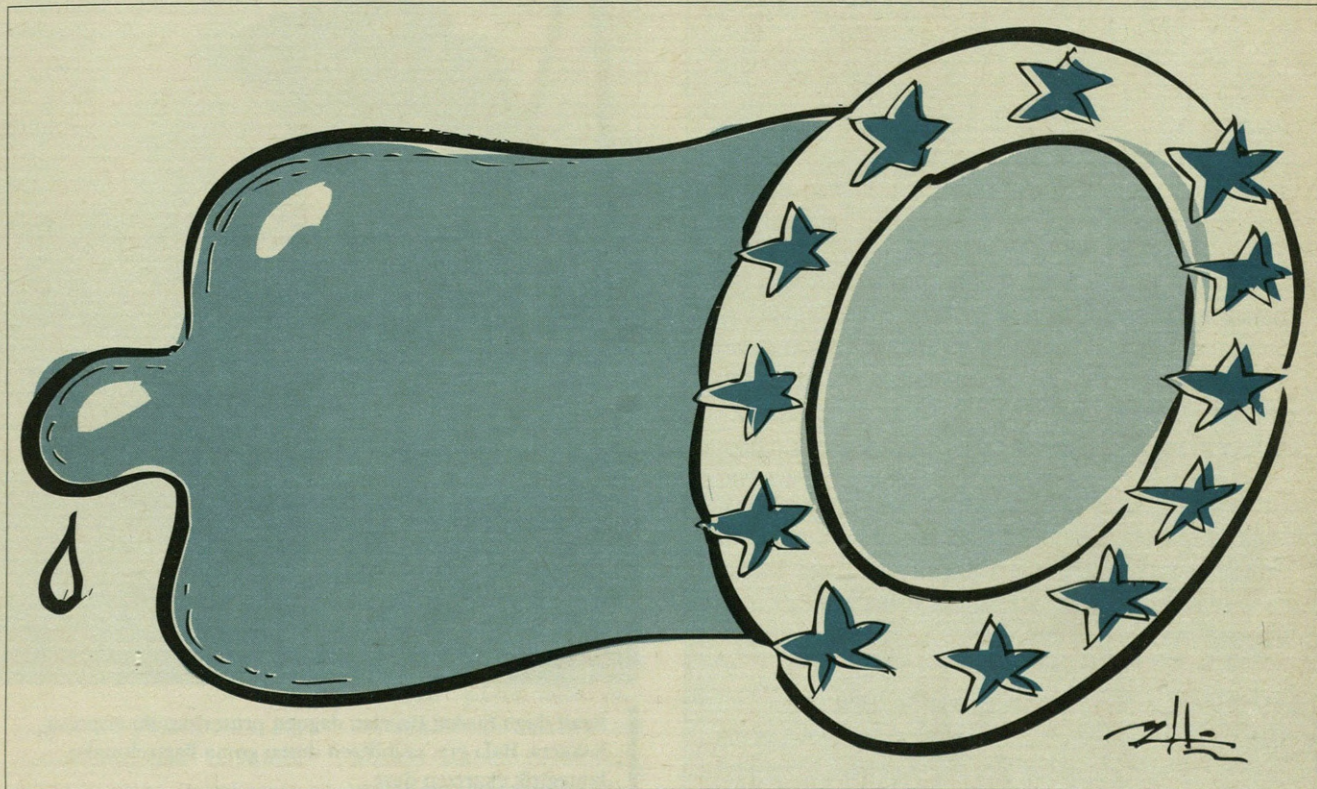
manen hoztasuna argitzen dute. Nahiz eta zenbait ikasketa berdinak izan, bi erakundeen arteko elkarlanik ez dago egun.

Euskal Herriko Unibertsitatearekin, ordea, harremanak bestelakoak dira, bi erakunde hauek publiko izateak erraztu egiten baitu komunikazioa. Horren lekuko, doktoretza ikasketak baliokidetzeko hitzarmena; EHU eta NUPen artean ematen den irakasle trukaketa; eta ikerketa mailan sinaturiko hitzarmenak.

■ Lau urtetan hiru errektore izan ditu NUPek; hautaketa hauetan osagai politikoa funtsezkoa izan da ●

Autonomiarena ez da, baina, Nafarroako Unibertsitate Publikoak behingoz heldu beharreko gai bakarra. Euskararen alorrean ere badago non aurreratu franko. Magisteritza da, izan ere, egun NUPen burutu daitekeen euskarazko ikasketa bakarra. Joan den urtean egindako inkesta baten arabera, ikasketak euskaraz egiteko eskari indartsua dago. Nekazari Ingeniari-tzan eta Enpresa Zientzietan, esaterako, handia da ikasle euskaldunen kopurua. Hiru hautagaiek dituzte euskara sustatzeko plangintzak. Hirurek, nolana ere, bigarren mailako gaitzat dute euskararen normalizazioa.

Iñigo Herce
Alberto Irazu

HAMABI IZARREKO KONDOIAK

Duela bi urte arte ez zegoen Estatu espainiarrean preserbagailuen kalitatea arautzen zuen legerik. Baina Europako Batasunak ez ditu aldaketa ekonomikoak bakarrik ekarri: preserbagailu europarra ere aldarrikatzen da. Hamabi herrialde hauetan erabiltzen diren preserbagailuen kalitatea neurtu eta denak arautuko dituen lege proposamena martxan dago. Bruselaren arabera, tamaina eta mota desberdinak izango dira, europar guztien nahia betetzeko lain.

KOLORETAKOAK, tamaina eta mota anitzekoak, musika edo zaporedunak. Preserbagailuak, profilaktikoak edo, kondoiak, Condom doktore ingelesak asmatu zituenetik. Farmazietan, supermerka-

tuetan, makinetan edo tabernetan. Antisorkuntzarako eta gaixotasunak ekiditeko. Preserbagailua beti preserbagailu.

Agian horregatik, eta gaixotasunak, HIESaren aurkako metodarik nagusia

izanik, Brussela eta Strasburgeko europar politikariek arau bakarra jartzea erabaki dute: Europar erabiliko diren preserbagailuen kontrola, kalitatea eta segurtasuna neurtzeko. Hala ere, preserbagailu fa-

brikatzaileak ez dira kezkatu, Realf preserbagailu enpresako gerenteak esan digunez. «1992tik aurrera Espainiako legeria izan dugu eta arau hau Europa mailan egingo den borrekin parekatzen da». Dirudienez, gauzak ez dira gehiegi aldaturiko Euskal Herrian dagoen preserbagailu enpresa bakarrarentzat. «Une honetan enpresa gehienek Espainiako arauak betetzen dituzte eta alde horretatik ez da aldaketarik izango», jarraitu du Realf enpresako gerenteak.

Hala ere, Europa osoan

Ezinbestekoak eta garestiak

FEMY: Emakumezkoentzako preserbagailuak dira. Oraingoz Hego Euskal Herrian ezagutzen den marka bakarra. Pakete bakoitzean hiru preserbagailu datoz. Salneurria 970 pezetakoa (42 libera) da; merkatuko garestienak dira.

PRIME: Estatu Batuetatik dator eta azken aldian modan jarri da. 12 preserbagailuko kutxa batek 1.400 pezeta balio ditu —posible da 12 preserbagailu hauek hiru-naka kutxa txikietan erostea ere—. SK-70 formuladunak, gogorrak eta oso-gogorrak saltzen dira. HIESaren kontrako ekimenek banatzen duten preserbagailua da.

DUREX: Aspalditik ezagutzen den marka dugu. 12 preserbagailudun kutxa baten salneurria 1.400 pezetakoa da. Espermizidadunak eta kontakto handiagodunak garestiagoak dira: 2.050 pezeta.

CONTROL: Hego Euskal Herrian ezagunenak ditugu —Chicco enpresa italiarrak egiten ditu—. Salneurriari dagokionez, aurrekoen antzekoa da: 1.350 pezeta. Marka honetan ere aukera handia dago eta salneurri ezberdin asko. Durex eta Control dira Hego Euskal Herrian gehien saltzen diren preserbagailuak.

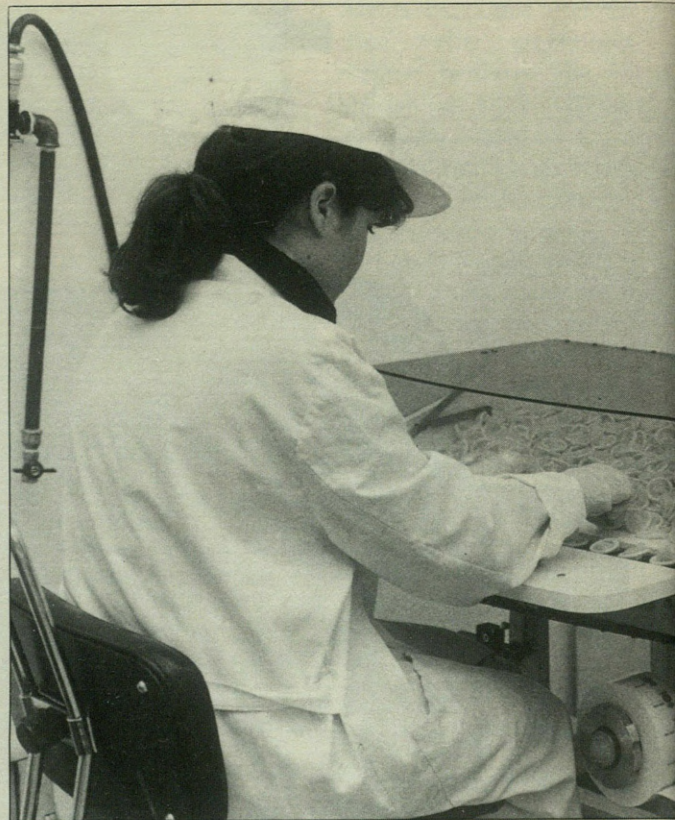
PERRY AZUR: Estatubatuarra. 12 preserbagailudun kutxak 1.200 pezeta balio ditu.

TU Y YO: 12ko kutxak 1.200 pezeta balio ditu.

NUIT: Hego Euskal Herrian sartu den marka berria dugu. Labangarria naturalki egina dago. Salneurria 1.100 pezetakoa da. Espermizidarekin nahi izanez gero, salneurria 1.200era igozten da.

REALF ORO: Euskal Herrian ekoizten den marka bakarra da eta kutxak euskaraz daude. Hala ere, Espainian eta Hego Amerikan saltzen da gehien. 12 preserbagailuren prezioa 1.100 pezetakoa da.

PROFIL: Bi kutxa desberdin daude. Lehenengoa 10 preserbagailukoa: 1.100 pezeta. Bestalde, 'familia tamainakoa' dago, 30 preserbagailuduna: 3.000 pezeta.

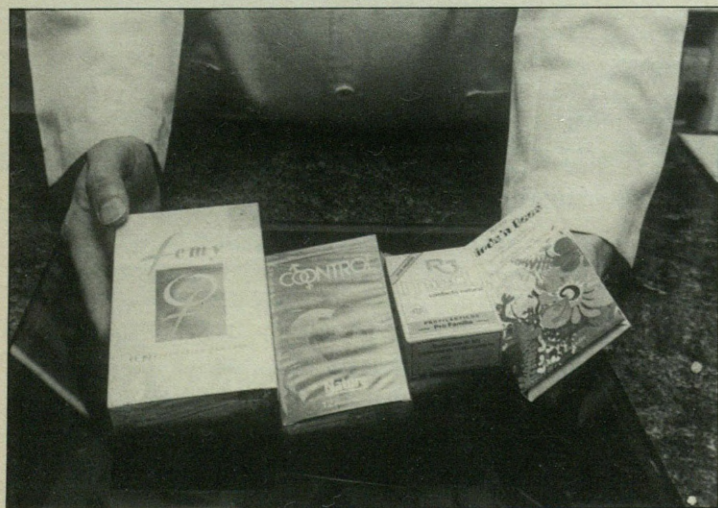

Realf dugu Euskal Herrian dagoen preserbagailu enpresa bakarra. Hala ere, erabiltzen duten goma Bartzelonako lantegitik ekartzen dute.

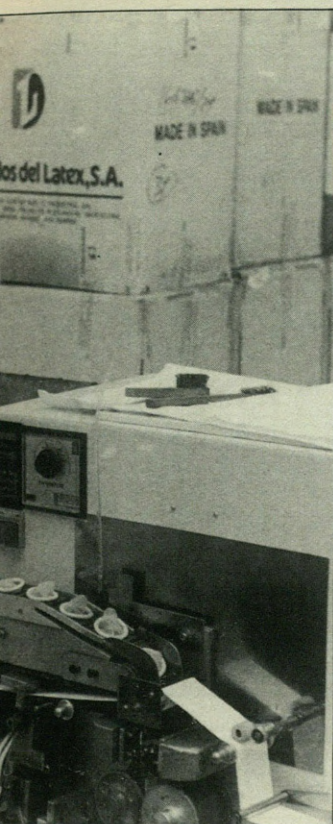
lau goma fabrika daude, lehenengoa Londresen, Durex enpresarena eta beste hirurak Espainian —Durex, Control eta Fabrikatzailen Partzuergo batekoak—. Honen arabera, Europan egiten diren preserbagailu marka guztiak, nahiz eta asko izan, lau goma motarekin eginak daude. Fabrika hauetatik ateratako preserbagailu bakoitzaren kostua 6 pezetakoa da eta honek eskatzen duen egokitze prozesua eta paketatzea gehitu eta gero, preserbagailu bakoitzaren kostua 12 pezetakoa da. Merkataturatzean preserbagailu bakoitzaren prezioa % 600 igo-

tzen da.

«Gazte asko kexu datoz preserbagailua oso garestia dela esanez —esan digu Maria Segadorrek, Bizkaiko HIESaren kontrako batzordeko kideak—, baina gure abalmena mugatua da eta do bainik banatzen saiatzen bagara ere, ez gara leku guztietara beltzen; lehentasunak ditugu». 1993an, Bilbon bakarrik, 150.000 preserbagailu banatu zituzten eta ekimen hau beste herri batzuentzat ere eredugarria izan da. Arrasaten, adibidez, HIES Ekimenak milaka preserbagailu salgai jarri ditu herriko tabernetan 10 pezetako prezioan. Antzeko kanpaina bat bultzatu da Ipar Euskal Herrian ere. HIESaren Nazioarteko eguna aprobe-txatuz, Frantziako gobernuak gazteei zuzendutako

Gomendagarriena preserbagailuak farmazietan erostea da.

kanpaina bultzatu zuen eta preserbagailuak bakanka saltzeaz gain, bakoitzaren prezioa libera batekoa da (23 pezeta). Hendaia-ko Haran farmaziakoek esan digutenez, *stock*-a bukatu zaie eta oraindik anitz dira preserbagailu hauen bila abiatzen diren gazteak. Kanpaina arrakastatsua izan da.

Kalitatea eta prezioak

Baina preserbagailuen betiko eztabaida kalitatea eta segurtasunari buruzkoa da. Honi dagokionez, Maria Segadorrek zera esan digu: «*Une honetan farmazietan saltzen diren preserbagailu guztiek segurtasun eta kalitate kontrolak pasatu dituzte. Horregatik gomen-dagarriena farmazieta n erostea da.*»

Kalitateari dagokionez, Hendaia-ko Haran farmazi-

ASPALDIKO kontua zen, baina Hego Euskal Herrira joan den azaroan heldu zen. Emakumeentzat egindako preserbagailuaz ari gara. Izan duen harrera zein den jakiteko denbora gutxi igaro bada ere, argi dago dagoeneko eztabaidak, azalpenak eta batez ere ikusmira eragin dituela. Hala ere, ez dira gehiegi izan erosten ausartu direnak.

Normalean botiketara galdezka sartzen dira emakumeak, preserbagailuaren eraginkortasu-

lariak esan digunez, «*ez dago diferentzia nabarmenik*» baina prezioei erreparatzen badiegu Iparraldeko preserbagailuak, nahiz eta markak askotan berak izan, askoz ere merkeagoak dira. Iparraldean preserbagailuak erostekotan merkeenak Manix markakoak dira —12 preserbagailuk 30 libera (690 pezeta) balio dituzte—, eta garestienak 130 liberako (2.990 pezeta) prezio badute ere, 50 preserbagailu eskura ditzakezu.

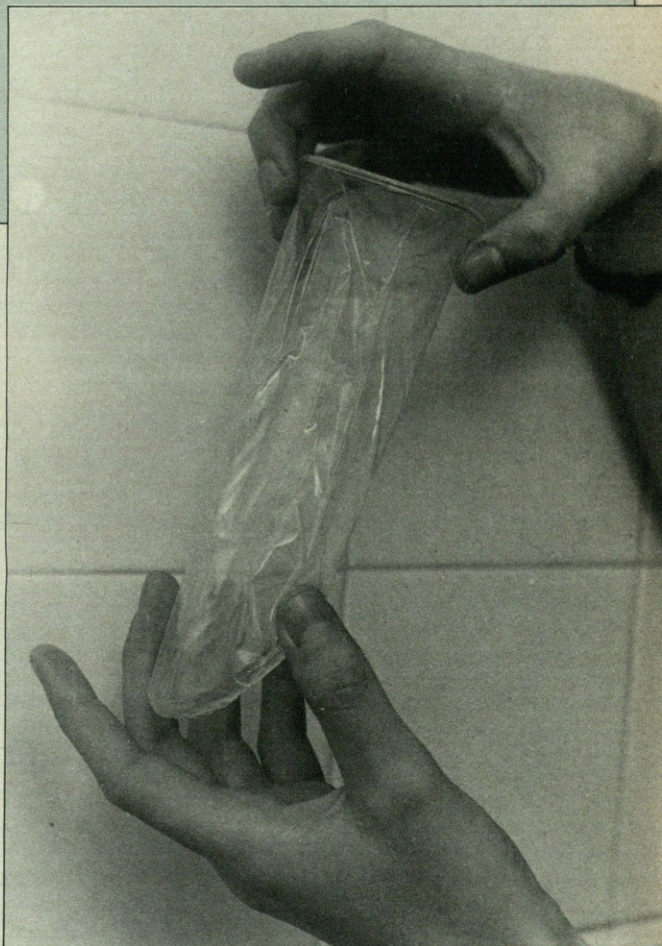
Baina dagoeneko beste banaketa mota batzuk ere antolatu dira farmaziez gain, eta batzuen harridurarako izan bada ere, supermerkatuak eta komertzio txiki batzuk preserbagailuen munduan sartu dira. «*Normalean merkeagoak eta kalitate gutxiagokoak izan obi dira*», azaldu digu Mari Segadorrek. Ez da merkaturatzeko modu bakarra, dena den, gero eta taberna gehiagok, esaterako, preserbagailu makina baitute. «*Go-rantz doan banaketa mota da. Orain arte emaitzak ez*

Emakumeontzat ere

naz kezkatu. Baina gutxi dira gero erosteko pausoa ematen dutenak. Arauaren kontra, gazteak ez dira erosle nagusiak, baizik eta 30 eta 35 urte bitarteko emakumezkoak. Galdezka sartzen diren beste emakumezko horiek, normalean, ez dira botika horretako ohizko beze-

roak izaten.

Femy oso publizitate onez sartu zaigu merkatuan; finean, % 2,4 hutsu-neko portzenaia du, gizonezkoen preserbagailuak baino hiru aldiz gutxiago. Azarotik aurrera «*gaur ni eta bihar zu*» esateko aukera dago. Emaitzak ikusi behar.

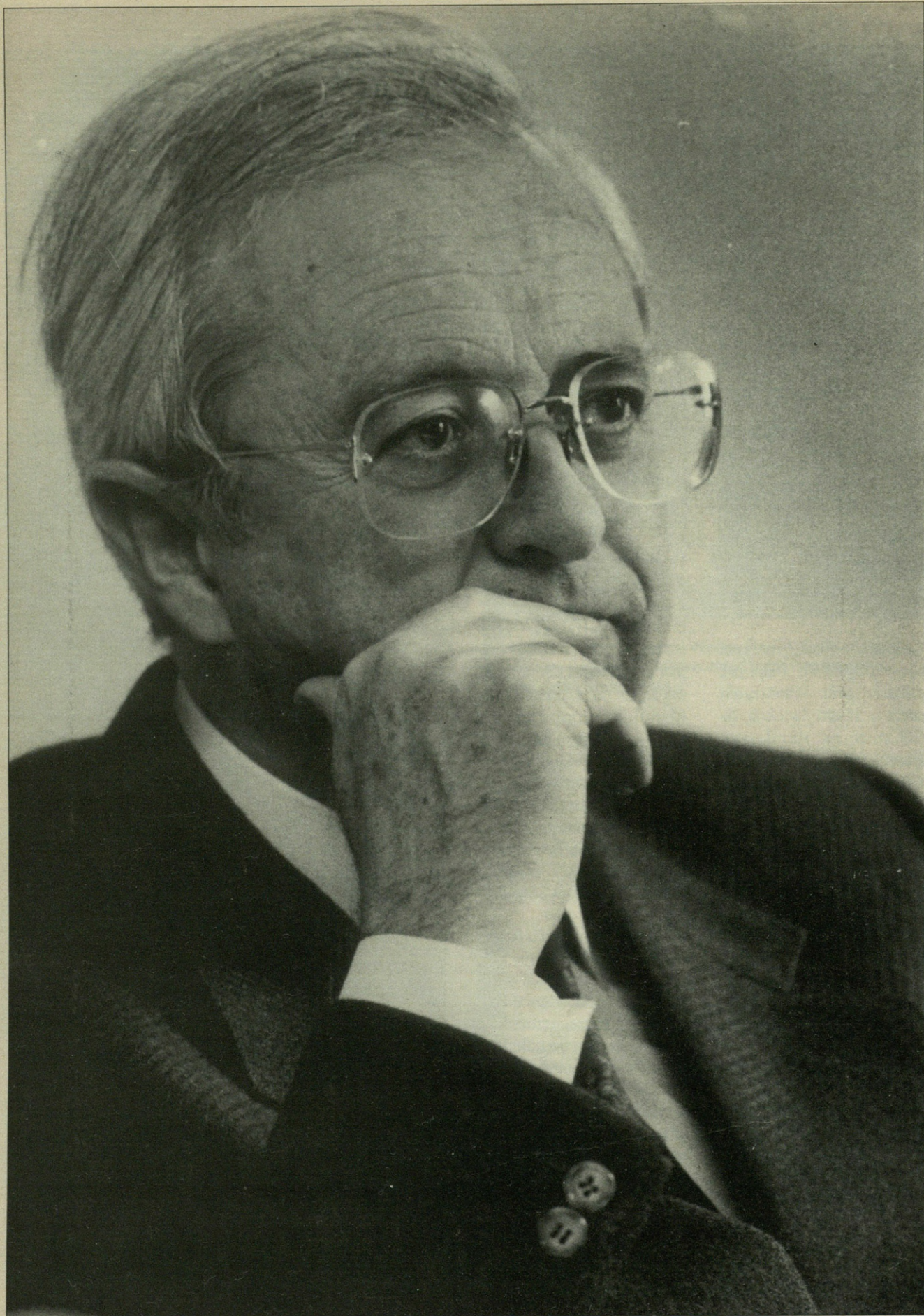
Emakumezkoentzako preserbagailuak gizonezkoenak baino segurtasun handiagoa du.

dira onegiak izan baina gazteek, gero eta gehiago, preserbagailuak eskura izatea eskertzen dute, adierazi digu Realfeko gerenteak.

Esaten dutenez, 'euro-kondoia' ez du mugatuko egun preserbagailuen au-

kera anitza, baina araua bakarra izango da denentzat. Europarrak horretan ere berdinak izan behar. Preserbagailuek 12 izarreko fondo urdinekoak izan beharko dute.

Myriam Gartzia

«Estatutuaren sistemak ez du luze iraungo, agortzear da»

Gai desberdinez eta sakon hitz egin daiteke Euskal Herriaren Adiskideen Elkarteko lehendakaria den Miguel Unzuetaekin. Eusko Alderdi Jeltzalearekin lotura estua duen izena, EAEko autonomi estatutua negoziatzen aritu zen. Bilbon beste abokatu batzuekin duen bulegoan bera lehendakari duen elkarteaz, Europaz eta autonomi estatutuaz aritu gara solasean.

ARGIA. Euskal Herriaren Adiskideen Elkarte elitistatzat jo izan da. Gizartetik bain urruti al dago?

MIGUEL UNZUETA. Berrehun urtetik gora dira elkarteak jaio zela, eta egungo Euskal Herri ikaragarri honetan aurrera ateratzea ia miraria izan da. Garai batean gure lana herri honen historiaren ezagutza mantentzea zen gehienbat. Gaur egun gauzak aldatu egin dira, eta beste zerbait egin behar da. Ahal den neurrian behintzat, elkartearen hasierako izpiritua berreskuratu beharko genuke.

Peñafloridak eta bere lagunek, elkarteak sortzean, hezkuntza herritartu beharra aldarrikatzen zuten. Ez zuten elkarteak bakarrik sortu, Bergarako Mintegia eta hainbat eskola beren ekimenez jaioak dira: hasi auzo eskoletatik eta edozein etxeguneetaraino. Sorburuari erreparatuta, gu elitistatzat jotzea

zentsugabea da. Arrazoizkoa litzateke baldin eta Euskal Herriko bururik azkarrenak gure elkartearen baleude. Horrela balitz, gustatuko litzaidake elitista izatea.

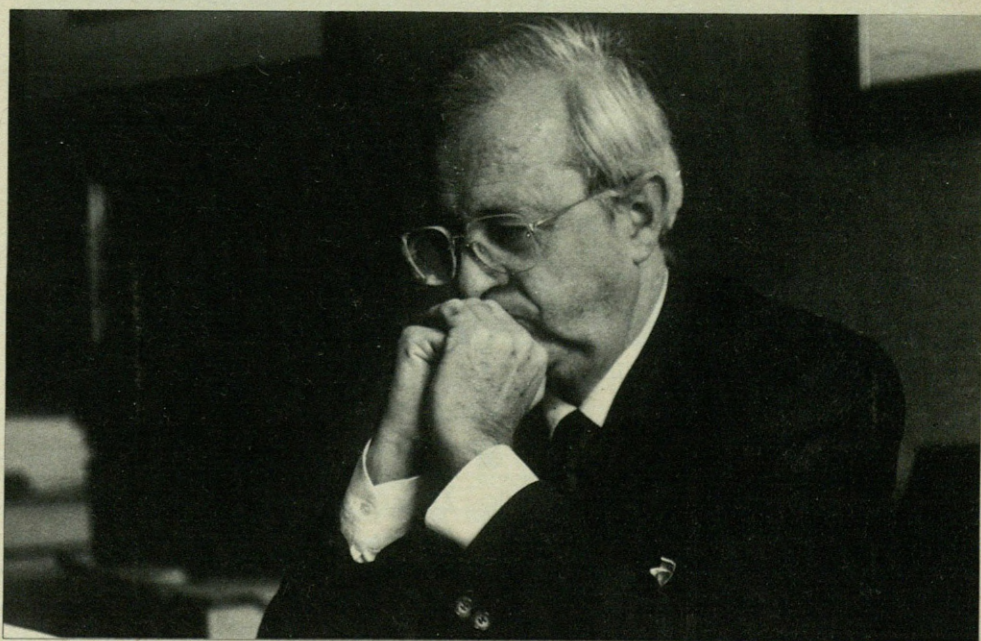
A. Zein da elkarteak egun duen zeregina?

M.U. Gogoetarako gunea izan behar du, *glamour* historikoa duen tribuna, alegia. Kanpoko zein bertako jen-

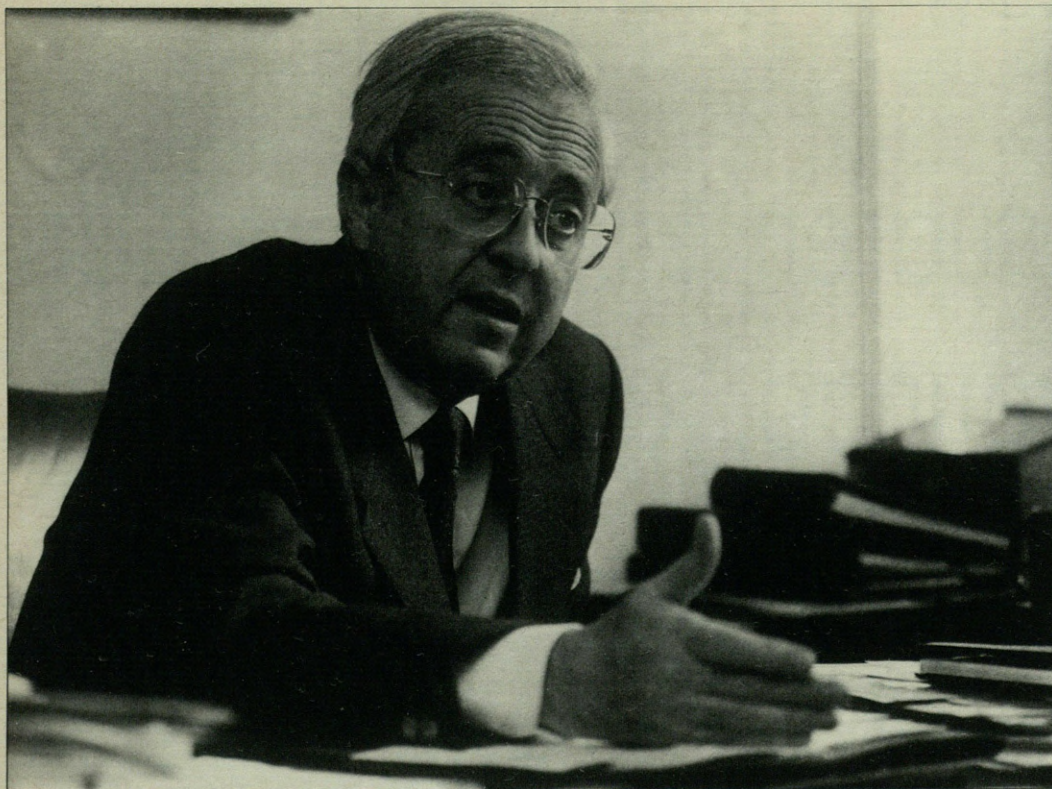
dearekin lan egin behar da. Hemen jende askok dauzka burutapenak, baina gero, arrazoi ezberdinak medio, isiltzen ari da. Guzti hori Euskadin ernetu egin behar da.

A. Zer barreman duzue Eusko Ikaskuntzarekin?

M.U. Eusko Ikaskuntza gure elkartearen beherakada une batean jaio zen. Une txar horretan jende batek beste proiektu bat sortu zuen. Beti gorde izan dira harreman

«Politikariak, sindikatuak, enpresariak... denak dogmatiko samarrak izan gara. Horren emaitza da orain ikusten duguna». (Argazkia: Xouse Simal).

«Etorkizuneko Europa ez da izango ez estatuena ezta herriena. Estatuak ez dira jada izan zirena, eta herri guztiak ere ez dira nazio-estatu bihurtuko».
(Argazkia: Xouse Simal).

onak gure artean. Ona da lehia izatea, baina ez lehia handiegia. Gregorio Monreal eta bere taldearekin ahaleginak batzen saiatuko gara. Eurekin arratsalde batez gogoeta saio bat egiteko zain gaude, eurak ere hausnarketa prozesu batean bai-

taude.

A. *Autonomi estatutua negoziatzen aritu zinen. Nola ikusi duzu gaur bitarteko bilakaera?*

M.U. Autonomi estatutua jaio zenean alde positibo batez eta zalantza batzuek etorri zen; eta denboraz

aurrikuspen biak bete dira. Ukaezina da, nahi zen estatutua ez izan arren, gorputz juridiko baliagarria dela gaur egun.

A. *Negoziatzen aritu zineten sasoian, gauzak egun dauden lege zirela uste al zenuten?*

M.U. Ez zen horretaz pentsatu, orduan inoiz ez baitzen asmakizun gogaikagarria den autonomien estatuaz hitz egin. Kontrakoz hitz egin genuen: Konstituzioaren 8. atalak sistema autonomikoa ahalbidetzen zuela. Garai hartan autonomia bi besterik ez zeuden hala izateko arrazoiez. Euskadi eta

Kataluniako kolektibitateek estatuarekiko zuten atxikimenduak aukera bakarra zeukan oreka lortu eta bideragarria izateko: autonomi estatutu zabala. Prozesuak 20 urteko iraupena izan zezakeen, gero benetako planteamendu autonomikoa izanez gero. Autonomi estatutua ez da administrazioa zilegiztatzeko tresna, ezta administrazioa herritarri gehiago hurbiltzeko ere. Estatutu honek oinarri politikoa dauka.

A. *Eskuduntzenak amaierarik gabeko soka dirudi. Zein irakurketa du horrek?*

M.U. Estatuaren sistemak ez du luze iraungo, agortzeaz da. Transferentziei inguruko tirabirek alderdi politiko batzuen arteko liskarrena baino esanahi sakonagoa dute. Orduan pentsatutako diseinuak bideragarria izateko oso aukera gutxi dauzka jada. Estatutua atxiki zeneko eske- ma juridiko-konstituzionala

NORTASUN AGIRIA

Orain 50 urte Bilbon jaioa ● Ekainaren 24ean izendatu zuten Euskal Herriaren Adiskideen Elkarteko lehendakari ● Bi urte igaro beharko ditu postuan ● Abokatua lanbidez, EAEko autonomi estatutuaren negoziaketetan garrantzi handiko pertsona izan zen ● Euskadi Buru Batzarreko kide

izana ● Bulegoan, besteak beste, Xabier Arzalluz du lankide ● «Las memorias de estío» Herrero de Miñonen liburua irakurri berria du ● Txikitari euskaraz bazekien, baina galdu egin du ● Artezalea, pintura atsegin du bereziki ● Abokatu lanbideak ez dio nahi adina bidaiatzen uzten

horrenbeste aldatu da ezen sistemaren bideragarritasuna zalantzan dagoen. Duela hamabost urte agindutako transferentziak ez heltzea ez da arazo dialektikoa, patologia konstituzional bat adierazten duen arazoa baizik.

■ «Elkarteak gogoetarako gunea izan behar du, glamour historikoa duen tribuna, alegia» ●

A. Zein da Euskal Herriaren tokia Europan?

M.U. Estatutuarekin eske-
ma bat egin zen, gero aldatu egin dena. Europaren kasuan, ordea, ez dago eske-
marik, eta gainera egungo egitura politikoa —estatuetan oinarritua— egitura politiko berrietara egokitzea eragozten duten indarrak daude. Badira ezberdintasun kultural eta etnikotako herrialdeak, baina gauza komun asko ere badituzte, bai kultura baita interes aldetik ere. Munduaren antolaketa bloke handiak osatzera jotzen du. Egitura berriak sortu beharra dagoela ikusi behar du Europak ere.

A. Nazio gutxiagotueta-
kook bigarren mailako her-
ritarrak izan behar dugu
nahitaez?

M.U. Etorkizuneko Europa ez da izango ez estatuena ez herriena. Estatuak ez dira jada izan direna, eta herri guztiak ere ez dira nazio-estatu bihurtuko. Europako nazio eta herriak, Erromako Itunak seinaturiko askatasunaren baitan, gehiago elkartuko dituzte egiteko gai

diren gauzek egungo eske-
ma politikoak baino. Zere-
sana duten eta elkarrengana
biltzeko gauza komunak di-
tuzten kolektiboak izango
dira aurrera egingo dutenak.
Argigarria da oso Italiako
hego eta iparraren artean
jazotzen ari dena: nork bere
interesak gorde nahi ditu.

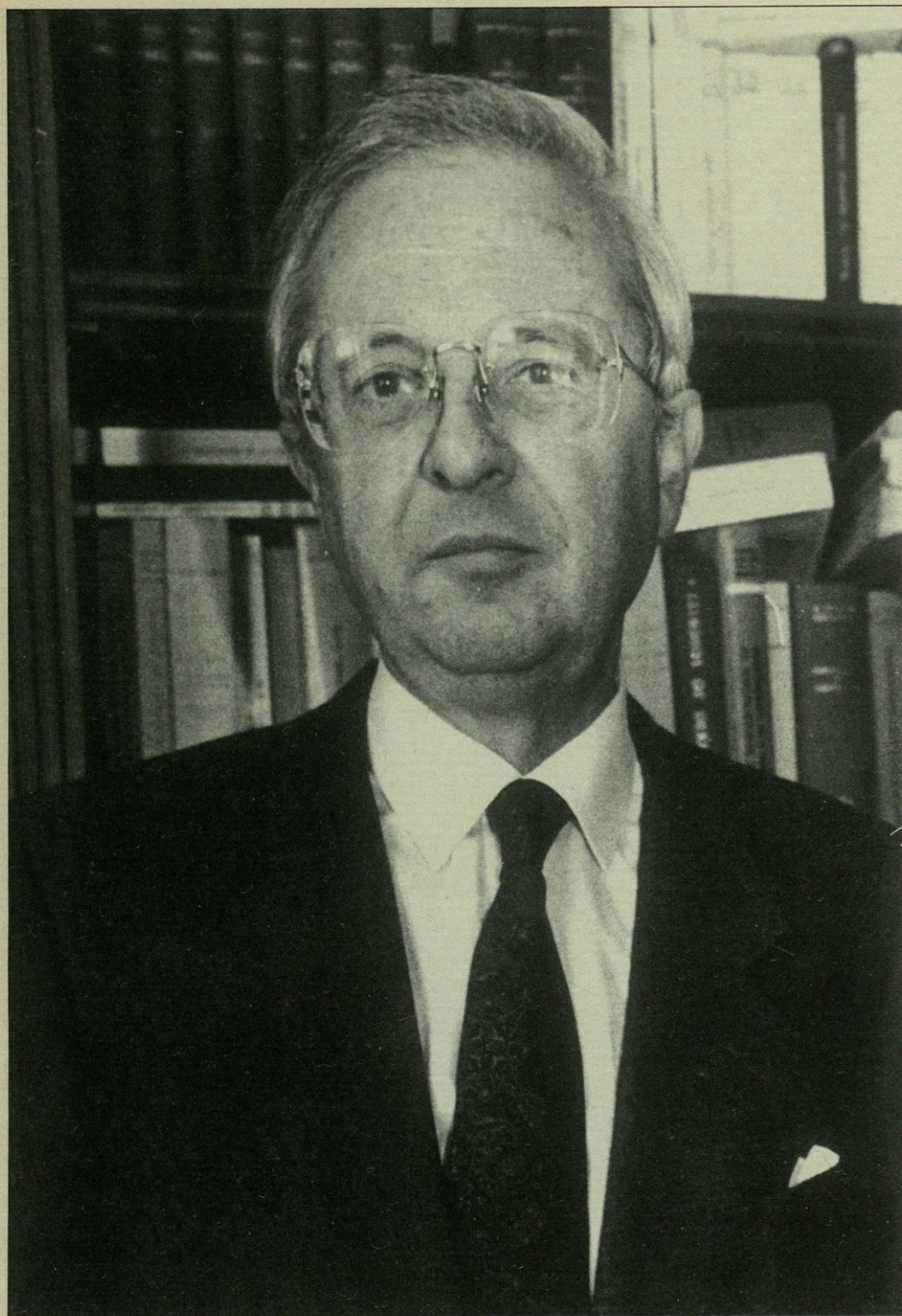
A. Ulsterren prozesu itxa-
ropentsua ireki da. Antzeko

zerbait gerta al daiteke Eus-
kal Herrian?

M.U. Amorratzen nago
Downing Street-en sinatu-
takoaren edukia irakurtze-
ko. Egunkari guztiak irakurri
ditut eta bakoitzak bere era-
ra eman du albiste. Ez dau-
kat, beraz, jazotakoaren
ideia tajuzkorik. Major eta
Reynolds-ek egin berri du-
tenak zera berretsi du: egun-

«Zazpiak bat' leloa
Donibane Lohizuneko lore
jokoetan asmatu zen.
Irakurri dut zerbait haiek
pentsatzen zutenari buruz,
eta nire ustez gu baino
baikorragoak ziren.
Etorkizunari lasaitasun
handiagoz begiratzen
zioten».
(Argazkia: Xouse Simal).

«Gregorio Monreal eta bere taldearekin, elkarren aurka ibili beharrean, ahaleginak batzen saiatuko gara. Eurekin arratsalde batez gogoeta saio bat egiteko zain gaude, eurak ere hausnarketa prozesu batean baitaude».
(Argazkia: Xouse Simal).

go errealitate politiko eta juridikoek ez dute Europaren etorkizuna baldintzatuko; errealitate sozialak dira elementu erabakiorrak.

A. *Euskal Herrian biru administrazio desberdin ditugu. Posible al da zazpiak bat bura Europan lortzea?*

M.U. Oker ez banago, «zazpiak bat» leloa Donibane

Lohizuneko lore jokoetan asmatu zen. Irakurri dut zerbait haiek pentsatzen zutenari buruz, eta nire ustez gu baino baikorragoak ziren. Etorkizunari lasaitasun handiagoz begiratzen zioten. Duela gutxi Alli, Ardanza eta Akitaniako lehendakaria elkartu dira; hori duela hamar urte pentsaezina zen, eta norbait ho-

rretaz aritu izan balitz utopista zela esango genukeen.

Guzti honek, azken batean, betiko Europa indarrean dagoela frogatzen du. Betiko Europa horren gaurkotetasunak azal dezake, esaterako, Yugoeslaviako gatazka. Hau errealitate arti-

■ **«Agindutako transferentziak ez heltzea ez da arazo dialektikoa, patologia konstituzional bat adierazten duen arazoa baizik» ●**

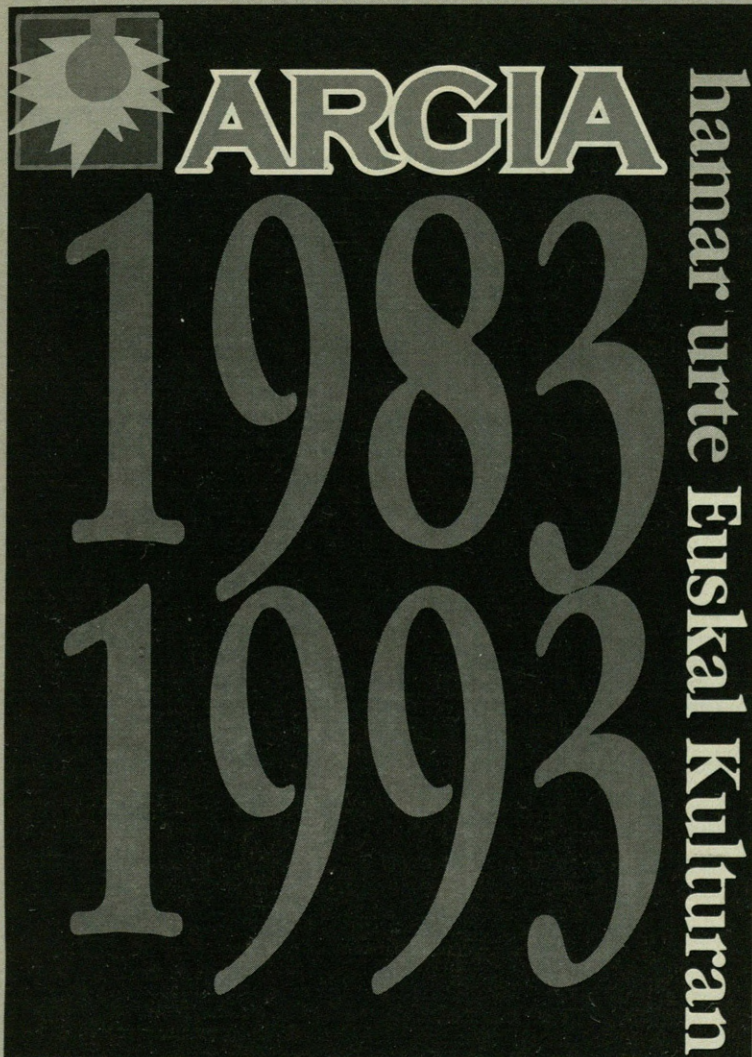
fiziala —arlo politiko eta juridikoa— baino garrantzitsuagoa da. Betiko Europa hori orain hasiko da lortzen, bere gainean egitura berria eraikiko da, eta hor guk ere lekua izango dugu. Hori bai, ez XIX. mendeko estatu egiturarekin, horrelakorik ez baita mantenduko.

A. *Frankismoaren ondoren Euskal Herriko egoera politikoak bilakaera hau izango zuela esango zenukeen?*

M.U. Bagenekien garai latzak etorriko zirela, baina ez egoera hain dramatikoak bihurtuko litzatekeenik. Baikortasuna eta itxaropena ziren orduan nagusi. Ez dugu besteei jazotakotik ikasi, kanpotik zetozen errealitate berrietara egokitzen ez dugu asmatu. Politikariak, sindikatuak, enpresariak... dogmatiko samarrak izan gara denak. Horren emaitza da orain ikusten duguna.

Nere Portillo

Euskal Kulturaren azken hamar urteen balantzea

▼
Euskal Kulturaren
inguruko gertakarien
errepasoa eta kronika

▼
Euskal Kulturaren
1993ko urtekaria,
sailez sail

▼
Euskal Kulturaren
Agenda osatua

HARPIDETZA SARIAK:

Hego Euskal Herria: 1.300 pezeta. / Ipar Euskal Herria: 71 libera. / Espainia: 1.300 pezeta. / Beste atzerriak: 1.650 pezeta. / Airez: 3.300 pezeta.

SALPUNTUETAN:

Hego Euskal Herrian: 1.700 pezeta. / Ipar Euskal Herrian: 85 libera.

HARPIDETZA TXARTELA

Tel: (943) 37 15 45 - Faxe: (943) 36 10 48

IZENA	LEHEN DEITURA
2. DEITURA	HELBIDEA
TELEFONOA	HERRIA
KODE POSTALA	HERRIALDEA
BANKU EDO AURREZKI KUTXA	
SUKURTS. HELBIDEA	SUKURTS. ZKA.
KONTUAREN ZENBAKIA	HARPIDEDUN ZKA.

Atxagaren errealismoaren alfabetoa

TOKI eta urtaro guztietan ez dago altuera berean literaturaren estratosfera: idazle handien poloetatik hurbil ala urrun dagoen, zerikusi handia izan ohi du, besteak beste. Egunotan, etengabe, Bernardo Atxagaren imanak (energiarik handiena biltzen duen literatur-gorputza) Durangotik bere latitudera zuzendu du estratosfera hori. Olentzero bezperan, «Gizona bere bakardadean» eleberri, jada, sonatuarekin. Eta liburuaren sintesia egin digu, Obabako sagastietatik at, gure hurbileko historiaren uretan igerian ere badakiela erakutsiz.

Beste terraje bateko idazlea dugu Atxaga (ez da nire asmoa inori gehiegizko apaindura, artifizioa ematea, baina haren liburuak sitsaren aurkako bolatxoak dirudite literaturaren armairuan). Ontzi bakoitzak bere es-

talkia behar du, gure etxean esaten denez, eta asteasuarrak txanpainarena gogoratzen digula, alegia. Alfabeto berezia du. Bere perpausen aurretik eta atzetik joko ikargarria. Ez zaio omenik falta eta leku handia betetzen du.

«Gizona bere bakardadean» formulatu du, oraingoan. Ur irakinean eskurik sartu gabe aurretik, ezaguna zaigun errealitatearen area barrura jo du, pauso estuan eta idatzizko periskopioaz, haren tripak nabarmen agertzeraz. Nahaste handikoa, lehergarria, Atxagak aurpegira begira jarri digu fokua. Etxaurrean. Gerundioan idatzi du kasik. Bakardadean hitzotsak ozenago entzuten baitira, krea-zio berri honetako gizakiak eta adierak, 1994erako literatura estratosfera betetzera omen datozen susmoa za-

baldu da. Salmentetan gauza jakina dena, bestalde.

ZUBEROA ETBra etxekotu zaigu. Sarrera ongi hertsirik orain artean, hamaika urte eta gero bereganatu du euskarazko frekuentzia. Hain hurbileko bidaia eta halako tarifa! Hor badaude bidegune aldapatsuak (eta arriskutsuak, nonbait) eta astiro egin behar, une bateko abaguneak (bertako hautetsien elkartek errepikagailuari leku eman eta inbertsioak eginez) finalera joatea bideratu duen arte. Txoritxo sinbolo bihurturik, matxinsaltoak antenak mugi ditza-keela erakutsi dute, beraz, zuberotarrak.

Norberari dagokion ardurarik ez hartzeagatik atzeratu da, noski, afera: urrats hau eman duena ez da Fran-

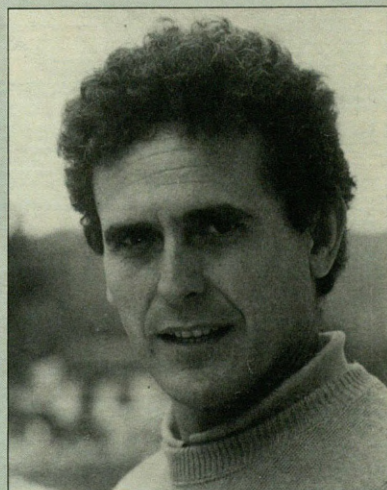
Literatura Unibertsala eta Euskal Idazle Klasikoak bildumetako uzta berria aurkeztu zen prentsaurrekoan. Lehen bildumatik 35 lan kaleratu dira orain arte; 11 laster argitaratuko dira, eta beste 10 aurtun esleitu dituzte. Bigarren sailean berriz, 64 lan plazaratu dira eta beste 10ek berehalakoan ikusiko dute argia. Guztira, beraz, 100etik gora liburu bi alorretan bildu direnak. Agerraldian, hainbat aurrerapauso eman beharra azpimarratu zen, lanen kalitate neurriak ziurtatzeko batetik eta ezagutzera emateko bestetik. Erronka hauetan asmatzea dute, noski, giltza. Ezkerretik eskuinera ageri dira: Fermin Iraolagoitia, Joseba Arregi eta Juan Garzia. (Argazkia: Ander Gillenea).

Masokistak ote?

GAUZA ezatseginetan poza hartzea, hiztegiak dionez, horrela adierazten da masokista baten izaera.

Nik bizi izan dut Euskal Herriko Bertsolari Txapelketa Nagusia bi aldeetatik. Bilbon arratsaldean entzule izan nintzen finalean Belodromoan bezelaxe. Egia aitortzekotan, uste dut kantatzen parte hartu dugun askok Bilbon eta Donostin gradetan egon behar izan bagenu, ez genuela hara berriz joateko gogorik izango. Aulkiak ipurpean zituztenek beste zorte bat izan zuten. Gradetan, hankak luzatzeko tokirik gabe, kuzkurturik, ipurdia harri... eta hala ere hantxe kieto, txintik atera gabe txalo jotzeko izan ezik. Egoera hau egun osoko saioak irauten duen zazpi edo zortzi ordutan (batzuk lekua hartzeko ordu bete edo ordu t'erdi lehen joanak) jasateko agoantea ez du edonork. Bestela pentsatuz, esan beharko dugu jende hau dena hainbeste denboran gustora edukitzeko, bertsoak eta bertsolariak baduela erakargarritasunik.

I N A K I M U R U A

HALA ERE, eta hemen dago gakoa, Txapelketarako bakarrik kritiko bihurtzen diren *aditu* horiek (esandakoaren azterketarik ez dutela egingo espero dut bestela zer esaten hasi eta non bukatu duten aztertzen badute, izenburuak dion izakera behar hurrengoan ere gauza bera egiten jarraitzeko...), Belodromoan elkartutako hamar-hamabi mila entzuleatik bi edo hiru mila bakarrik jotzen dituzte bertsozale. Gaineratikoak morbo bila datozenak omen, tutik ere ulertu ez arren...

Begira, lehen aipatu ditudan baldintzak jasateko gai denak ez duela zaletasunik esatea, ez da juxtua. Hori behintzat badu, beste gauza bat da zenbat ulertzen duen galdetzea eta hor, ados. Ez du askorik ulertuko, zenbait bertsolarik zion bezala, baina nola lortuko dugu uler dezan, Txapelketan ere saioetara joan gabe? Hurbilketa hori positiboa da, orain gure lana da bestelako saioetara ere jende hau ekartzea. Bertsolari batek ongi zion bezala, lau urtetan saioetara azaltzen ez diren batzuk ez al dira bada kritiko bihurtzen Txapelketan? Batzuentzat bakarrik al dago lizentzia hori?

BERTSOLARITZAK puztualdia bizi duela, zergatik? Telebistako programa ikusten duten ehunta piko milatetik hamabi mila finalera joan direlako? Erdaldunengana iritsi delako? Sekula aipatu ez duen komunikabideetan azaldu delako? Bazen garaia! Nire ustez Belodromoan goizez egin zen saioak (barka beza Lizasok), beste hainbeste zaletu merezi zuen.

Segi dezagun jendea *masokista* bihurtzen.

tziako Administrazioa izan. Bestalde, EAEko agintariei egindako laguntza eskaeraren erantzunik gabe piztu dute Euskal Telebista. Lortu dena, bestelako ezpalari zor zaio. ETBren gaztaroa ezagutu ez, eta hamaika urte berandu eraikitako errepikagailuaren monumentua zutik, baina, teleikusle berria erakartzeko prest dago. Zuberroa (Iparraldea) eta Durango hurbiltzea dugu hurrengo urratsa.

— Asteasuarrak
ezaguna zaigun
errealitatearen area
barrura jo du, pauso
estuan, haren tripak
nabarmen agertzer ●

GASTEIZKO Jaurilaritzako Hezkuntza Sailak, «Euskal Eskola Publikoa, guztientzat egokia» kanpaina jarri du martxan. Fernando Buesak kanpandorrera egiten duen bakoitzean urrundik entzun daitezkeen kanpai-danbadak zabaldu ohi ditu. Lege berria saltzeko modukoak jo dizkigu oraingoan. Urtariletik zentro publikoek autonomia ekonomikoa izango dutela eta, «antzinatik erantsitako desprestigio hondarrari bukaera eman beharra» aldarrikatu du.

Legearen ardatzaren inguruan birtzen duen prozesua, dudarik ez, prestigio beharrean aurkitzen denik. Nola? Benetako irudia emanez: elebiduna, zabala, kalitatezkoa, doanekoa, eraginkorra... Urtebete ez da bere neurriko tresna osatu zuenetik eta, ondorio harrigarriok lortu ditu, jada...

J.J. Petrikorena

Mariano Arsuaga eta Manuel Bello dira teknika honen bultzagiletakoak

Serigrafiaren iraultza

Azken arte lanean bi artista —Mariano Arsuaga eta Manuel Bello— eta idazle bat —Bernardo Atxaga— dira protagonistak. Alderdi plastikoa eta literarioa uztarturik, grafikaren mundu artistikoaren barruan gero eta indar handiagoa hartzen ari den serigrafia lana bukatu berri dute. Teknika honen abantailez hitz egin dugu Arsuaga eta Bello pintoreekin, teknika honen bidez tailerrean lanean ari zirenean.

Bernardo Atxagaren zenbait testu erabiliz egin dituzte serigrafia lanak Mariano Arsuaga eta Manuel Bellok.

LOKARRIA «Urtaroak» deitu duten gaiaren inguruan bilatu dute, eta horren jiran, urtean zehar izaten den prozesu zikliko horretan, norberak egindako

hausnarketaren ondorioz bakoitzak ekarpen pertsonala eman du bukatu berri duten lanean. Mariano Arsuaga eta Manuel Bello pintoreek launa koadro burutu

dituzte —urtaro bakoitzari eskainiak—, eta literatur alderdia Bernardo Atxagak egindako olerkiek osatu dute.

Lanerako hartutako gaiari dagokionez, beraz, adostasuna erabatekoa izan da. Mariano Arsuagak halaxe zehaztu digu: «Azken batean, bizitza berez badoa, eta denbora da benetan daukagun bakarra, gelditzen zaigun bakarra, eta ideia hori urtarotetan txertatu dugu. Urtaro bakoitzak kolore berea du, aldaketak izugarriak dira, —gure inguru honetan zer esanik ez—, eta hori serigrafiaz adierazi egin nahi izan dugu». Honen harian gehitu digunez, «kolore tratamenduari dagokionez, ikuspuntu plastiko batetik begiratuta, diziplina egokiena baita inolako zalantzarik gabe».

Erabilitako prozedura kromatikoa, bestalde, oso lortua izan da, serigrafiak kolorea lantzeko aukera izugarriak ematen baititu. Manuel Belloren hitzetan, «maila kromatikoan, kolore estratuan, gardentasunak edota opakutasunak lortze

«Urtaroak» gaiaren inguruan, norberak egindako hausnarketaren ondorioz bere ekarpen pertsonala eman du lanean.

aldera aukerak izugarriak dira; ezin hobeto lan egiten eta afinatzen uzten du. Beste batzuen artean, horretan oinarritzen da gaurko artegintzan serigrafia-
ren garrantzia». Horrek bultzatu ditu, hain zuzen ere, teknika honetan sartzera.

Abantaila ugari

Ionon ildotik, Euskal Herrian oro har, baina Gipuzkoan batez ere, gero eta gehiago dira modalitate berri honetan lanean ari diren artista tailerrak. Iruran (Gipuzkoa) Jokin Aizpuruak duen tailerrean horretaz jabetu dira eta bertan lanean ari diren artistak ildo honetatik abiatu dira. Izan ere, teknika honek abantaila gehiago ere baditu.

Hauetako bat, lan beraren original bat baino gehiago lor daitezkeela. Mariano Arsuagak nabarmendu digu: «Grafika eta serigrafia medio sortzaile eta sozializantea da. Azken batean, pintatzea bizitzeko modu bat da, bizitzari aurre egiteko modu bat, eta betea, alde horretatik. Eta bestetik, lan bera leku askotan batera erakutsi ahal izatea ere guztiz garrantzitsua da, artezalearekiko komunikazio esparrua izugarri zabaltzen baita modu honetan».

Talde lanak prozesu guztian izan duen garrantzi handia ere azpimarratu nahi izan digute. Izan ere, pape-raren tratamenduan bertan Zizurkilgo Eskulan taldekoen laguntza izan dute, eta proiektua erabat lotu eta mamitzeraino hainbat lagunen aholkua ere izan dute.

Durangoko Liburu Azokan oso estimatua

*Edorta Jimenezen
nobela berria:*

AZKEN FUSILA

*Edozein trenbide eraikitzea epopeia itzela da.
Preso errepublikanoek eraiki zuten,
gerra galdu ostean, Euskal Herrian eraiki den
azken burdinbidea, eleberri honetakoa:
joan den mundu baten ikurra.*

Susa argitaletxea ☎ (943) 37 15 45

**Grafika munduan
serigrafiak duen garrantzia
azpimarratu digute Bello
eta Arsuagak.**

Maria Cueto artistarena,
adibidez.

Aurkezpena oraindik fin-
katu gabe badago ere, au-
kera ematen dieten tokian
aurkezteko beren prestuta-

suna agertu dute. Nolanahi
ere, eta euskal artistek urte
askotan grafikan egindako
lehenengo lana izanda
(1972an, Bellok egin eta
gaur egun Durangoko Mu-
seoko arduraduna den
Leopoldo Zugazak sustatu
zuen), merezi duelakoan
daude. Bellok erakuste ar-
loko kezka ere adierazi di-
gu. *«Duintasunez erakutsi
nabi genuke gure lana,
gure ustez jendearengana
iristeko abalik eta baldintza
hoberenetan erakustea
beharrezkoa da. Halako
lanak erakusteko errazta-
sunak eman beharko lira-
teke. Ez da merkatu kontua,
arteari zor zaion duinta-
suna baizik. Koldo Mitxe-
lena Kulturunean, esate
baterako, erakusteko auke-
ra eman beharko litzateke
plastika eta literatura uz-
tartzten duen hau bezalako
lan baterako».*

Halaber, egindako lan

osoa irudiz dokumentatua
dago, eta emandako pauso
bakoitzaren argazkia dago,
baita egiteko unean artistak
sentitutakoa eta adierazi
nahi izan duena hitzez la-
gunduta ere. Lana modu ho-
netara burutzeko zioari
erreferentzia eginez, garbi
azaldu digu Arsuagak: *«Nire
ustez, artistak hartu ohi
duen jarreraren, honelakoa
esperientzia berria da.
Pintatuz mundua gebiago
ezagutzen duzu, baita zure
burua ere, eta zalantzarik
gabe, guzti hori adieraz-
teak badu halako zentzua,
alderdi plastikoaren nola-
baiteko osagarri gisa. Pro-
zesu ezin biziagoa da pin-
tatzea, eta artista bakoitzak
bere filtroa duen arren, lan
orok bere esanahia du. Eta
hori argitzea onerako da,
noski».*

Patxi Sarriegi

Artistari ulertzen al zaio?

EDOZEIN erakusketatan gertatu ohi da. *«Nork uler-
tzen du koadro hori?»* —galdetzen du lagunak—, eta
ondokoari sarritan bixigu aurpegia gelditu ohi zaio.
«Artea ulertzea pribilegiatu batzuen kontua omen!»
—hara bestearen erantzuna—, eta ezin hortik atera.

Zeren, gehienetan, ondoan idatzitako lerrotxo edo-
ta izenburua baino ez baitu topatzen artezaleak, eta
gainontzean, batek daki! dena librea! artistek berek ere
hala nahiago izaten baitute.

Hortaz, noizbaiteko sorpresak eskertzekoak dira.
Artistak sorkuntza lanean izandako bizipenak arteza-
leari eskaini, bere barrena hustu, eta azken emaitzaren
nola-halako arrazoiketa ematea, gutxienez, txalotze-
koa da. Honekin batera, erabilitako metodoaren edota
prozesu kreatiboaren klabeak argitzeak, hargatik, ar-
tistarenganako konfidantza areagotzen du. Eta hori,
gutxien-gutxienez, artezaleak eskertzen dakien ausar-
dia da.

UNIBERTSOAREN HASIERAKO HIRU MINUTUAK

Steven Weinberg

Big Bang-en teoria modernoena bere sortzaileak, Weinberg Nobel Sariak, idatzita. (195 orri.)

LURREKO ZIENTZIEN IRAULTZA: KONTINENTEN JITOTIK PLAKEN TEKTONIKARA

A. Hallam

Kontinenteen jito, bulkanismo eta lurrikaren azterketa egungo teoriarik famatuenak arakaturik. (185 orri.)

Durangoko Azokan gehien salduenetako
liburuak opari ederra gabonetarako.
Eska itzazu zure liburudenda!!

GAIK ARGITALDARIA

ZORIA ETA BEHARRIZANA

Jacques Monod

Biologiaren filosofoa Jacques Monod Nobel Sariak eboluzioaren arazoak aztertzen ditu. (199 orri.)

Lur Hiztegi Entziklopedikoaren arduradunak azken hilabeteotako 'gerraz':

«'Babes bereziak' dituzten enpresek besteok bidegabenez erasotzen gaituzte»

Beren lan guztiak alferrikako bihurtu eta asmo guztiak zapuztu diezazkiekeen enpresa bat sortu nahi izan zaiela ondotik, arrazoitu dute Iñaki Mujika eta Josu Zabaletak.

Lur eta Eusenor proiektuen inguruan hamaika hitz egin da, bataren eta bestearen ildoak, lekuak eta zereginak auzitan jarritz. Eusenorrekoekin elkarrizketa egin ondoren, Lurrekoei egin diegu leku. Josu Zabaleta zuzendaria, Koro Nabarro lexiko eta zuzenketen arduraduna eta Iñaki Mujika gerentearekin solastu gara.

ARGIA. Kontaidazu nola basi zen eta zertan den Lur Hiztegi Entziklopedikoa.

JOSU ZABALETA. Proiektua eta lan hasiera

1983-1984 ingurukoa da. Hasieran irakaskuntzara bideratua zen batez ere. Bost mila folio idatzi ondoren, proiektua atzeratzea erabaki zen, argitaratzeko dirulaguntzarik ez zela, proiektua ongi burutzeko hizkuntza eta antolamendu arazoak zirela, eta garai hartako merkatuak ezin zuenez berrez horrelako proiekturik finantziatu, gaur bezala.

Geldirik utzitako proiektua, merkatuak bideragarri egin zezakeela eta ingurune eta antolamendu baldintzak egokiak zirela uste izan zen momentuan berriro ekin zitzaion lanari, gauzak eguneratu —oso aldatuak baitziren oso denbora laburrean euskarazko irakaskuntza, komunikabide eta gizarte inguruneak—, taldea berriro antolatu eta lana martxan jarri zen, 1988an.

A. Zuen asmoak *Lur Hiztegi Entziklopedikoa* honetan bukatzen al dira?

KORO NABARRO.

Ez, bai zera. Hiztegiak aurrean asko ditu: gaien aukera, gaien trataera, hizkuntz eredia eta beste mila gai finkatu behar dira aurrenik. Gero erredakzio talde bat osatu, eta lan horretarako trebatu, sekulako diziplina eskatzen duen lana baita. Horiek guztiak beharrezkoak dira kalitatezko lana egingo bada. Inbertsio horiek guztiak —denbora eta diru inbertsio astunak— ez dira egiten obra bakar bat —nahi den luzeena ere— egiteko. Hau ez da etxe bat egiteko igeltsariak hartzen dituen kontratistaren lana. *Lur Hiztegi Entziklopedikoa* da oraingoz gure lan nagusia, baina ez bakarria. 1994. urtean bertan beste lan batzuk argitaratuko dira.

A. Zertan da «Entziklopedien gerra» deitu izan dena?

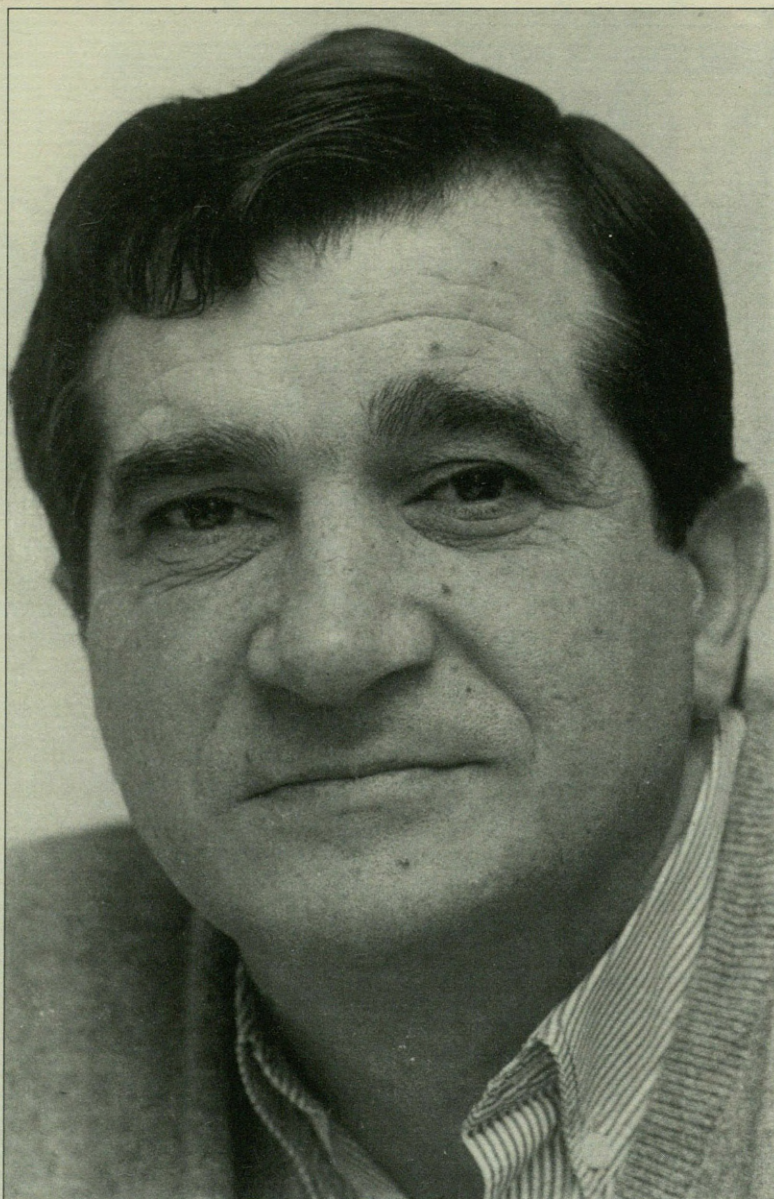
IÑAKI MUJICA. Lur argitaletxea bederatzi urtez aritu da lan honetan, bake-bakean, irabazi guztiak eta gehiago —kredituak— euskarak ez zuen baina euskaraz behar zuen hiztegi entziklopediko bat prestatzeko inbertituz. Horretan ari zela, bere lan guztiak alferreko bihurtu eta asmo guztiak zapuztu diezazkiokeen enpresa bat sor-

tu nahi izan zaio ondotik, inork ezer arriskatu gabe, diru publikoz: batetik hiru-rogeita hamar milioi pezetako dirulaguntza harturik eta bestetik hasieran beste hiru mila milioi, gero mila eta ez dakit zenbat, geroago zortziehun eskatuz.

Erasoa horren aurrean, gauzak bere lekuan jarri nahi izan ditugu: alde bate-

Koro Nabarrok esan digunez, beren lan nagusia oraingoz *Hiztegi Entziklopedikoa* bada ere, ez da bakarria; 1994. urtean beste lan batzuk argitaratuko dituzte.

Iñaki Mujikaren
ustez, «diru
publikoak
proiektu batera
bideratzen
badira, eta
besteetara ez,
bat hura
besterik ez da
geratuko; hori
monopolioa
da».

tik legeari dagozkionak (bidegabeko konpetentzia, eta abar), eta bestetik euskal argitalpenen gaiari dagozkionak (hiztegigintzan eta beste zenbait gaietan monopolioak sortzeak euskararen normalizazioari ekar diezazkiokeen kalteak eta abar). Argitze horiek ere, lehenik dagokienekin hitz eginez konpondu nahi izan dira: ia urte t'erdiz ahalegindu gara era batera eta bestera Eusenor proiektuaren bultzatzaile nagusi bihurturik zebilen Mari Karmen Garmendia Eusko Jaurlaritzako Hizkuntz Politikarako

idazkariarekin hitz egin nahian. Ez du inoiz ere gurekin hitz egin ez konponbiderik bilatu nahi izan. Erasoa ia guztiz indartzeaz zela —Eusenor fundazioa sortzea—, kalera atera dugu arazoa. Hartan parte hartzeko eskatuek atzera egin dute. Ulertu baitute Lurri diru publikoz egin nahi zitzaien eraso bidegabekoa zela, gauzak egin nahi ziren

bezala egitea guztiz kaltegarria zela luzerako, Lurrena kontuan hartu gabe, euskararen normalizaziorako.

A. Eusenor eta Lur sail bera ari al dira goldatzen?

I.M. Lurrek urtetarako lana du diseinaturik. Eusenorrekin publikoki zehaztuta dituen asmoak liburu bidezko entziklopediagintzari dagozkio guztiak. Bere izaera

zehaztuz argitaratu dituen txostenak irakurtzea aski da: entziklopediak argitaratzeko enpresa baten egitura du guztiz. Geroztik, guregandik desberdintzeko, multimedia eta abar asmatu dira. Hasieran zehaztutako helburuak aldatu dituzte. Organigrama aldatzea ahaztu zaie. Argitaraturik duten enpresa egitura eta organigrama (zuzendarien gainera, idazleak, marrazkilariak eta abar) paperean argitaratzeko hiztegiak egiteko dira oraindik ere. Elkarrizketa honen ondoren aldatuko dituzte. Gainerakoak halako gauza orokor lausoak dira: multimedia eta abar «liburuak», «filmeak», «diskoak» esatea bezala da, edo «produktuak». Lurrez gainera beste argitaletxe asko dira Euskal Herrian. Denok ari gara merkatuan, merkatuaren legeen arabera jokatzuz, gizalegez, nor bereztatzen eta mesede bereziak eskatu gabe. «Babes berezi»-ko enpresek gainerako guztiok bidegabekiz erasotzen gaituzte.

Hain zuzen, euskarak gizarke arau normaletan bizibidea izatea da euskara normalizatzea; argitalpenen funtzionamendu normala merkatua baldin bada, merkatu arauak betetzen ahailegindu behar dute euskal argitalpenek. Eta horren kontra jokatzeko normalizazioaren kontra jokatzeko da.

Euskarazko argitalpenek behar dituzte laguntza oraindik ere. Baina laguntza horietan berdintasun printzipioa hausteak —lan berdinari laguntza berdina eskatzen duen printzipioa, alegia— merkatu eta berdintasun legea hausten du.

A. Euskarak informatikari beltzea apustu nagusia dela esaten da. Zer diozue?

■ «'Informatikariek gabe euskararenak egin du' esateak hizkuntzari dagokionez ideologia faltsua erakusten du» ●

Informatikaren erabilera auzi honetan bigarren mailakoa dela eta, galdera bat egiten dute: «Liburuz nahiz disketez, zer eratako euskara?».

J.Z. Informatika, liburua bezala, argitalpen bide bat da, kanala. Euskara ez da salbatuko ez galduko kanal batzuk erabiltzen direlako edo ez direlako, gizarteak apustu egiten duelako baik. Lehen erabaki horren ondorio dira gainerako guztiak. «Informatikarik gabe euskararenak egin du» esateak hizkuntzari dagokionez ideologia faltsua —ala «etorkizuna = informatika» liluraz ideia bat saldu nahia— erakusten du. Informatika geroz eta merkeagoa eta geroz eta erabil errazagoa da —merkatuak hala agintzen du—. Tren hori ez doa, esan den bezala; etorrian dator oraindik. Behar denean behar duenak erabiltzen du; ez du sekreturik.

Guk ez dugu auzi horretan askorik sartu nahi; biga-

rrren mailako gauza da. Guk hizkuntz ereduari eman diogu garrantzia. Liburuz nahiz disketez, zer eratako

«Gure lan guztiak alferrikako bihurtu eta asmo guztiak zapuztu diezazkigukeen enpresa bat sortu nahi izan zaigu ondotik» ●

euskara? Hori da gure galdera, zeren jada disimulotan ibili beharrik ez dugu: hemen jan behar izan ditugun euskara motak —batzuk, asko— ez dira esatekoak ere:

haurrek eskolatik ekarri eta gurasoek ulertzen ez dituzten testuak, iragarkiak, eta mila abar. Horretan zer konpondu asko dago oraindik. Azterketa sakona egin behar da «euskara teknikoaren» izenean batez ere egin diren mila arroskerien jatorriak eta gertatzeko eta zuzentzeko mekanismoak argitzea. Koldo Mitxelena zenak esaten zuen euskara gaztelaniaren morroi eta ispilu ari zela bihurtzen gehiegixoren lumetan. Oraindik ez da zuzendu. Eta okerragoa: ahopetik denek onartzen duten gai hori aipatu dugunean inork ez dio erantzun nahi izan, zezena gosarik hiltzea nahiago izan dute toreadoreek.

A. Entziklopediagintzan ba al da lekuri proiektu bat

baino gehiagorentzat?

I.M. Euskararen normalizaziorako gauza ona da bat baino gehiago izatea. Diru publikoak proiektu batera bideratzen badira, eta besteetara ez, bat hura besterik ez da geratuko; beste guztiek ezin izango dute bizi. Hori monopolioa da. Enpresa filosofia askorik ez da behar hori jakiteko. Horren atzean filosofia absolutista samar bat ezkututzen da: «Ez ezazu hiztegiarik egin, zuretzako lekuri ez da eta» esaten da gaur. Bihar esango dizue: «Ez zaitez hasi euskaraz idazten, euskarak behar dituen idazleak baditu eta». Zer esana baduenak, esan beza... dela hiztegi, dela liburu, dela bestelako.

J.J. Petrikorena

«Zerua eta lurra» da bere azken filmea

Vietnam-eko oihanetan murgildu da berriro Oliver Stone zinemagilea

Otsailean ikusi ahal izango da Euskal Herriko zinema aretoetan «Zerua eta lurra»; «Platoon» eta «Uztailaren 4ean jaioa» eta gero, Vietnameko gerra abiapuntu hartuta Oliver Stone zinemagileak egin duen hirugarren filmea. Emakume vietnamdar baten gogoetetan oinarritu da Stone, Estatu Batuetan Egunerri egunean estreinatu zen fimea burutzeko garaian.

Otsailean ikusi ahal izango da «Zerua eta lurra» Euskal Herriko zinema aretoetan.

GERRAKO zauriak sendatzen eta vietnamdarraren alderdi gizakioa azpimarratzen saiatu da Oliver Stone filme berri honen bidez. Hala ere, zinemagilea-

ren aurreko lanetan bezala, badirudi eztabaida politikoa piztuko dela luzemetraia honen inguruan ere. Wall Street-eko mundua, John F. Kennedyren heriotza... Es-

tatu Batuetako herritarrak kezkatzen dituzten gai polemikoak jorratzen baititu Stonek. Dena den, «JFK» filmearen inguruan sortutako istiluak eta gero, Vietname-

ko gerrari buruzko bere hirugarren fimearen inguruan sor daitezkeen kritikei aurre egiteko prest dago Stone.

Le Ly Hayslip vietnamdarraren gogoetak ardatz hartuta, emakume honen ikuspuntutik kontatzen du «Zerua eta lurra». Arroza lantzen duen herriska batean jaioa da protagonista eta aldaketa ugari izango ditu bere bizimoduak. Traidore bihurtuko da, espioi, torturatu eta bortxatu egingo du, gizon aberats baten mai-

Le Ly Hayslip emakume vietnamdarraren gogoetak dira fimearen ardatza ●

tale izanen da, kaleetako eskale, prostituta, soldadu amerikar baten emazte, eta azkenik familia estatubatuetar bateko ama. Hiep Thi Le da protagonista, eta Tommy Lee Jones aktorea da filmean ezkontide duen soldadu amerikarra.

Vietnamen bertan burutu nahi izan zuen Stonek filmea, baina izango zituen zailtasunak ikusirik —estatubatuetarren bahitura eta gidoia aldatzea eskatzen zuten Vietnameko militarren asmoak, besteak beste—, Thailandian egin zuen azkenik.

J.M. Heritz

Z I P R I Z T I N A K

Riera-ren bilduma eskuratu du Generalitateak

Kataluniako XX. mendeko arte bilduma adierazgarrienetakoa eskuratu du Generalitateak. Kataluniako museoak eta bereziki Bartzelonan egingo den Arte Garaikideko museoak aberastu asmoz lortu ditu 131 artistaren lanak. 1.747 pintura, eskultura eta zeramika lanen artean, Ponsen 94 margo, Tapiesen 35 eta Cuixarten 44 aurki daitezke, besteak beste. Nahiz eta bere benetako balioa 4.500 milioi pezetakoa (200 milioi libera) izan, 2.000 milioiren truke saldu du bilduma Salvador Rierak.

Armstrong eta Sinatraren luxuzko berrargitalpenak

Mosaic Records disko konpainia txikiak jaso ditu Louis Armstrong eta Frank Sinatraren une garrantzitsuenak laster plazaratuko dituen «luxuzko» bi argitalpenen bidez. Musikariaren ibilbideak islatu asmoz zuzenean grabaturiko zenbait kantu bildu ditu Mosaic-ek, eta artisten argazkiak eta egunkarietako zenbait artikulua ere agertzen dira lan bakoitzean.

URTARRILAK

8

■ EXKIXU TALDEA LARRABETZUKO GAZTETXEAN

GERNIKAKO Exkixu taldea eta Lekeitioko Ume Gaiztuak, Larrabetzuko Gaztetxean izango dira urtarrilaren 8an. **Hori Bai gazte elkarteak** antolatutako kantaldian gernikarrek beren lehen-dabiziko diskoa aurkeztuko dute, trikitilari berri eta guzti, eta lekeitiarrek beren singlea.

URTARRILAK

9

■ FOX TALBOT-EN ARGAZKIAK BILBON

KALOTIPIAREN asmatzaitzat hartua den William Henry Fox Talbot omendu asmoz kudeatu du Bilboko Arte Ederretako Museoak, Fox Talbotek berak egindako hainbat argazkiz osaturiko erakusketa.

Bide batez, argazkigintza modernoaren oinarritzat jotzen den **positibo-negatibo prozesuaren 150. urteurrena** ospatu nahi izan du Museoak urtarrilaren 9ra arte zabalik egongo den bilduma honen bitartez.

URTARRILAK

10

■ TALDE ERAKUSKETA MAITE BERAZADI ARETOAN

URTARRILAREN 10era bitarte ikusi ahal izango da Hondarribiko Maite Berazadi arte galerian, lau margolariren lanek osaturiko Gabon Erakusketa.

Carmelo Ortiz de Elgea, Jose Gracenea, Juan Eizagirre eta Arrastailuren zenbait obra bildu ditu aretoak: Arrastailuren hainbat marrazki, Graceneak margotutako bi akuarela lan eta olio bat, eta Ortiz de Elgeak nahiz Eizagirrek olio teknikaz egindako zenbait koadro.

■ KOMIKI LEHIAKETA BERGARAN

OHO-KO 6. mailatik gorako edonork parte har dezake **Jardun elkarteak** antolatu duen II. Komiki Lehiaketan. Urtarrilaren 10a baino lehen aurkeztu behar dira lanak Jardun elkartearen (Masterra 13 behean, 20.570 Bergara), eta informazio gehiago bertan lor daiteke. Urtarrilaren 21ean banatuko dira sariak.

B E G I B E L A R R I

A N T Z E R K I A

Hitzak irudikatzen

ESERITA gaude jada gure jezarlekuetan, baina antzezleak ez dira inondik ere ikusten. Beno, egiatan, bat agertzen da unetxo baten buruan, baina bestearen bila. Topatuko duenean ezin dut esan zer gertatuko den, baina hori bai, ziurtatzen dizuet hortik aurrera elkarrekin hitz egiteari ez diotela utziko eta guk bitartean ondo baino hobeto pasatuko dugula.

Bai, baina zertaz mintzo dira Patxo eta Mikel? Bada, apur bat denetaz egia esan: haien buruez eta geureez esate baterako, baina batez ere kultura edo arteetako gauza eta pertsonaiez, hauexek direlako azken batean munstrorik sakratuenak. Hainbat gai astunez hitz egin ondoren, ez pentsa

gero obra *serio* baten aurrean egokitu garenik, bai zera! Aspertzeko aukerarik ez dago lan osoan zehar: hitz jokoak, solasaldi arinak, burutazio zoroak, ironia nonnahi eta egoera absurdoak, bata bestearen jarraian erabiltzen dira egungo gizarte 'zibilizatua' isladatzeko eta bere 'munstro sakratuez' barre egiteko.

Horrela ikusiko ditugu Maskaradako bi aktoreak entziklopediak saltzen, igeri egiten ala irla ezezagun batean mendebaldeko kultura hedatzen. Eta guzti hori eszenatokitik irten gabe, euren lanaren adierazgarritasunari ezker. Patxo eta Mikelen ahoetatik ateratako hitzak belarrietaraino ailegatu beharrean, gure be-

«MONSTRUO SAKRATUAK».
MASKARADA. AKTOREAK: MIKEL
MARTINEZ, PATXO TELLERIA.
ZUZENDARIA: KARLOS PANERA.

gietatik barrena sartzen baitira irudiak bihurtuta.

AGUS PEREZ

■ DORA SALAZAR-EN MARRAZKI ETA ESKULTURAK

BILBOKO Windsor Aretoan ikus daiteke egunotan Dora Salazarren hainbat obra biltzen dituen «Eskulturak eta marrazkiak» erakusketa. **Olio ontziak** erabili ditu gehien bat, gizartearen hondakin direla adierazi asmoz, eta hainbat pieza mugikorrek ere.

Artista gaztearen lana ezagutzera eman asmoz, hiru zatitan banatu du erakusketa Windsor Aretoak. Abenduaren 13ra arte egon zen zabalik lehenengoa, asteazkenera arte egongo da bigarrena, eta hirugarrena ostegunetik urtarrilaren 30era arte ikusi ahal izango da.

■ ARTISAUTZA ERAKUSKETA ARABAKO ARTXIBATEGIAN

BLAS Arratibel Artisautza lehiaketako lehenengo hiru lanak egongo dira ostiralera bitarte Gasteizen, Arabako Artxibategi Probintzian muntatu den Artisautza Erakusketan.

Artisautza Tradizionala ataleko saria **Mercedes Ruiz de Azuak** irabazi zuen, Artisautza Berraren atalean Label Keramika Kooperatibak, eta **Veronica Monterorentzat izan zen lehiaketan banatu zen sari berezia.**

■ BILINTX BERTSO PAPER LEHIAKETA

DONOSTIAKO Arrano Beltza Euskaltokia sortu zela 15 urte bete direla eta antolatu dute Lehenengo Bilintx Bertso Paper lehiaketa. **Bi talde-tan banatuko dira partehartzaileak:** batean 14 urtetik 18ra bitartekoak egongo dira, eta bestean 18tik gorakoak.

Lehen taldekoek «Ikasketak eta gero, zer?» izango dute gaia, eta bigarrenengoek gai librean jardungo dute. Euskaltokiak Donostiako Ikatz kaleko 10. zenbakian daukan egoitzara bidali behar dira lanak urtarrilaren 15a baino lehen.

■ MIKEL VALVERDE MARRAZKILARIAREN LANAK

GASTEIZKO Kieros aretoak erakutsiko ditu urtarrilak 16ra arte Mikel Valverde marrazkilariaren hainbat ilustrazio. «TMEO» aldizkarian jarduteaz gain lan ugari egin ditu komikigintzan Valverde, eta hauetako batzuk jaso ditu Kieros arte gale-riak.

LIN-TON-TAUN taldeak parte hartuko du Galtzaundi euskara taldeak urtarrilaren 8rako antolatu duen kantaldian. Tolosako ferialekuan, gaueko 10etan emango zaio hasiera jaialdiari, eta Zestoako seikoteaz gain Su Ta Gar eta Anima Vili taldeek joko dute. Kontzertu honetan aurkeztuko dituzte Su Ta Gar eta Lin-Ton-Taun taldeetako partaideek plazaratu berri duten diskoetako kantuak. (Argazkia: Rafa Maturana).

MAIAKOVSKI

Poemak

errusieratik euskarara lehen aldiz ekarriak
Koldo Izagirrek apailatutako antologia eta itzulpenaz

Susa literatura argitaletxea 37 15 45

L I B U R U A K

«PERRAULTEN IPUINAK».
EDIZIOA: GENARO GOMEZ.
PAMIELA. 143 or.

LEHENIK eta behin, Pamielako liburuak zerbaitek bereizten baditu, edizioaren luxua da. Izugarri zaintzen dituzte euren ekoizpenak, azaletik hasita. Horrela erraztu egiten da agiazko irakurleak liburu hauetara hurbiltzea. Honakoan, XVII. mendean bizi izan zen Charles Perrault frantziarraren ipuinak bildu dira. Hainbat osagarri ditu edizio eder honek: egilearen bizitza, bibliografia, grabazioak eta ipuinak hobe ulertuak izateko komentarioak eta oharrak. Guztira zortzi ipuin dira, eta beste bi bertsotan emanak ■

«BONAPARTE ONDAREKO ESKUIZKRIBUAK, I, II, III».
ASKOREN ARTEAN.
DEUSTUKO
UNIBERTSITATEA.

ROSA Miren Pagola dialektologoaren zuzendaritzapean gauzaturiko proiektua da honakoa. Hiru ale marduletan, Luis Luciano Bonaparte printzearen es-

kuizkribu argitaragabe asko biltzen dira. Beraz, argitalpen hau lan zabalago baten lehen kapitulua baino ez da. Material egokia da 1991n ospatu zen haren mendeurrenaren ekitaldietan argitaratu zenaren osagarri izateko ■

«HIZTEGI ENTZIKLOPEDIKOA».
ELHUYAR. 1.790 or.

EUSKARAK badu, jadanik, inguruko hizkuntza normalizatuak duten jatorrizko hiztegi entziklopediko txikiak parekoa, hau da, ia bi mila orrialdeotako informazio zerbitzua. Eta ahalegin hau ez da nolanahikoa. Guztira 75.000 artikulua, 3.600 ilustrazio, eranskin kartografikoa... Material guzti honek osatua du, azkenik, Eusnor proiektua denaren lehen urratsa. Benetan gomendagarria den ekoizpena, zorroztasun eta zuzentasun handiz egina ■

«EMAKUME SUGEAREN MISTERIOA».
PATXI ZUBIZARRETA.
ALBERDANIA. 70 or.

GAZTEENTZAKO ipuin ho-

netan berriro ere garrantzi handia hartzen dute Olariagaren marrazkiek. Istorioa, sinplea: herri batera iritsi da emakume sugeduna ikusgarri nagusia duen zirkoa. Horrek benetako zirrarak sortuko ditu herriko gazte-txoeren artean ■

«IPUIN NATURALAK».
XABIER MONASTERIO
MARRAZKILARIA: ERRAMUN
LANDA. ELKAR. 74 or.

BERRARGITALPEN hau lau ipuinek osatzen dute: «Hostotoxa eta poxpoloa», «Astobusak», «Eguzkiñe Eguzkitza» eta «Kautaluk eta Songaineko zurien ehiztariak». Oso istorio desberdinak, baina hamar urtetik aurrerako gaztetxoek eskainia egotea da istorietako protagonistak lotzen dituen

«UZTARO», UDAKO EUSKAL UNIBERTSITATEA. 1993. 9.
ZENBAKIA. 179 or.

ALE monografikoa eskaintzen du aldizkariaren azken zenbakiak, euskararen batasunaren inguruan. Guztira zortzi artikulua osatzen dute, hizkuntza-urratsak, hel-

duen euskalduntze-alfabetatzea, euskararen erabilerrak, eskolagintza, euskararen presentzia hezkuntza-sisteman, kuturaren kontraesanak, alfabetatze ereduak eta euskararen batasuna eta euskaldunen batasun politikoa jorratzen direla ■

«ZENTZU BAKARREKO KALEAREN IPUINA». JOAN AIKEN. ITZULTZAILEA: XABIER MENDIGUREN.
ELKAR. 153 or.

ZORTZI ipuinek osatzen dute bilduma hau eta lehenak ematen dio titulua liburuari. Konponbidea beti ere sorpresa izango duten ipuinetan hainbat arazo planteiatzen dira, eta umeak dira hartzaile zuzenak, herensugea, erregina, oilarra eta beste hainbat pertsonaia tartean direla ■

«ILTZEA».
ANTONIO RUIZ DE ALARCÓN.
ITZULTZAILEA: KARLOS LINAZASORO. EREIN. 95 or.

BI lagunek iltze batek zeharkatzen duen burezurrea

aürkitu dute kanposantu batean. Hori dela eta, hilketa baten susmoarekin, ikerketa poliziakoari hasiera emango zaio... Hainbat sorpresa ere —maitasun istorioa adibidez— agertuko direla ■

«LEIZEZULO».
JEXUXMARI MENDIZABAL.
ALBERDANIA. 66 or.

ENKARGUZ agindu zion argitaletxeak irakasle aditu honi gazte literaturaren jeneroa jorratzeko eta ormaiztegitarrak udan ekin zion lanari. Liburu honen bidez zuloa gai edo lotune izango duen sail bati ematen dio hasera: leizezulo, kalezulo... Akzioa nagusi duen istorio honek lau gazte ditu protagonista ■

«EGUNEZ PARKE BATEAN».
JUAN KRUIZ IGERABIDE.
MARRAZKILARIA: ANTON OLARIAGA. ALBERDANIA.

IDAZLE honek aitortu digun bezala, argi eta garbi dago Jon Mirandereren obrarekiko oihartzuna. Literatura berdea egiten saiatzen ari dela

ere esan digu. Pertsonaia baten inguruko bederatzi ipuin dira, parke baten ingurunea lotura dutenak ■

«ELHUYAR, ZIENTZIA ETA TEKNIKA». **ELHUYAR.**
1993.EKO ABENDUA. 78.
ZENBAKIA. 64 or.

PIRINIOETAKO iboi edo lakuen ekologiaren gaineko txostena da artikulu nagusia. Kaskoaren erabilerari eskaini zaio beste artikulua. Dinosauroidearen adimena, eta beste hamaika gai aurkituko dituzu orrialdeotan ■

«LURREKO ZIENTZIEN IRAULTZA: KONTINENTEEN JITOTIK PLAKEN TEKTONIKARA». **ANTHONY HALLAM. ITZULTZAILEA: IÑAKI AZKUNE. GAIK.** 185 or.

LURREKO ZIENTZIEN IRAULTZA: KONTINENTEEN JITOTIK PLAKEN TEKTONIKARA

A. Hallam

GEOLOGI zientzietan kokatua, liburu honek kontinenteen mugimenduen gainean eraiki diren teoriak aztertuta eta modu xehe batean ezagutzera ematen ditu. Su-mendiak, lurrikarak, itsasoen hondoa eta beste hainbat arlo dira liburu honetan aztergai ■

B E G I B E L A R R I

D I S K O A K

Nostalgia bide arriskutsua

DURANGOKO azoka izan da oraingoan Elkarrek bere fondoari astindua emateko arrazoia. Hauts ugari harrotu eta orain hogeita bost-hogeita hamar urte inguru hainbat zigilupean grabatu ziren zenbait talderen kantuak lan bikoitz honetan kaleratu dira berriro: Urretxindorrek, Enarak, Erlak, Argoitia anai-arrebak, Ameslariak, Txairo Bikoa.

Orain arte, aspaldi agorturik zeuden diskoak konpaktoen agerpenarekin izan zuten berriro argitaratuak izateko aukera eta aitzakia. Oraingo bidea, berriz, oso beharrezkoa da, normalean tirada txikiko edizio horiek —beti ere singletan— agorturik daudelako.

Arazoak beste bide batetik datoz: nola kaleratu berriro lan horiek? Zein aukeraketa egin fondo zabal baten aurrean?

Ez dago, egon, kantu hauek berriro grabatuak izateko modu eta egokie-

rarik, ez dauka zentzurik. Beraz, ontzat hartu behar da Elkarrek harturiko erabakia, hots, zeuden zeudenean uztea. Baina zorra dio erabaki horrek kalitateari: gorabehera handiak nabari dira kantu batzuetatik besteetara eta orkestazioak ere eskas.

Bestetik, kontuan hartu behar da zeintzuk diren hautaturiko taldeak. Sortu ziren garaian ezagunak eta arrakastatsuak, gaur egungo gazteek ordea ez dituzte ezagutzen. Izan ere, eginiko kantu gehienak oso koiunturalak zirenez gero, ez dira beste asko bezala memoria kolektiboan gorde (badira salbuespenak, «Aitorren hizkuntza zaharra», «Ikusi mendizaleak» «O gu hemen», eta tradizioaren beste zenbait). Eta horretan eman behar zaio arrazoia izenburuari, ez baitirudi inor askok, zenbait nostalgikok izan ezik, jaramon egingo dionik bilduma honi.

Beraz, badirudi egokia dela haus-

«KANTU NOSTALGIKOAK».
ASKOREN ARTEAN.
ELKAR.

narketa sakona egitea Euskal Kantagintza Berriaren garaiko fondoan erabilpenaren gainean eta irizpide batzuk zehaztea, zeintzuk argitaratu erabakitzeke.

RITXI LIZARTZA

T E I L A K

■ EUSKADI GAZTEA
ERABAT EUSKARAZ

URTARRILETIK aurrera EITBko Euskadi Gaztea irratia programazio bakarra eta euskaraz izango du, erdarazkoa bertan behera utzi ondoren. Irrati-musikaren formula «sendotuta» dagoela eta «egungo 12tik 26 urtera bitarteko gazteen %70 euskaldunak direnez», aurrerantzean entzulego potentzial handia dutela adierazi zuten, Iñaki Zarrakoa EITBko zuzendari nagusiak eta Edurne Ormazabal programaren zuzendariak.

■ ARABAKO POP ETA
ROCK LEHIAKETA

ARAKAKO Foru Aldundiaren Kultura Saileko laguntzaz abiatu da Pop eta Rock Taldeen Bigarren Erakustaldia. Taldeek datorren otsailaren 5era bitarteko epea izango dute izena emateko, hiru edo lau kantuek osaturiko maketa propioak eta argitaratu gabeak erakutsiz. Talderik onenei diskoa grabatu nahiz hainbat kontzertutan parte hartzeko aukera emango zaie.

■ AURREKONTUEN
GORABEHERAK

NAFARROAKO Parlamentuak, 1994-eko aurrekontuen erabateko eztabaidaren baitan, Erriberako ikastolentzat 97 milioi pezeta (4,2 milioi libera inguru), eta euskararen sustapenari begira beste 25 milioi pezeta zuzentzea deliberatu du. Eusko Legebiltzarrak, berriz, ez «Euskaldunon Egunkaria»-ri, ez zentro libreei dirurik ematea erabaki du 1994eko aurrekontuetan.

■ EHU-REN DEFIZITA

EUSKAL Herriko Unibertsitateak 1.277 milioi pezetako (55,52 milioi libera inguru) defizitarekin itxi du 1992. urteko ekitaldia, bertako Gobernu Batzarrak egindako azken bileran adierazitakoaren arabera. Kopuru honi, 1993. urteko aurrekontuetan Hezkuntza Sailak transferitu gabeko 1.120 milioi pezeta gehitu behar zaizkiola adierazi dute. Sarreraren gaintetik xahutu direla diruak eta defizita betetzeko inongo konpromezurik ez dutela erantzun du Fernando Buesak.

F E R R A N A K E R R A N

«Eusko Jaurlaritzari eta Gasteizko Udalarari esker 'La madre muerta' nire azken filmea izango da».

Juanma Bajo Ulloa, zinema zuzendaria.
El Mundo, 93-XII-29.

«Zenbait bertsolarik tranpa egiten du batzuetan: jakinaren gainean egiten baititu okerrak. Komeni zaionean bakarrik, alegia. Hortxe dago iruzurra: okerra obartuki egitean, ez obarkabean».

Joxe Ramon Zubimendi, bikoizlea.
El Diario Vasco, 93-XII-29.

TXUTXU - MUTXUKA

SANTA-GRAZIKO MASKARADAK

URDIÑARBETARREN lekukoa harturik, Santa-Graziko herriak antolatu ditu aurtengo maskaradak. Urtarrilaren 23an egingo dute lehen emanaldia, Jean Pierre Errekalt maisuaren eskutik, 40ren bat dantzari, soinulari eta aktorek. Gazteak guztiak. Ohizkoa denez, goizeko 10.00etan, «Barrikada haustea» izango da herriaren sarreran eta ondoren bazkaria. Bazkal ostean, plazan osatuko da obra, hiru orduz. Agerraldi honen ondoren, herriz-herri arituko dira datozen igandeetan. Zuberoako maskaraden ohitura zaharrenak segidarik badu, beraz.

«Europako zinemagintza beti izango da txiroagoa, baina Amerikako muntstroak jan ez gaitzan saiatu behar dugu».

Arantza Lazkano, zinema zuzendaria.
Egin, 93-XII-23.

«Duela 15 urte ezinezkoa zatekeen liburu hau egitea, euskara Rolls Royce deitzen dudana erabiltzen genuenean; euskara Jeep-a aukeratu dut lan bonetan, errealitatearen bazter guztietara heltzeko aukera ematen baitit».

Bernardo Atxaga, idazlea.
El Pais, 93-XII-29.

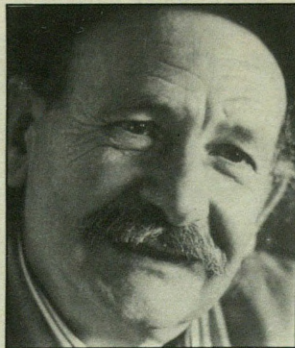
«Guggenheim museoei buruzko politika orokor baten baitan kokatu eta egun alor bonetan daudenak kontuan hartu izan balira, Bilboko Arte Ederretako museo zoragarria Espainiako onenen artean, Gasteizkoa, espainiako 80ko hamarkadako artearen erakusgarri bikainena, eta San Telmo etorkizunari begira jar genitzakeen».

Mikel Iriondo, arte kritikaria.
El Diario Vasco, 93-XI-26.

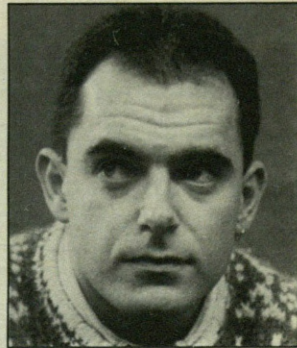
ROSI LASARTE

San Telmo museoko zuzendaritza utzi eta bere berriztatzaile lanetara jarri da. Aurrean aurkitu zuen koadro ilunari larru berria janzteko aukerak erabat murriztuak gertatu zitzaizkion kargua jaso zuenetik. Plangitzarik osatzeke, etorkizuneko lerroak tintatu gabe, Rosi Lasarteren ondorengoak ere itzal handitan dagoen museoa 'aurkitzen' lanik izango du ●

A. IBARROLARI

hitzak ez zaizkio inoiz trabatu, eta oraingoan salaketa publikoa egin du, bere hainbat obra erakusteko orduan baimenik ez zaiola eskatzen aitortuz. Espainiako hainbat artisten artean joan den azaroan sinatutako «Zaragozako manifestua» aldarrikatu du, artegintzan ere «autore eskubideak betetzen» has daitezen. Piramideek bezainbat dirauen eztabaida honakoa ●

XABIER EUZKITZEK

Txapelketa Nagusia amaitu eta gero, kezkarik plazaratu du, bertsolarien artean darabilten euskararen maila arras jaisten ari dela, degradatzen, eta erremediorik jarri behar zaiola argudiatuz. Azkar erreakzionatzen ez bada, beranduegi izan daitekeelakoan. Azken hilabeteotan azal apainetan bizi den bertso munduak arazootan arakatzeko ordua du ●

Vietnam, gerra ondorengo bisitarien bila

ESTATU BATUETAKO gizarte astindu zuen gerraren lekuko izan zen Vietnam. Ia inork ez zuen hitz egin garai hartan Vietnameko gizarte askoz ere bortizkiago astindu zuen gerra berberaz. Indotxina bezala ezaguna kolonizatua izan zenetik, lurralde haien irudi erdi idiliko genuen ordura arte.

Gauzak asko aldatu dira, ordea. Oihan zoragarriak eta Ekialdeko ohitura antzina-koak progresuaren eragina jasaten hasiak dira. Azken bizpahiru urteetan gorantz egin duen turismoa da horren adierazgarri. Bere nortasun eta ohiturak gorde ahal izan dituen herri bakarrerenetakoa itxura batean, gero eta jende gehiago hurbildu da garai bateko Indotxinara. Iparraldeko lurraldeetan mantentzen diren

Mendian tribu desberdinek bizirauten dute Vietnameko iparraldean. Bisitariak ongi hartzen dituzte, baina euren bizimodua bere horretan mantentzea xede dute.

mendiko tribuak aldagaitza den herriaz mintzo dira.

BERTARATZEAN, aniztasuna dela nagusi konturatuko

da bisitaria. Ho Chi Minh (garai batean Saigon) hirian, Asiako bizitasunak Mendebaldeko aurrerakuntzei

nahasian jasoko gaitu.

Hiriburutik 30 kilometro ingurura Cuchiko tunelak daude. 40ko hamarkada amaieran hasi ziren bertakoak tunel hauek zulatzen, eta hauei esker mantendu zuen eskualde honen kontrola Vietcong-ek.

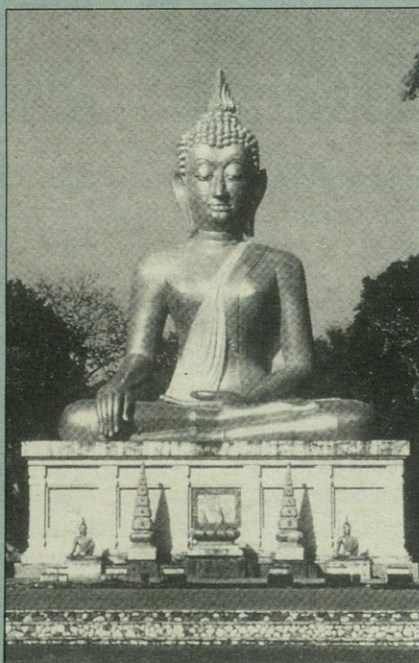
Hanoian dago Ho Chi Minh-i eskainitako mausoleoa. XIX. mendera arte Vietnam-go hiriburu izandakoa, bertan dago Literaturaren Tenploa, 1070. urtean sortua. Danag-eko museoan, Cham eskultura ikusteko aukera dago.

ERLIJOAK ere harrituko du bat baino gehiago, kaodismoa baita erlijio ofiziala. Budismoa, taoismoa, konfuzionismoa, hinduismoa eta kristautasuna nahasten ditu. Gurtzen dituen pertsonaien artean, Juana de Arco eta Victor Hugo daude. Hiriburutik 75 kilometrora dagoen Tayninh-en du bilgune nagusia erlijio honek ■

HIRUKI MAGIKOA

Albokoan xarma bereganatuz

Bidaia agentzietan gero eta ugariagoak dira Vietnam ezagutzeko aukerak. Baina normalean Thailandia eta Kanputxearekin osatutako hirukia jarraiki bisita daiteke herri hau. Vietnam ezagutzeaz gain, esaterako, txango ederra izan daiteke Bangkok-eko Urrezko Budaren tenploa ezagutzea.

VIETNAM turismoa erakarri asmoz agertu da azken hamarkadan. Diru sarrera mamitsua izan zitekeelakoan, turismo agentziek oraindik nabarmenak ziren zerbitzu azpiegitura akatsak nahasketaren bitartez saihesteko jarri dituzte indarrak. Formula erabili-ena jadanik guztion ezagunak diren inguruetako lurraldeen erakargarritasuna baliatzea izan da. Thailandia eta Kanputxearekin hiruki exotiko zoragarria osatuz, gero eta turista gehiago hurbildu dira azken aldiari Vietnamera.

MOKO FINA

● MOKO FINA ● MOKO FINA ● MOKO FINA ● MOKO FINA

BARATZAKO BOTIKA

HURA OTORDUA!

OLATZ BEOBIDE

Antzezlea

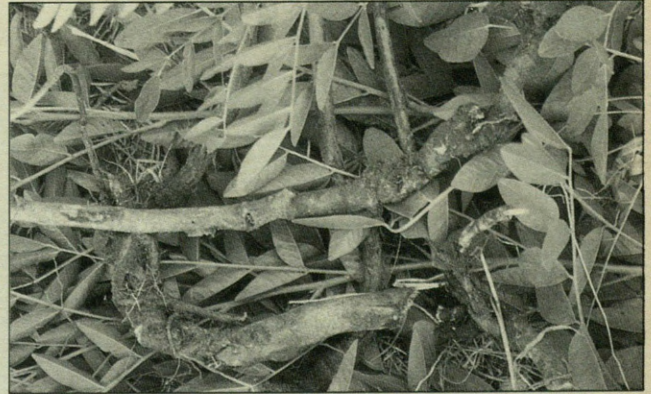

Gauza onen arrastoa

«In fraganti» harrapatu dugu. Aguakatea, erremolatxa, gazta eta in-txaurdun entsalada prestatzen. Ez egi da, hala ere, sukaldari ona. Adiskideak afaldu eta bazkalduta joan izan zaizkio etxera, eta horrek, noski, zer pentsatua ere eman izan dio. Hargatik edo, sakelak horretarako aukera ematen dionean, etxetik kanpora joaten zaigu. Honela, ez zaio erraz ahaztuko Karlos Argiñanoren jatetxera joan zeneko hura, «In fraganti»-ko hiru kideek beren estreinako obra jan eta edanez ospatu zutenekoa. Han, behintzat, ez zioten ez tripakirik ezta marraskilorik jarri. Ez dira erraz ahazten horrelakoak. Hamabost urtez lagunekin egindako lehen afaria beti gogoan izaten den legez. Burmuinaren txokoren batean gorderik geratzen dira horiek. Donostiako Amara auzoko «Txoko»-tabernako platerak ere, ahosabaian betirako arrastoa uzten duten bezalaxe.

Erregaliz neguak

GOZOKIAK, mota batekoak edo bestekoak, guztion gustukoak dira. Erregaliza, antzinatik hedatua lurraldeotan, horietakoa dugu. Baina dendetan erosten dugunak, eskuarki, zerikusi gutxi du benetako erregalizarekin. Inork gutxi daki, adibidez, Nafarroan oso ugaria dela landare hau. Baratzetan, erreka bazterretan, putzuetan... Leku askotan topa dezakezu sustrai zeharo lodiak hazten dituen erregaliza. Erriberako lurraldeetan ugalduta dago zeharo, eta negua duzu garairik egokiena bilketa egiteko. Sus-

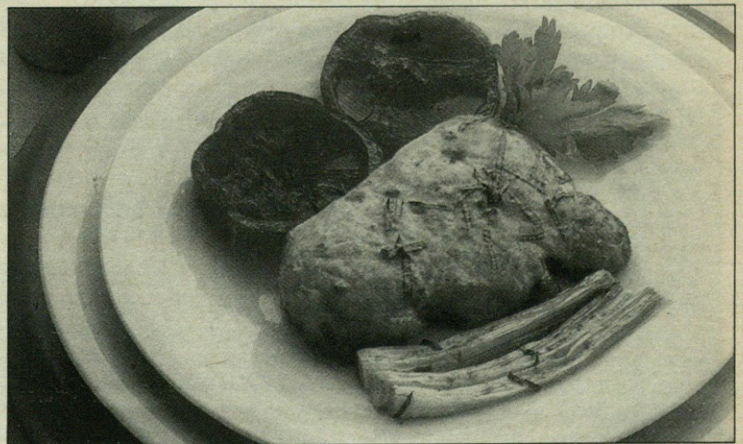

traiak dira erregalizaren zatirik erabilgarrienak. Lurrazpitik atera, ongi garbitu, zuritu eta ahoan sartzea oso erraza da. Gozotasun berezia dute, elikagai bezala funts handirik ez duten arren. Hori bai, urratutako eztarriak gozatzeko aproposa da oso ■

Erregaliza biltzean kontuan izan ez dela sustrai osoa erauzi behar. Zati txikiak moztu, datorren urtean bertan jarrai dezan.

GEHIGARRIAK

Perrexila edozein saltsatan jar dezakezu. Ez du nahasteko beldurrik; baina freskoa da horretarako aproposena.

Argiñanoren perrexilari eutsiz

PERREXILA sukaldaritzan betidanik erabilitako osagaia dugu, baina badirudi Argiñano etorri behar izan dela beti izan duen garrantzia onar dakion. Sukaldaritzan eta komunikabideen arteko harremanak alde batera utzita, lehen, orain eta gero perrexila erabiltzen

jarraitu asmoa duzun horri daude zuzenduta lerrook.

PERREXIL sortek fresko ahalik eta gehien iraun diezazuten, har ezazu sorta, poto bat urez bete, eta buruz behera sartu bertan, hozkailuan jartzeko ondoren.

Beste modu eraginkorra-

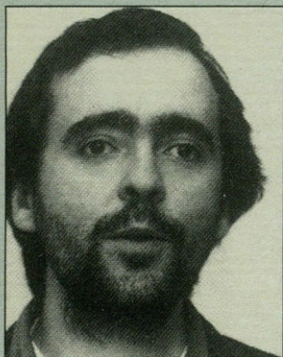
gorik ere bada. Perrexila hartu, hostoak zurtoinetik banandu, eta txiki txiki egin. Hosto zatiak pototxo batean sartu eta erabat her-tsi. Hamabost egunez iraungo dizute fresko. Zure saltsak ongi burutu ditzazun ■

BATA ZURIA ERANTZITA

PATXI ANGULO

Elhuyar-eko kidea

Ikerkuntza ala irakaskuntza?

Unibertsitateko irakasleek hiru lan-mota egin behar dituzte, irakatsi, ikertu eta kudeatu, arduraldiaren zati nagusia lehenengo biei dagokiolarik.

Ikerkuntza eta irakaskuntza arloek elkarren osagarriak izan beharko lukete nere aburuz; honela, ikerkuntzaren emaitzak ikasleei irakatsi beharko litzaizkieke eta alderantzizko norantzan ikasleak prestatu beharko lirakeke ikertzaile izatera hel daitezen.

Hala ere, joan eta etorri hori ez da leuna. Hasiera hasieratik pisu handiagoa jartzen da ikerkuntzaren aldean. Esate baterako, irakasle berri bat kontratatzeke unean gehiago baloratzen da aurretik duen ikerkuntzako esperientzia, tesia, ikerkuntza-lanak, enpresetako lana eta abar, irakaskuntzako esperientzia baino. Hau da, ikertzaile on eta irakasle txarra hobe irakasle on eta ikertzaile txarra baino.

Geroago, sari batzuen medioz ikerkuntza bultzatzen den bitartean irakaskuntza baztertu egiten da: fakultateko titularrak izateko tesia ezinbestekoa da, aldi berean tesia egindakoan soldata handitzen dizute; titularrak izandakoan iker-

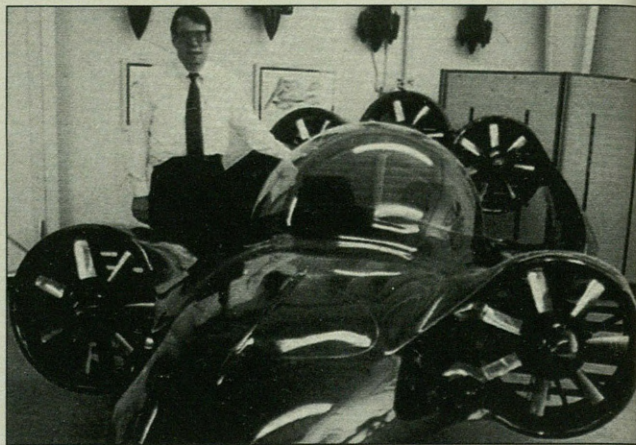
kuntzako «tramua» (beste hitzetan prima) eska daiteke sei urtero, onar diezazuten adituen tribunal batek zure ikerkuntzako lana aztertuko du.

Irakaskuntzan, aldiz, irakasleek didaktikan, liburgintzan, irakasgaien prestaketan, praktiken prestaketan eta abarretan egindako lana ez da kontutan hartzen fakultateko titularrak izan nahi baduzu, eta jakina, soldatan ere ez da nabaritzen. Titularrak izanez gero (hots, tesia egina baduzu) irakaskuntzako «tramua» eska dezakezu, baina orain ez da tribunalik bilduko zure lana aztertzeko, ikasleek ere ez dute ezer esateko aukerarik izango, Sailak oneritzia ematea nahikoa da merituz onar (suposa) dakizkizun.

Onorioa oso garbia da, ikerkuntzak diru gehiago eta lanpostua ziurta dezake, irakaskuntzak, aldiz, ez.

Etorkizunari begira ikasleak ongi prestatu nahi baditugu ezpairik gabe irakaskuntzari pisu handiagoa egokitu behar diogu. Unibertsitateko sail guztietan didaktika eta pedagogia lantzen dituzten taldeak sortu eta daudenak indartu beharrean gaude. Irakaskuntza beste ikerkuntza-arlo bat da, gutxi jorratu dena.

Orekan mantendu behar dira bi arloak, horretarako nik bi aukera ikusten ditut: aldi berean irakasle eta ikertzaile onak diren langileak prestatzea (gaur egun arlo guztietan dagoen berezitasuna ikusita zaila iruditzen zait) edo alde batetik ikertzaile onak eta beste aldetik irakasle onak prestatzea (bion artean legokeen banaketa arriskutsua delakoan nago). Hirugarren bat aurrekoen nahasketa izan liteke. Baina kasu orotan eta oinarri gisa bi arloen paretotasuna bultzatzea.

Chity chity bang bang-en aro berria

JULIO Vernek bere eleberritan irudikatu zituen tramankuluak gerora errealtate bihurtuko zirela inor gutxi sinetsi zuen, baina hala izan zen. Gerora «Chity chity bang bang» bezalako auto hegalariai imajinatzeke aroa etorri zen, eta filme eta liburu askoren inspirazio iturri izan dira auto hegalarik hauek. Filme hauen sukarrak jota agian, Paul Moller irakasle kanadarrak 25 urte zeramatzan bere asmakizunak finantziatuz lanean, eta azkenean, auto hegalaria lortu du.

SKYCAR edo «zeruko autoa» bezala ezaguna den asmakizuna lortua du jada irakasleak, eta denbora gutxi barru merkaturatuko da, nahi duenak eros dezan. Lurreratze eta aireratzea bertikalki egingo luke, motorearen ezaugarri bereziei esker. Motore hauxe bera arduratzen da airean egin beharreko mugimenduaz. Gainera, ez luke gidaririk beharko, ordenagailu baten bidez agindua ematea besterik ez baitago. Gidatzeko baimenik ez da beha-

rezkoa izango, beraz, azterketa eta test gehiagorik ez. Autoak biderik labur eta egokiena bilatuko luke trafikoa gidatzeaz arduratzen den satelitearen bidez. Horretarako sateliteek kontrolatutako autobide sarea sortu beharko litzateke. Ondoren, gidariak ezer egin beharko ez duenez, autoan doan bitartean irakurri, telebista ikusi, lo edo beste edozein gauzatarako abagunea izango du.

ABIADURARI dagokionez, Moller 400 auto honek 700 kilometro orduko abiadura hartu ahal izango du. Hala ere, auto honek oraingoz badu arazo bat, hain zuzen ere 100 milioi pezeta (4,5 milioi libera inguru) balio izatea.

Haatik, Mollerrek badu jada balizko erosle zerrenda bat, non rock izarrak, militarrek eta polizia egongo lirakeen. «Blade Runner» filmean zientzia-fikzio gisa agertzen zitzaigun garraio mota errealtate bihurtu da, beraz. Hamaika ikusteko jaio eta hamabigarrenik ere jarriko digute ■

ETXE ZULOAN

● ETXE ZULOAN ● ETXE ZULOAN ● ETXE ZULOAN ●

ELKARRIZKETA

Simon Trula: «Sofa on bati gutxienez hamar urte eska diezazkiokezu»

ARGIA. Zenbat urte darazazu tapiztegi lanetan?

SIMON TRULA. 13 urte nituenetik. Egun 59 ditut. Ikastera sartu nintzen.

A. Zein da tapizari baten lana?

S.T. Aulki bat forratzetik, sofa bati oihala jartzerainoko guztia. Burtinak ere egiten ditugu. Garai batean lastairak ere egiten genituen, baina somierrak azaldu zirenetik, lana asko murriztu zaigu.

A. Zenbaterainokoa da sofa bati eska dakioken iraupena?

S.T. Hamar urtetik gora erraz. Baina, zoritxarrez, gero eta gutxiago dira horrelakoak. Gaur egun saltzen diren serieko sofa ugari ekartzen dizkigute hona konpontzera, eta batzuk ez dira urtebete ere erosi zirela. Horretan ikusten da egungo altzari askoren kalitate eskasa.

«Egia da gure bezero, egoera ekonomiko sendoa duten pertsonak izan ohi direla».

A. Baina egun jende askok ezin dezake erosi tapiztegi batean egindakoa.

S.T. Egia da gure bezero, egoera ekonomiko sendoa duten pertsonak izan ohi direla. Sofa bat egiteagatik, adibidez, 40.000 pezeta ko-bratzen ditugu eskulanagatik. Horri bezeroak aukeratuak oihala gehitu behar zaio: 10 metro oihal behar dira sofa bakoitzeko. Atera

kontuak.

A. Eskulana al da oraindik zuen jarduna?

S.T. Gehiena bai. Grapagai-lua duela hamar urte agertu zenetik, egia esan, asko aldatu da gure irudia. Garai bateko aho bete iltzeko tapizaria atzean geratu da. Lan asko aurreztu digu. Josteko makina ere erabiltzen dugu. Baina gainontzekoa berdindoa, materialak aldatu diren

arren.

A. Zertan bereizten da fabrikatik tapiztegiko produktua?

S.T. Barrutik desberdina da. Eskuz eginga denez, banan-banan, xehetasun txikiak ere kontuan izaten dira. Gainera, bezeroak berak nahi izanez gero, diseinua nahi adina alda daiteke.

AMAGOIA IBAN

HALTZARIAK

Tapizariarengana joateko orduan

ALTZARI fabrikak zeuden herri guztietan, duela ez hainbeste arte, tapiztegi

anitz topa zitezkeen. Altzariak egin eta lan horri oihalak gehitzeak elkarlana es-

katzen zuen. Egun, askoz ere urriagoak dira tapizariak. Material sintetikoan agerpenak (goma-espuma, gomazko euskarriak...) asko merkatu du produktua eta jadanik ez da hain beharrezkoa eskulana.

GURE etxeetan denda desberdinetatik ekarrita izaten ditugun aulki, ohe-oinarri, burtinak eta abar, garai batean tapizarien lana ziren. Azken urteetan, batez ere lehendik erositakoak duen zerbitzu konpondu edota berriztatzearen jotzen du jendeak beraiegana. Zulatuak edota zaharkitutakoak dauden sofa-oihalak berritu, apurtu diren

barruko piezak aldatu, aulkiak forroak berritu... Hala ere, ezin dira mirariak egin. Kanpotik itxura ona duen aulki tapizatua, adibidez, pipiak jota egon daiteke barrutik. Edota galgak aldatu beharrean agian. Altzariaren bat berritu nahi baldin baduzu, beraz, ez ezazu eraman tapiztegira eta konpontzeko besterik gabe eskatu oihala aldatuta nahikoa dela pentsatuz. Aurrekontu bat eska diezazkiozu lehenbailehen, ustekabe ederra har baitezakezu bestela. Alegia, oihala kendu eta barrukoa zer moduz dagoen jakin behar duzula zeuk ere ■

TELEBISTA-IRRATIA

● TELEBISTA-IRRATIA ● TELEBISTA-IRRATIA ●

IKUSI BAIETZ

● **«Errusian bizi ala hil»**, haurtzaroan, Gerra Zibila zela medio, Errusiara eramantituztenen kontuak eta pasadizoak jasotzen dituen dokumental saila duzu. Aste honetan Agustín Gomez de Seguraren gainean arituko da. Asteazkenean, urtarilaren 12an, 00.05etan.

● Zinemari dagokionez, ostiralean, urtarilaren 14an, 22.35etan, **«Armatuak eta arriskutsuak»** filmea erakutsiko zaigu. Umore eitean egina, lanik gabe geratu diren legegizon eta polizia bati buruzkoa da. Mark L. Lester dugu zuzendaria, eta antzezleak: John Candy, Eugene Levy zein Robert Loggia.

● Bigarren filmea igandean emango zaigu, urtarilaren 16an, eta Lehen Mundu Gerran giroturik dago. Soldadu alemandar taldea du protagonista:

«Dena lasai mendealdeko frontearen». Zuzendaria: Delbert Mann. Antzezleak: Richard Thomas, Ernest Borgnine eta Donald Pleasence. 22.30etan.

● Igandean ere, 17.15etan, **«Marrakil Boss eta Pantxineta II»**, 8tik 14 urte bitarteko gaztetxoei zuzendutako saioa. Atal ezberdinez osatua dago eta bertan Bernardo Atxaga eta Pako Aristi idazleek gain, Karraka, Kukubiltxo eta Maskarada antzerki taldeek parte hartu dute.

TXORI BATEK ESAN DIGU

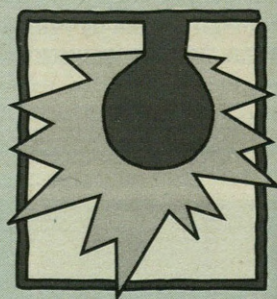

Euskal Herriko pailazo ospetsuenak, Txirri, Mirri eta Txiribiton, ETBra datoz, berriro. Urtarilaren 16tik aurrera, igande arratsaldero izango dira ikusgai, ekainera bitarteko programazioan. Bertan, haurren aktuzioak (nola kantuan hala instrumentuak jotzen edo txisteak kontatzen), umorez egindako eztabaidatxoak (helduen artean egiten diren parodiak), dramatizazioak eta esketx laburrak tartekatuko dira, jolaserako aukera emanez beti ere. Guztia, Txirri, Mirri eta Txiribiton kantuen apainduraz.

ARGIA

EZ GALDU AUKERA HAU!

Datozen asteetan ARGIAren harpidedun egiten bazara 1994ko egutegia dohainik jasoko duzu zure etxean.

HARPIDETZA TXARTELA

Tel: (943) 37 15 45

Faxa: (943) 36 10 48

IZENA _____ I. DEITURA _____
 2. DEITURA _____ HELBIDEA _____
 TFNOA _____ HERRIA _____
 KODE POSTALA _____ HERRIALDEA _____
 BANKU EDO AURREZKI KUTXA _____
 SUKURTS. HELBIDEA _____ SUKURTS. ZKA. _____
 KONTUAREN ZENBAKIA _____

ARGIA: Zirkuitu ibilbidea 1 eta 2 LASARTE-ORIA 20160

**HARPIDETZA SARIAK
(BEZ barne)**

Hego Euskal Herria
 10.900 pztz
 Ipar Euskal Herria
 685 libera
 Espainia 10.900 pztz
 Beste Atzerriak
 14.250 pztz
 Airez 22.500 pztz

Edurne Ormazabal: «Agian entzuleak galduko ditugu hasieran, baina gutxiengo izango direlakoan nago»

Musikaz betetako kale batean agertu ziztaigun tolosar hau pantailetan. Katuak zituen lagun aurkezle lanetan. Duela lau urte eskasetik hona Euskadi Gaztea proiektuaren koordinatzaile lanetan ari da. Euskaraz gauzatuko da proiektua urtariletik aurrera.

«Formula berriak erabili ahal izango dituen irratia oraindik bagarela sinetsi nahi dut».

ARGIA. Zein kaletako katua zara?

EDURNE ORMAZABAL. Ez dakit. Oso aldakorra naiz eta denetatik gustatzen zait momentuaren arabera. Bizitza lasaia gustatzen zait, batzuetan jarraian kontrakoa nahi izateko.

A. Zazpi bizitza al dituzu zuk ere?

E.O. Ez dut uste. Bakarra dut eta ongi aprobeztatzea nahi izaten dut.

A. Publikoki bi ezagutu dizkizugu guk. Bat ETBko «Ka-

tu kale»n eta bestea Euskadi Gaztea-ko koordinatzaile lanetan. Gogorra izan al zen bizimodu aldaketa?

E.O. Telebistarekin, egia esan, ez nuen publikotasun zentzu hori izan. Lan publikoa zen, bagenekien, baina batez ere lana izan zen. Eguneroko bizitzan ez nuen gehiegi nabaritu, eta gaur egun ere ez.

A. Noizbait jarri al dizute txintxarria?

E.O. Inoiz ez diot inori utzi.

A. Gazte izateagatik irra-

formula gustatu behar al zaizu?

E.O. Ez. Amorrua ematen dit «irradi-formula» esamoldea kalitate txarreko musikarekin lotzea beti. Ez du zer izanik horrela. Azken batean, irradi-formula modu bat besterik ez da. Jende bati gehiago gustatuko zaio musikan gehiago sakonduko duen saioa, baina beste batzuei irradi-formula. Niri biak gustatzen zaizkit, unearen arabera.

A. Lortu al du heldutasuna Euskadi Gaztea-k?

E.O. Oraindik ere gauza asko falta zaizkigu, baina nolabait ere lortu du leku bat egitea Euskal Herriko irrati-gintzan. Beharrezkoa zen leku hori. Heldutasuna oso hitz serioa da. Oraindik sinetsi nahi dut beste formula batzuk erabil ditzakegula. Hasi ginenean, gure formula erronka zen, eta lortu dugu heldutasun maila bat.

A. Dena euskaraz egitea heldutasunerako urratsa al da?

E.O. Beste erronka bat da. Azken finean Bilbo eta Gasteizko entzuleei dena euskaraz eskaintzea desafioa da. Beharbada hasieran entzule batzuk utziko ditugu bidean, baina gutxiengo izango direlakoan nago.

A. Zein unetan itzaltzen duzu zure irratia?

E.O. Oso gutxitan, zoritxarrez. Nire ingurukoak, lagunak, gehienak musika edota irrati mundukoak dira, eta lana utzi eta gero ezin dut deskonektatu.

IKUSITAKOAK

IKUSITA

Bertsolaritza

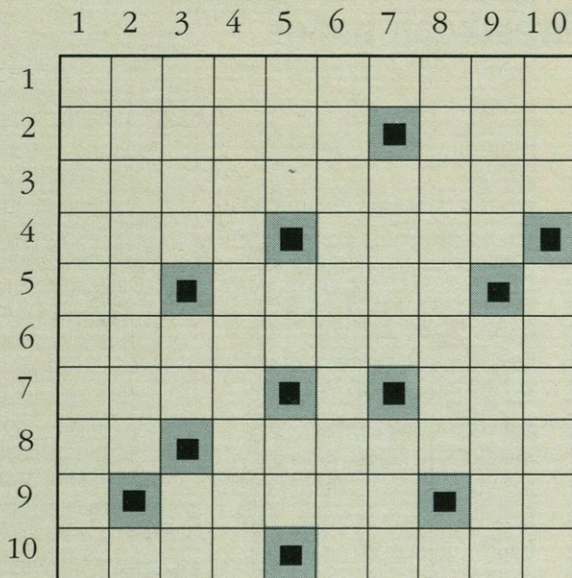
Telebista kateak gero eta audientzia handiagoa lortzeko asmoz bidean uzten duten lehenengo programa genero moeta kulturalak izan ohi dira. Ikusentzuleek interes gutxi adierazten dutela programa horien aurrean hartzen dute atxakia eta saio kulturalak kate pribatuetan gutxienezko portzentaia betetzen badute, telebista publikoetan (Tele-5ek ez du inoiz holakorik botat) nekez aurki daitezke. Panorama zoragarri horren aurrean ETB-1ek bertsolari txapelketa oso osorik igortzeko hartu zuen iniziatiba harriduraz hartu beharko genuke. Baina ez da lehenengo aldia ETBk bertsolaritzari une bat uzten diona. Bertsolaritza gure kulturaren aztarnarik inportanteenetariko bat denak programazioaren ordu ugari bete zuen bertsolari txapelketa-rekin. Kasu honetan ezin izango lukete aipatu audientziaren eskasia programa kulturalak ez emititzeko. Anoetan finala zuzenean ikusteko hamabi mila pertsona inguru bildu baitziren. Honek argi adierazten digu ohitura gogorra denean ikusentzuleek orduak eman ditzaketela jasokuntza kultural batekin gozatzeko. Beraz telebista kateek hor dute eginbeharrekoa, programa kulturalak ikusten ez dituen audientzia hezi.

JAIONE OGIZA

AMAGOIA IBAN

Denborapasa

Gurutzegrama

EZKER ESKUIN: 1.- Izebaren semea. 2.- Ipar., marmarioa. Euskal Pirinioetako mendia, 'h' gabe idatzia. 3.- Garazikoa. 4.- Etengabe ihardun. Ibaien gaineko igarobide. 5.- Nafarroako autoetan. Gurasoen ama. Potasioaren sinbolo kimikoa. 6.- Drogen menpean dagoena. 7.- Urritzaren fruitua. Fosforoaren sinbolo kimikoa. Niri, du. 8.- Lehen pertsona. Etxearen estaldura. 9.- Bokala. Batarena eta bestearena. Bizkaiko herria. 10.- Haustearen onomatopeia. Garaiak.

GOITIK BEHERA: 1.- Legenak joak. 2.- Ekar arazi. Röntgen. 3.- Josteko gai. Zakur. Baldintzetan. 4.- Esanda ere. 5.- Ekialdean, naiz. Bizkaiaeraz, hura. Bokal errepikatua. 6.- Entsalada. 7.- Uranioaren sinbolo kimikoa. Aunatu aditzaren infinitiboa. Bizkaieraz, gehiegi. 8.- Bizkarraren gaineko alde. Oxigenoaren sinbolo kimikoa. 9.- Gutxi. Jitea. 10.- Gipuzkoako herria. Pl. Etxe animaliak.

Kate hitzak

Letra kopuru desberdineko hitzak ageri zaizkizu ondoan. Helburua zera da, eskuineko taula osatzea, puzzlea bailitzan. Pasa ezazu hitz bakoitza dagokion lekura, kontuan harturik hitzok ezker eskuin eta goitik behera joan daitezkeela.

8 letra

Atzendua
Barkamen
Iragarri
Zikiroak

7 letra

Barrika
Igurtzi
Landatu
Mozkina

4 letra

Abar
Aizu
Alor
Arte
Atun
Babo
Egon
Eire
Elai
Emea
Ibai
Irak

Iran
Iren
Itza
Izko
Jaen
Neba
Oman
Onak
Orea
Otia
Otua
Ulua

3 letra

Ale
Art
Iaz
Rat

2 letra

Ag
Al
Ar
At
EB
Er
Ti
UA

ERANTZUN zenbakidunak bete ondoan, pasa ezazu letra bakoitza dagokion goiko taulako laukira eta grabatuan ageri den pertsonaiaren izena, donostiarr futbolari gazte baten izena alegia, ageriko zaizu.

1	2	3	4	5	6
7	8	9	10	11	12

Mendikate ezaguna		Gaueko argi		Adi ezak!		Sodioa	
Gaiso zain		Maisu eta maistrak		Hunoen errege			
▶		▼		▼		▼	
		6		11			
Bokata		Igarobide		Garbia, dotorea			
Atabal jolea		Abiadura		Alegera		3	
▶		▼		▼		Bizidunak	
Trebeak				Alderdi troskista		▼	
Gaiso		2		Txinako iraultzaile		9	
▶		Herri giputza		▼		Azkenekoa	
10		Jaurtiketa		12		Irri	
Eskaini eta ez eman		▼		Atzizki femeninoa		Baldintze- tan	
zan dadila				Arnas ezak hila		Barioa	
▶		Seme-alaben seme-alabak		▼		▼	
		KAS-eko erakundea		8		1	
Borroka mota		▼		Ihardun		▶	
Gauero giten dugu				4		Potasioa	
▶		Beteak		▼		Jainko egyptiarra	
5		Tona				Bokala	
Mendiko ateak		▼				Euskaraz eta kitto!	
						7	

—Hieroglifikoa—

Arabako herria

Aurreko asteko soluzioak

AITOR
SARASUA

Gurutzegrama

●	B	●	B	●	S	●
M	A	Z	E	L	A	K
●	B	●	E	●	L	I
B	I	Z	K	A	I	T
●	Z	A	I	N	D	A
B	I	R	A	●	A	L
●	B	A	●	A	T	A
D	I	M	A	●	E	●
●	D	A	K	I	●	I
T	E	●	E	S	A	L
●	A	R	R	O	A	●

EZKER ESKUIN 1. Olibondoa. 2. Samaria. UA: 3.
Kraka. Nori. 4. Orno. Aharro. 5. Ilea. Ikasia. 6. Da.
Bait. Zk. 7. Ukoa. Zerk. 8. N. T. Bekain. 9. Akaso. O.
Aa. 10. Kanariak. U.
GOITIK BEHERA: 1. Oskoldunak. 2. Larreak. Ka. 3.
Imana. Otan. 4. Bakio. Ba. Sa. 5. Ora. Ia. Bor. 6. Ni.
Akize. I. 7. Danbatekoa. 8. O. OAS. Ra. K. 9. Aurizkia.
10. Kaioak. Nau.

Hieroglifikoa: Asteasun

Kate hitzak

OL	IO	IG	AZ
ATE	ZS	OR	AI
MA	ZE	LA	RI
AN	NA	RA	MA
KI	ID	IA	IZ
ARE	EA	AR	OA
I	AG	AL	AI
LU	BI	ZI	AK
UK	A	AZ	KU
NA	ZI	U	LA
NI	RE	ZU	TA

Hontza
LIBURUDENDA

Okendo kalea, 4
Tel. 42 82 89 Faxes: 43 12 56
20 004 DONOSTIA

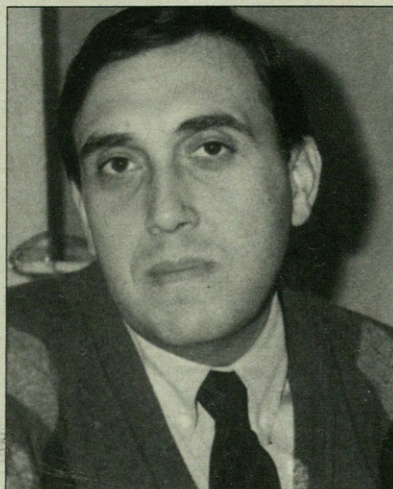
Orain, aldats gora

GABONAK pasatuta eta biharamunaren ondorioak galduta, gogoetarako eta errealitate gordina-ren kontzientzia hartzeko unea heldu da. Gainera datorkigun estreinako urtarileko aldapa dela eta, aurre egin behar diogu egoerari.

Egia da Gabonak festa bereziak direla baina onartu beharreko gauza da 15 egun pasatu ditugula ohitura kontsumitzaileak piztuta eta zentzutasuna, neurria eta doitasuna erabat baztertuta.

Baina, beno, zergatik aurreztu behar dugu orain? Egia da Gabonetan elikagaiek hirukoiztu egiten dutela ohizko prezioa baina, nori otu zitzaion bisigua ala angulak txitxarroen partez jartzea? eta gainera zer pentsatuko lukete auzokideek jakinez gero! Bisigua erostea bidezkoa da Gabonetan, horretarako dira Gabonak eta txitxarroa jateko aukera ere aurrerago izango dugu.

ELIKAGAIEKIN egin ditugun gehiegikeriez gain, bazegoen gure ekonomia larri zauritu zuen beste kapitulu bat, jostailuak eta opariak hain zuzen ere. Baina nork ez zuen erosi ate guztiak zabaldu, arra-

J O N A R I Ñ O

Bizkaiko Kontsumitzaileen Elkarte abokatua

kasta soziala edota garapen pertsonala bermatzen duen kolonia zoragarrori? Edo, nork ukatu zion umeari telebistan agertzen den jostailu intergalaktiko garesti hura? Egia da umeak txikitzaile arima duela eta ditxosozko jostailuak ez duela bi egun baino gehiago iraungo, baina zer dira 25.000 pezeta umearen irribarrearen aldamenean?

Azkenik, gure ekonomia ahularen flotazio mailan, zuzen zuzenean 'beherapen' formadun misilak ez-tanda egin du, gure aurrekontua erabat hondoratuz. Aukera ez galtzeko oihukatzen duen publizitateak, kreditu txartelek ematen dituzten erosketa erosotasunak edo denda batzuek eskaintzen duten epekako ordainketak askotan erabilpena ba omen duten produktuak erostera

behartzen gaituzte, atzenean armairuko txoko batean bukatuko duten arren.

KOMERIAK alde batera utzita, pentsatu beharra dugu erlijiozkoak batzuentzat eta familiarrak gehienentzat diren festa hauen esanahia. Produkzio eta banaketa enpresen gidatutako publizitate kanpainak eta marketing teknikak eroste euforia izugarria eragiten dute kontsumitzaileengan. Kontsumo ohizko ohiturak aldatzen ditugu, familia egoera zein ekonomikoetara egokituta dauden ohituren kaltetan. Azken batnean, abenduan zein urtarilean auto edo etxearen kreditua berdin berdin ordain beharra dago. Horregatik, festa hauei zentzu familiarzkoa eta ludikoa kendu gabe, gure gastoa osasungarriagoa izan dadin jarrera lasaiak eta gogoetarako tarteak hartu beharko genituzke. Inoiz ez dugu ahortzi behar festak eta gero hilabete larriak datozela eta aurretik hartutako konpromezuei erantzuteko gai izan behar dugula. Eta hau hala izatea nahiko zaila izango zaigu Gabonetan kontsumo gehiegikeriatan eta irrazionaltasunean jausi bagara.

EUSKADI 93

egin

URTEKARIA

ADANIK SALGA

**CON UNA BREVE
HISTORIA
ILUSTRADA DE
EUSKAL HERRIA**

The logo for ETB 1, featuring the letters 'E', 'T', and 'B' stacked vertically in white inside a blue rectangle, followed by a large blue number '1' with a yellow vertical stripe.The logo for ETB 2, featuring the letters 'E', 'T', and 'B' stacked vertically in black inside a blue rectangle, followed by a large blue number '2' with a yellow vertical stripe.The logo for ETB 2, featuring the letters 'E', 'T', and 'B' stacked vertically in black inside a blue rectangle, followed by a large blue number '2' with a yellow vertical stripe.The logo for ETB 2, featuring the letters 'E', 'T', and 'B' stacked vertically in black inside a blue rectangle, followed by a large blue number '2' with a yellow vertical stripe.

Uhin Berria.
Irudi Berria.